

หลักสูตรพัฒนาโค้ชและผู้นำกลุ่ม

โปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการ
และสร้างวินัยเชิงบวก
โดยครอบครัวมีส่วนร่วม

(DSPM-based Preschool
Parenting Program; Triple-P)

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข
เมษายน 2564

หลักสูตรพัฒนาโค้ชและผู้นำกลุ่ม

โปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการ และสร้างวินัยเชิงบวก โดยครอบครัวมีส่วนร่วม

(DSPM-based Preschool
Parenting Program; Triple-P)

หลักสูตรพัฒนาโค้ชและผู้นำกลุ่ม

โปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการ
และสร้างวินัยเชิงบวก
โดยครอบครัวมีส่วนร่วม

(DSPM-based Preschool Parenting Program; Triple-P)

ฉบับปรับปรุง

ISBN 978-974-296-924-0

บรรณาธิการ : พญ. ดุษฎี จีงศิริกุลวิทย์

จัดพิมพ์โดย : กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข
88/20 หมู่ 4 ถนนติวานนท์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000
โทรศัพท์ 0 2149 5555-60 โทรสาร 0 2149 5512

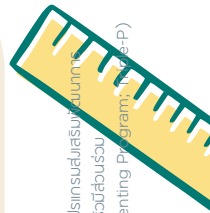
พิมพ์ครั้งที่ 1 : เมษายน 2564

จำนวนพิมพ์ : 2,000 เล่ม

ออกแบบ/พิมพ์ที่ : หจก.วนิดาการพิมพ์ สาขา 1
134/73 หมู่ 4 ตำบลตลาดขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000
โทรศัพท์ 08 1783 8569

คำนำ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นหนึ่งในเป้าหมายสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ ช่วงวัยสำคัญที่สุดในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์คือช่วงปฐมวัย ซึ่งเป็นหน้าต่างแห่งโอกาสของชีวิตที่สมองจะเรียนรู้และพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว หากลงทุนพัฒนาเด็กในช่วงวัยนี้จะให้ผลตอบแทนสูงถึง 7 เท่าในวันที่เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เป็นการลงทุนด้านสังคมที่ให้ผลตอบแทนคุ้มค่าเป็นอย่างยิ่ง

ระบบสาธารณสุขไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยมาโดยตลอด โดยเน้นการให้ความรู้แก่พ่อแม่ผู้ปกครองผ่านสมุดสีชมพูและผ่านการคัดกรองพัฒนาการเด็กทุกปีในช่วงปฐมวัย ซึ่งได้ผลสำหรับพ่อแม่ผู้ปกครองบางกลุ่ม แต่การเลี้ยงดูเด็กให้มีพัฒนาการและความฉลาดทางอารมณ์ดี เป็นทักษะที่ต้องอาศัยการฝึกฝนซึ่งพ่อแม่ผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังขาดทักษะเหล่านี้ โปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการและสร้างวินัยเชิงบวกโดยครอบครัวมีส่วนร่วม (DSPM-based Preschool Parenting Program; Triple-P) เป็นโปรแกรมกลุ่มกิจกรรมสำหรับครอบครัวเด็กปฐมวัยที่พัฒนาทักษะการเลี้ยงดูเด็กของพ่อแม่ผู้ปกครองไปพร้อมกับลงมือปฏิบัติต่อเด็ก เพื่อให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีทักษะในการกอด เล่น เล่น วาด เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและความฉลาดทางอารมณ์ของลูกที่บ้านได้ ด้วยโปรแกรมที่ผ่านการพิสูจน์ประสิทธิภาพประสิทธิผลแล้ว และขยายผลบนหลักการของวิทยาศาสตร์ของการขยายผล เพื่อให้มั่นใจว่าจะได้ผลลัพธ์ตรงตามเจตนารมณ์ของโปรแกรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับเด็กปฐมวัยในพื้นที่ทุรกันดาร ในพื้นที่โครงการพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยได้รับการสนับสนุนจากกรมสุขภาพจิต สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ คณะทำงานหวังเป็นอย่างยิ่งว่า โปรแกรม Triple-P จะเป็นอีกหนึ่งนวัตกรรมที่ช่วยพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพเป็นเด็กเก่ง ดี มีความสุข และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศสืบไป

หลักสูตรพัฒนาทักษะผู้ปกครองปฐมวัย
และรับวินัยบวก โทเซอร์จิธาบุธธ
(DSPM-based Preschool Parenting Program; Triple-P)

๓

คณะทำงาน
เมษายน 2564

คำนำ		ก
สารบัญ		v
บทนำ		1
รายวิชาที่ 1 :	แนวทางการส่งเสริมพัฒนาการและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย	6
รายวิชาที่ 2 :	การเสริมสร้างสัมพันธภาพและการเสริมแรง เพื่อสร้างพฤติกรรมที่ดี “พ่อแม่ในดวงใจ”	14
รายวิชาที่ 3 :	การสร้างวินัยเชิงบวกในเด็กปฐมวัยโดยครอบครัวมีส่วนร่วม “การลงโทษที่ฝังใจ”	22
รายวิชาที่ 4 :	หลักการใช้โปรแกรมกลุ่มกิจกรรม Triple-P	29
รายวิชาที่ 5 :	การสาธิตกลุ่มกิจกรรม Triple-P1 “สร้างสายใย”	37
รายวิชาที่ 6 :	การสาธิตกลุ่มกิจกรรม Triple-P2 “สร้างวินัย”	42
รายวิชาที่ 7 :	การสาธิตกลุ่มกิจกรรม Triple-P3 “สร้างเด็กเก่ง 1”	47
รายวิชาที่ 8 :	การสาธิตกลุ่มกิจกรรม Triple-P4 “สร้างเด็กเก่ง 2”	52
รายวิชาที่ 9 :	ทักษะการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการเสริมพลังครอบครัว	56
รายวิชาที่ 10 :	Micro-teaching ฝึกปฏิบัติการนำกลุ่มกิจกรรม Triple-P	61
รายวิชาที่ 11 :	ทักษะการโค้ชผู้นำกลุ่ม	68
ภาคผนวก		
	ตัวอย่างตารางการอบรม	80
	เครื่องมือที่ใช้ในการขยายผลกลุ่มกิจกรรม Triple-P	81
	● แบบประเมินความตรงตามเจตนารมณ์ของการนำกลุ่ม Triple-P (Fidelity assessment)	81
	● แบบประเมินความตรงตามเจตนารมณ์ของการโค้ช	82
	แบบทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม	83
	รายนามคณะทำงาน	88

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นหนึ่งในเป้าหมายสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals เป้าหมายที่ 4)¹ ช่วงวัยสำคัญที่สุดในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์คือช่วงปฐมวัย ซึ่งเป็นหน้าต่างแห่งโอกาสของชีวิต ที่สมองจะเรียนรู้และพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว การลงทุนพัฒนาเด็กปฐมวัยจะให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าถึง 7 เท่าในวันที่เขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่

พัฒนาการเด็กปฐมวัย คือ ระดับความสามารถของเด็กเมื่อเทียบกับเด็กวัยเดียวกัน การส่งเสริมพัฒนาการของเด็กโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงก่อน 6 ขวบปีแรกของชีวิต จะเป็นการส่งเสริมระดับสติปัญญา ช่วยให้เด็กมีความพร้อมต่อการเรียนรู้ในช่วงวัยต่อไป อย่างไรก็ตาม ผลการสำรวจพัฒนาการเด็กปฐมวัยในช่วงปี 2542–2560 ด้วยเครื่องมือ Denver-II พบเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสมวัยเพียง ร้อยละ 67.70–73.40 เท่านั้น^{2,3} ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจระดับสติปัญญาเด็กไทยในปี 2554 และ 2559 ที่พบระดับสติปัญญาเฉลี่ยต่ำกว่า 100 (94.58 และ 98.23 ตามลำดับ)⁴ สำหรับผลการสำรวจระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) เด็กไทยชั้น ป.1 โดยกรมสุขภาพจิตในปี 2554 พบว่า คะแนนเฉลี่ย EQ ระดับประเทศเท่ากับ 45.12 ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ (50–100) และคะแนนองค์ประกอบย่อยทุกด้านต่ำกว่า 50 คะแนน เมื่อสำรวจอีกครั้งในปี 2559 พบว่า ร้อยละ 77.00 มีความฉลาดทางอารมณ์ผ่านเกณฑ์ พบปัญหามากที่สุดด้านความมุ่งมั่นพยายามและทักษะในการแก้ไขปัญหา³ หากไม่ได้รับการดูแลแก้ไข คุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ไทยทั้งด้าน IQ/EQ จะไม่เปลี่ยนแปลง และไม่สามารถนำพาประเทศไทยให้บรรลุวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศได้

¹ <https://www.un.or.th/globalgoals/th/the-goals/>.

² จินตนา พัฒนพงศ์ธร และ วันนิสาห์ แก้วแข็งขัน. (2561). รายงานการศึกษา “ปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัยไทยครั้งที่ 6 พ.ศ. 2560”. นนทบุรี : กลุ่มสนับสนุนวิชาการและการวิจัยสำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย.

³ จินตนา พัฒนพงศ์ธร, ชัยชนะ บุญสุวรรณ และ นฤมล ธนเจริญวัชร. (2558). รายงานการศึกษา “พัฒนาการเด็กปฐมวัยไทย ปี พ.ศ. 2557”. นนทบุรี : สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย (เอกสารอัดสำเนา).

⁴ สถาบันราชานุกูล. (2559). การสำรวจสถานการณ์ระดับสติปัญญา (IQ) และความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) เด็กไทยวัยเรียนและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง. สืบค้นเมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://th.rajanukul.go.th/preview-3958.html>.

ตั้งแต่ปี 2558 เป็นต้นมา กระทรวงสาธารณสุขพัฒนาระบบการเฝ้าระวังและคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้วยเครื่องมือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (Developmental Surveillance and Promotion Manual; DSPM) เพื่อส่งเสริมให้พ่อแม่ผู้ปกครองเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้วยตนเองจากการอ่านเล่มคู่มือ และบุคลากรสาธารณสุขคัดกรองพัฒนาการเด็กในช่วงอายุ 9, 18, 30 และ 42 เดือนที่มารับวัคซีน (DSPM1) หากสงสัยพัฒนาการล่าช้า จะให้ความรู้ในการกระตุ้นพัฒนาการและติดตามประเมินซ้ำ 1 เดือน (DSPM2) หากยังพบพัฒนาการล่าช้า จะส่งต่อเพื่อรับการกระตุ้นพัฒนาการด้วยเครื่องมือ Thai Early Developmental Assessment for Intervention (TEDA4I) ที่โรงพยาบาลใกล้บ้าน⁵ เมื่อสุ่มสำรวจพัฒนาการเด็กโดยกรมอนามัย ในปี 2560 ด้วยเครื่องมือ DSPM พบว่า เด็กพัฒนาการสมวัยเพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 78.20 สงสัยล่าช้า ร้อยละ 21.80⁶ ส่วนผลสำรวจในปี 2561 พบพ่อแม่ผู้ปกครองใช้เล่มคู่มือ DSPM เพียง ร้อยละ 32.90 เท่านั้น⁷ การประเมินผลระบบบริการด้วยการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า พ่อแม่ผู้ปกครองไม่ร่วมมือในการพาเด็กมาติดตามส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการ และสะท้อนว่าเกิดจากการที่ผู้ปกครองไม่เชื่อว่าบุตรหลานมีพัฒนาการล่าช้า จึงไม่นำเด็กเข้าสู่ระบบการดูแลรักษา⁸

สถาบันพัฒนาการเด็กราชชนครินทร์วิเคราะห์ปัญหาของระบบ พบว่า การสอนพ่อแม่ผู้ปกครองใช้คู่มือ DSPM แบบเดิมยังได้ผลน้อยและใช้ประโยชน์จากคู่มือ DSPM ไม่เต็มที่ จึงได้พัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการและสร้างวินัยเชิงบวกในเด็กปฐมวัยโดยครอบครัวมีส่วนร่วม (DSPM-based Triple-P) โดยใช้ข้อคำถามในคู่มือ DSPM มาปรับเป็นแนวปฏิบัติในการกอด เล่า เล่น เต็ม วาด กับเด็กโดยพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นผู้พัฒนาเด็กด้วยตนเอง⁹ และมีบุคลากรสาธารณสุขครูพี่เลี้ยงศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูอนุบาล เป็นผู้จัดกลุ่มกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับพ่อแม่ผู้ปกครอง และผสมผสานการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ผ่านการสร้างวินัยเชิงบวก เพื่อให้ได้เด็กที่เก่ง ดี มีความสุข พร้อมจะเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพของประเทศไทยต่อไป

⁵ สำนักส่งเสริมสุขภาพ. (2561). รายงานประจำปี 2561, จาก http://hp.anamai.moph.go.th/ewt_dl_link.php?nid=2114.
⁶ สถาบันอนามัยแห่งชาติ. (2560). รายงานประจำปี 2560 สถาบันอนามัยแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : สามเจริญ (กรุงเทพ) พาณิชย์ จำกัด.
⁷ กรมอนามัย. (2561). รายงานประจำปีกรมอนามัย 2561, จาก http://hp.anamai.moph.go.th/ewt_dl_link.php?nid=2114.
⁸ Morrison, Joanna, Chunsuwan, Issarapa, Bunnag, Petch, Gronholm, Petra, & Lockwood Estrin, Georgia. (2018). Thailand's national universal developmental screening programme for young children : Action research for improved follow-up. *BMJ Global Health*, 3. e000589. 10.1136/bmjgh-2017-000589.
⁹ Briesmeister, J.M. & Schaefer, C.E. (1998). *Handbook of Parent Training: Parents as Co-Therapists for Children's Behavior Problems*. (2nd Ed.). New York, USA : John Wiley & Sons, Inc.

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีสมรรถนะที่พึงประสงค์ดังนี้

1. โค้ชและผู้นำกลุ่มสามารถอธิบายหลักการส่งเสริมพัฒนาการ การสร้างความฉลาดทางอารมณ์ และการสร้างวินัยเชิงบวกในเด็กปฐมวัย
2. โค้ชและผู้นำกลุ่มมีทักษะในการเสริมพลังและจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสำหรับพ่อแม่ผู้ปกครอง เพื่อการส่งเสริมพัฒนาการ การสร้างความฉลาดทางอารมณ์ และสร้างวินัยเชิงบวกในเด็กปฐมวัย ได้ตรงตามเจตนารมณ์ของโปรแกรม
3. โค้ชสามารถเสริมพลังและพัฒนาสมรรถนะผู้นำกลุ่มในการจัดกลุ่มกิจกรรมกับพ่อแม่ผู้ปกครองได้ตรงตามเจตนารมณ์ของโปรแกรม

คุณสมบัติวิทยากร

1. เป็นบุคลากรสาธารณสุขที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ด้านพัฒนาการเด็กและการบำบัดรักษาเด็กที่มีปัญหาพัฒนาการ และพฤติกรรมตามมาตรฐานวิชาชีพ
2. ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรโค้ชและผู้นำกลุ่มกิจกรรม Triple-P
3. ผ่านประสบการณ์การทำกลุ่มกิจกรรมและผ่านประสบการณ์ การโค้ชผู้นำกลุ่มกิจกรรม Triple-P ทั้ง 4 ครั้ง อย่างน้อย 1 กลุ่ม

ผู้เข้ารับการอบรม

1. โค้ช (หลักสูตร 3 วัน)
 - 1.1 บุคลากรสาธารณสุขผู้รับผิดชอบงานสุขภาพจิตหรือพัฒนาการเด็กในโรงพยาบาลทุกระดับ (รพศ./รพท./รพช./รพ.สต.)
 - 1.2 บุคลากรสาธารณสุขผู้รับผิดชอบงานสุขภาพจิตหรือพัฒนาการเด็กในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ
2. ผู้นำกลุ่ม (หลักสูตร 2 วัน)
 - 2.1 บุคลากรสาธารณสุขผู้รับผิดชอบงานสุขภาพจิตหรือพัฒนาการเด็กในโรงพยาบาลทุกระดับ (รพศ./รพท./รพช./รพ.สต.)
 - 2.2 บุคลากรสาธารณสุขผู้รับผิดชอบงานสุขภาพจิตหรือพัฒนาการเด็กในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ
 - 2.3 ครูชั้นอนุบาล และครูพี่เลี้ยงศูนย์เด็กเล็ก
 - 2.4 อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) หรืออาสาสมัครสาธารณสุขกรุงเทพมหานคร (อสส.) หรืออาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว (อสต.) หรือจิตอาสาที่อยู่ในพื้นที่ดำเนินการ

จำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรม ไม่เกิน 60 คน/รุ่น

โครงสร้างหลักสูตรโค้ชและผู้นำกลุ่ม เนื้อหาวิชา 11 เรื่อง ระยะเวลา 20 ชั่วโมง (3 วัน)

1. แนวทางการส่งเสริมพัฒนาการและความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย	1 ชั่วโมง
2. การเสริมสร้างสัมพันธภาพและการเสริมแรงเพื่อสร้างพฤติกรรมที่ดี
“พ่อแม่ในดวงใจ”	2 ชั่วโมง
3. การสร้างวินัยเชิงบวกในเด็กปฐมวัยโดยครอบครัวมีส่วนร่วม
“การลงโทษที่ฝังใจ”	2 ชั่วโมง
4. หลักการใช้โปรแกรมกลุ่มกิจกรรม Triple-P	1 ชั่วโมง
5. การสาธิตกลุ่มกิจกรรม Triple-P1 “สร้างสายใย”	1 ชั่วโมง 30 นาที
6. การสาธิตกลุ่มกิจกรรม Triple-P2 “สร้างวินัย”	1 ชั่วโมง
7. การสาธิตกลุ่มกิจกรรม Triple-P3 “สร้างเด็กเก่ง 1”	1 ชั่วโมง 30 นาที
8. การสาธิตกลุ่มกิจกรรม Triple-P4 “สร้างเด็กเก่ง 2”	1 ชั่วโมง
9. ทักษะการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการเสริมพลังครอบครัว	3 ชั่วโมง
10. Micro-teaching ฝึกปฏิบัติการนำกลุ่มกิจกรรม Triple-P	4 ชั่วโมง
11. ทักษะการโค้ชผู้นำกลุ่ม	2 ชั่วโมง

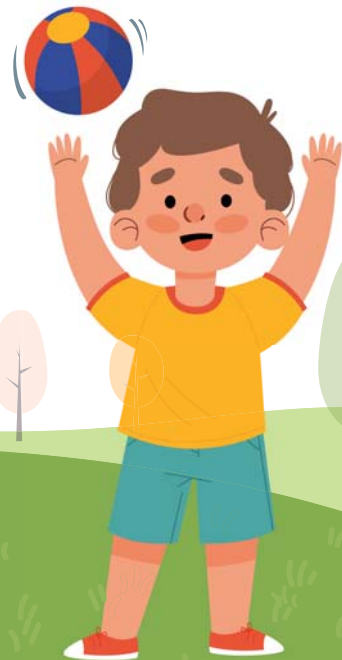
4

รูปแบบการเรียนรู้ ประกอบด้วย

1. ภาคทฤษฎี	จำนวนเนื้อหาวิชา 2 เรื่อง	จำนวน 2 ชั่วโมง
2. ภาคเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	จำนวนเนื้อหาวิชา 7 เรื่อง	จำนวน 12 ชั่วโมง
3. ภาคปฏิบัติ	จำนวนเนื้อหาวิชา 2 เรื่อง	จำนวน 6 ชั่วโมง

เอกสาร/สื่อ/อุปกรณ์ประกอบการฝึกอบรม

- คู่มือการจัดการกิจกรรมโปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการและสร้างวินัยเชิงบวกโดยครอบครัวมีส่วนร่วม
- อุปกรณ์การจัดการกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาการและสร้างวินัยเชิงบวกโดยครอบครัวมีส่วนร่วม
- ภาพนิ่งประกอบการบรรยาย

การวัดประเมินผลการอบรม

1. ผลผลิตของหลักสูตร (Output) ได้แก่ โค้ชและผู้นำกลุ่มที่ผ่านการอบรมและมีความรู้ความเข้าใจในโปรแกรมผ่านเกณฑ์
2. ผลลัพธ์ของหลักสูตร (Outcome) ได้แก่ โค้ชและผู้นำกลุ่มที่สามารถดำเนินกิจกรรมได้ตรงตามเจตนารมณ์
3. การประเมินความรู้ โดยวิธีประเมินความรู้ก่อนและหลังการอบรมด้วยแบบทดสอบความรู้ Triple-P
4. การประเมินผลทักษะและสมรรถนะ โดยวิธีประเมินหลังการอบรม และขณะนำลงไปใช้จริง เครื่องมือที่ใช้ประเมินคือ แบบประเมินความตรงตามเจตนารมณ์ของโปรแกรม Triple-P เฉพาะหัวข้อสมรรถนะหลังการอบรม และแบบประเมินความตรงตามเจตนารมณ์ของโปรแกรม Triple-P ทั้งฉบับ ขณะนำลงไปใช้จริง

รายวิชาที่ 1 :

แนวทางการส่งเสริมพัฒนาการ
และความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้โค้ชและผู้นำกลุ่มมีความรู้ ความเข้าใจ ในแนวทางการส่งเสริมพัฒนาการและความฉลาดทางอารมณ์ในเด็กปฐมวัย ผ่านการพัฒนาทักษะการเลี้ยงดูเด็กของพ่อแม่ผู้ปกครอง
2. เพื่อให้โค้ชและผู้นำกลุ่มเข้าใจระบบงานพัฒนาการเด็ก จุดแข็งและข้อจำกัดของระบบเครื่องมือที่เกี่ยวข้องและแนวทางการปฏิบัติที่สามารถเลือกใช้ได้

สาระสำคัญ

พัฒนาการเด็กปฐมวัย หมายถึง ระดับความสามารถของเด็กเมื่อเทียบกับเด็กวัยเดียวกัน การส่งเสริมพัฒนาการของเด็กโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงก่อน 6 ขวบปีแรกของชีวิต เป็นการส่งเสริมระดับสติปัญญา ช่วยให้เด็กมีความพร้อมต่อการเรียนรู้ในช่วงวัยต่อไป การส่งเสริมพัฒนาการและความฉลาดทางอารมณ์ในเด็กที่มีประสิทธิภาพควรทำโดยพ่อแม่ผู้ปกครอง ครูพี่เลี้ยงในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือครูอนุบาล เป็นผู้ดูแลใกล้ชิดเด็ก โปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการและสร้างวินัยเชิงบวกโดยครอบครัวมีส่วนร่วม (DSPM-based Triple-P) เป็นการนำข้อความทักษะพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก (DSPM) ซึ่งเป็นเครื่องมือหลักที่กระทรวงสาธารณสุขใช้ในระบบงานพัฒนาการเด็ก โดยการปรับเป็นกิจกรรมหรือเกมที่พ่อแม่ผู้ปกครองสามารถนำไปเล่นกับลูกได้ง่ายและผนวกกิจกรรมที่เสริมสร้างความผูกพันทางอารมณ์และการสร้างวินัยเชิงบวก ซึ่งจะช่วยให้ได้เด็กปฐมวัยที่เก่ง ดี และมีความสุข โดยทำกิจกรรมกลุ่มในผู้ปกครองและเด็กที่มีช่วงอายุ 2–6 ปี จำนวน 10–15 คู่ และไม่จำกัดว่าเป็นเด็กปกติหรือกลุ่มเสี่ยง ผลการทดสอบประสิทธิภาพประสิทธิผลของโปรแกรม พบว่าอยู่ในระดับดีมาก เด็กมีโอกาสนพัฒนาการสมวัยสูงกว่าเด็กที่รับบริการในระบบปกติ 14.25 เท่า และสามารถขยายผลใช้ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ทุรกันดาร หรือในเด็กกลุ่มขาดแคลนโอกาส

ใบความรู้รายวิชาที่ 1 :

แนวทางการส่งเสริมพัฒนาการ

และความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

สถานการณ์พัฒนาการเด็กปฐมวัย ระดับสติปัญญา และความฉลาดทางอารมณ์ ในเด็กไทย

พัฒนาการเด็กปฐมวัย คือ ระดับความสามารถของเด็กเมื่อเทียบกับเด็กวัยเดียวกัน การส่งเสริมพัฒนาการของเด็กโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงก่อน 6 ขวบปีแรกของชีวิต จะเป็นการส่งเสริมระดับสติปัญญา ช่วยให้เด็กมีความพร้อมต่อการเรียนรู้ในช่วงวัยต่อไป อย่างไรก็ตาม ผลการสำรวจพัฒนาการเด็กปฐมวัยในช่วงปี 2542–2560 ด้วยเครื่องมือ Denver-II พบเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสมวัยเพียงร้อยละ 67.70–73.40 เท่านั้น^{2,3,10} ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจระดับสติปัญญาเด็กไทยในปี 2554 และ 2559 ที่พบระดับสติปัญญาเฉลี่ยต่ำกว่า 100 (94.58 และ 98.23 ตามลำดับ)⁴ และสัดส่วนเด็กที่มีภาวะสติปัญญาบกพร่องสูงกว่าค่าเฉลี่ยสากล สำหรับผลการสำรวจระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) เด็กไทยชั้น ป.1 โดยกรมสุขภาพจิตในปี 2554 (n = 5,325) พบว่า คะแนนเฉลี่ย EQ ระดับประเทศเท่ากับ 45.12 ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ (50–100) และคะแนนองค์ประกอบย่อยทุกด้านต่ำกว่า 50 คะแนน (การปรับตัวต่อปัญหา 46.65 การควบคุมอารมณ์ 46.50 การยอมรับถูกผิด 45.65 ความพอใจในตนเอง 45.65 ความใส่ใจและเข้าใจอารมณ์ผู้อื่น 45.42 การรู้จักปรับใจ 45.23 ความมุ่งมั่นพยายาม 42.98 ความกล้าแสดงออก 43.48 และความรื่นเริงเบิกบาน 44.53) และเมื่อสำรวจอีกครั้งในปี 2559 (n = 23,641) พบว่า ร้อยละ 77.00 มีความฉลาดทางอารมณ์ผ่านเกณฑ์ และพบปัญหามากที่สุดด้านความมุ่งมั่นพยายามและทักษะในการแก้ไขปัญหา⁴

ระบบงานพัฒนาการเด็ก จุดแข็งและข้อจำกัดของระบบ เครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับ งานพัฒนาการเด็ก

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 เป็นต้นมา กระทรวงสาธารณสุขพัฒนาระบบการเฝ้าระวังและคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้วยเครื่องมือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) เพื่อส่งเสริมให้พ่อแม่ผู้ปกครองเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้วยตนเองจากการอ่านเล่มคู่มือ และบุคลากร

¹⁰ สำนักส่งเสริมสุขภาพ. (2554). รายงานการสำรวจพัฒนาการเด็กปฐมวัยประจำปี 2553. (เอกสารอัดสำเนา).

สาธารณสุขคัดกรองพัฒนาการในช่วงอายุ 9, 18, 30 และ 42 เดือนที่มีรับวัคซีน (DSPM1) หากสงสัยพัฒนาการล่าช้า จะให้ความรู้ในการกระตุ้นพัฒนาการเด็ก และติดตามประเมินซ้ำ 1 เดือน (DSPM2) หากยังพบพัฒนาการล่าช้า จะส่งต่อเพื่อรับการกระตุ้นพัฒนาการด้วยเครื่องมือ Thai Early Developmental Assessment for Intervention (TEDA4I) ที่โรงพยาบาลชุมชนใกล้บ้าน⁵ ในปี 2563 ผลการรายงานพัฒนาการเด็กในฐานข้อมูล HDC พบว่า สามารถคัดกรองเด็กอายุ 9, 18, 30, 42, 60 เดือน พบคัดกรองได้ครอบคลุมร้อยละ 91.20 ของกลุ่มเป้าหมาย 5 ช่วงอายุ พบสงสัยพัฒนาการล่าช้าร้อยละ 27.31 ได้รับการติดตามร้อยละ 82.84 (DSPM2)¹¹ เมื่อสุ่มสำรวจพัฒนาการเด็กโดยกรมอนามัยในปี 2560 ด้วยเครื่องมือ DSPM พบว่า เด็กพัฒนาการสมวัยเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 78.20 สงสัยล่าช้า ร้อยละ 21.80 จากผลสำรวจในปี 2561 พบพ่อแม่ผู้ปกครองใช้เล่มคู่มือ DSPM เพียงร้อยละ 32.90 เท่านั้น⁵ ส่วนการประเมินผลระบบบริการปกติด้วยการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า พ่อแม่ผู้ปกครองไม่ร่วมมือในการพาเด็กมาติดตามส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการ และสะท้อนว่าเกิดจากการที่ผู้ปกครองไม่เชื่อผลการประเมินว่าบุตรหลานมีพัฒนาการล่าช้า และพบเด็กไม่เข้าสู่ระบบหลังประเมิน DSPM1 ทำให้เข้าสู่ระบบการดูแลรักษาด้วย TEDA4I ได้น้อย⁶

ลักษณะสำคัญของโปรแกรม Triple-P ประสิทธิภาพ และต้นทุนประสิทธิผลของโปรแกรม

Triple-P เป็นกลุ่มกิจกรรมฝึกทักษะพ่อแม่ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 2 ปี 6 เดือน ถึง 6 ปี เพื่อให้มีความรู้และทักษะในการส่งเสริมพัฒนาการและความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นกลุ่มจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่พ่อแม่ผู้ปกครองเข้ากลุ่มพร้อมกับเด็กปฐมวัย ครั้งละ 10–15 ครอบครัวต่อผู้นำกลุ่มจำนวน 2 คน โดยผู้นำกลุ่มเป็นบุคลากรสาธารณสุข ร่วมกับครูอนุบาลหรือครูพี่เลี้ยง หรือจิตอาสาที่ดูแลเด็กปฐมวัย พัฒนาขึ้นโดยใช้หลักการเล่นตามทักษะพัฒนาการเด็กใน DSPM (DSPM-based play intervention) การเสริมสร้างความผูกพันทางอารมณ์ (attachment) และหลักการปรับพฤติกรรมเพื่อการสร้างวินัยเชิงบวก (behavioral modification) ออกแบบเป็นกิจกรรม กอด เล่า เล่น เต็ม วาด เพื่อให้เด็กเก่ง ดี มีความสุข จำนวน 4 ครั้ง โดยพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นผู้ทำกิจกรรมกับเด็ก และมีผู้นำกลุ่มพร้อมผู้ช่วยผู้นำกลุ่มเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ ผลการวิจัยเชิงทดลองแบบสุ่มมีกลุ่มเปรียบเทียบในปี 2562 ระหว่างเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองที่เข้ากลุ่ม Triple-P พร้อมพ่อแม่ผู้ปกครอง กับเด็กปฐมวัยกลุ่มควบคุมที่รับบริการในระบบปกติ พบว่า กลุ่มทดลองมีพัฒนาการสมวัยสูงกว่ากลุ่มควบคุม 14.25 เท่า มีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$, Effect size = 0.72) พ่อแม่ผู้ปกครองมีทักษะการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

¹¹ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กระทรวงสาธารณสุข. (2563). Health Data Center 2563.

($p < .01$, Effect size = 1.29)¹² และการวิจัยประเมินต้นทุนประสิทธิผลของโปรแกรมฯ พบว่า ต้นทุนการพัฒนาผู้นำกลุ่มเท่ากับ 902.04 บาท/คอร์ส ต้นทุนเฉลี่ยในมุมมองของผู้รับบริการเท่ากับ 1,116.57 บาท/คอร์ส และในมุมมองของผู้ให้บริการเฉลี่ยเท่ากับ 1,419.51 บาท/คอร์ส พ่อแม่ผู้ปกครองที่เข้าร่วมกลุ่มมีความพึงพอใจในระดับสูงมาก และการประเมินความตรงตามเจตนารมณ์ของโปรแกรมมากกว่าร้อยละ 80.00 ในทุกด้าน ยกเว้นทักษะการสะท้อนและให้คำแนะนำผู้ปกครองในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมขึ้นและลงมือปฏิบัติจริงในกลุ่มได้ทำได้ครบเพียงร้อยละ 63.20¹³ ผลการศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรมในจังหวัดน่านในปี 2561 ในเด็กปฐมวัยจำนวน 1,354 คน พบพัฒนาการสมวัยหลังการทำ Triple-P ครั้งที่ 1-4 เท่ากับร้อยละ 76.36, 87.93, 93.79 และ 96.50 ตามลำดับ โดยไม่จำเป็นต้องเข้ารับการรักษาด้วย TEDA4I ตามระบบปกติ และร้อยละของเด็กที่มีความฉลาดทางอารมณ์สมวัยเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 70.55 เป็นร้อยละ 83.07¹⁴ ในปี 2562 สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชดำริให้นำโปรแกรม Triple-P ไปทดลองใช้ที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ศ.ดร.เนวิน ศุภนิมขอร์ ผลการทดลองในเด็กปฐมวัย 39 คน พบพัฒนาการสมวัยหลังการทำ Triple-P ครั้งที่ 1-4 เท่ากับร้อยละ 75.6, 80.5, 85.4, 87.2 ตามลำดับ¹⁵

ผลการทดลองที่ผ่านมา ทำให้เชื่อได้ว่าโปรแกรม Triple-P มีประสิทธิภาพประสิทธิผลในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นผู้พัฒนาหลัก และสามารถใช้ได้จริงในระบบบริการสาธารณสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ทุรกันดาร

การขยายผลโปรแกรม Triple-P ด้วยวิทยาศาสตร์ของการขยายผล

แม้โปรแกรม Triple-P จะได้รับการพิสูจน์ประสิทธิภาพและต้นทุนประสิทธิผลแล้ว แต่หากไม่มีกลไกการขยายผลที่มีประสิทธิภาพ ก็ย่อมไม่สามารถส่งต่อโปรแกรมไปถึงกลุ่มเป้าหมายได้ตรงตามเจตนารมณ์ “วิทยาศาสตร์ของการขยายผล (implementation science)” เป็นวิทยาศาสตร์แขนงหนึ่งที่ว่าด้วยการขยายผลนวัตกรรมหรือโปรแกรมที่ต้องใช้ปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ (interaction-based innovation) ให้ได้ผลลัพธ์ตรงตามเจตนารมณ์ของนวัตกรรมหรือโปรแกรม (fidelity) ผลการศึกษาพบว่า หากไม่ใช้วิทยาศาสตร์ของการขยายผล จะได้ผลลัพธ์เพียง 14% ของที่ตั้งใจไว้ แม้จะขยายผลไปถึง 17 ปี แต่หากใช้วิทยาศาสตร์ของการขยายผล จะได้ผลลัพธ์ถึง

¹² อมรา ธนศุภรัตน์. (2562). ผลของโปรแกรมการเสริมพลังผู้ปกครองต่อการสร้างวินัยเชิงบวก และการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กกลุ่มเสี่ยง. (รายงานผลการวิจัย). สถาบันพัฒนาการเด็กราชชนกศรีนครินทร์.
¹³ Somchai, C, Tanasuparatana, A, Lomsri, C, Wayludit, W, & Duangdee, R. (2021). Cost-effectiveness study of the Preschool Parenting Program (Triple-P) for early childhood development Cost and positive discipline. (Manuscript in process).
¹⁴ Pattanakitrueng, N. Effectiveness of the Preschool Parenting Program (Triple-P) for early childhood development in remote area. (Manuscript in process).
¹⁵ ศูนย์สุขภาพจิตที่ 10. (2563). รายงานผลการดำเนินงานโครงการส่งเสริมทักษะการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในพื้นที่ทุรกันดารด้วยโปรแกรม Triple-P ณ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ศาสตราจารย์ ดร.เนวินด์ล ศุภนิมขอร์.

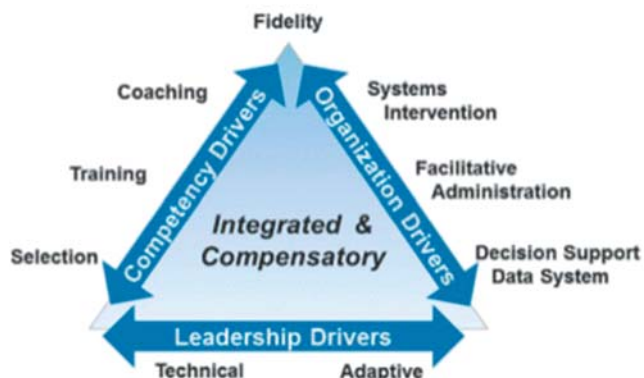
80% ภายในระยะเวลา 3 ปี ปัจจุบันมีการนำไปใช้ทั้งในด้านการศึกษา สังคม การสาธารณสุข เช่น การสอนหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นใหม่ ที่ต้องการขยายผลให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย¹⁶

สูตรความสำเร็จของผลลัพธ์ทางสังคมที่ดี คือ นวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้ได้จริง (usable innovation) x การขยายผลที่มีประสิทธิภาพ (effective implementation) x บริบทที่เอื้อต่อการนำนวัตกรรมไปใช้ (enabling context) = ผลลัพธ์ทางสังคมที่ดี (socially significant outcome) ดังภาพ

“นวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้ได้จริง” คือ นวัตกรรมที่ผ่านการพิสูจน์ประสิทธิผลด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์แล้วว่าสามารถแก้ปัญหาหรือให้ผลลัพธ์ที่ตรงตามเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้ (efficacy) ผู้นำไปใช้มีความสามารถหรือสมรรถนะพอที่จะนำไปใช้ได้ (able to use) และผู้นำไปใช้ต้องการหรือประสงค์จะใช้ (intend to use) หรืออีกนัยหนึ่ง นวัตกรรมที่ดีต้องเป็นนวัตกรรมที่ “ใช้งานได้ผล และคนอยากใช้” นั่นเอง

“การขยายผลที่มีประสิทธิภาพ” คือ กลไกการขยายผลนวัตกรรมเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ “ตรงตามเจตนารมณ์” ของโปรแกรม การนำนวัตกรรมไปใช้ได้ตรงตามเจตนารมณ์ของโปรแกรมจึงเป็นผลลัพธ์ของการขยายผลอย่างมีประสิทธิภาพ กลไกการขยายผลประกอบไปด้วยการขับเคลื่อน (drivers) 3 มิติ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ต้องพิจารณาเมื่อนำนวัตกรรมไปใช้ ดังภาพ

¹⁶ National Implementation Research Network. (2021). UNC Institute on Implementation Science 2021 Virtual series. Available at : <https://nim.fpg.unc.edu/national-implementation-research-network>.

1. การขับเคลื่อนด้านสมรรถนะ (competency driver) ประกอบด้วย การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่จะเป็นผู้ใช้นวัตกรรม (selection/recruitment) การฝึกอบรมการใช้นวัตกรรม (training) การโค้ชผู้ใช้นวัตกรรม (coaching) จึงเป็นที่มาของการจัดหลักสูตรการพัฒนาผู้นำกลุ่ม และโค้ชของโปรแกรม Triple-P ในครั้งนี้

2. การขับเคลื่อนด้านองค์กร (organization driver) ประกอบด้วย การจัดการไกลของระบบที่จะช่วยให้เกิดการนำนวัตกรรมไปใช้ (system intervention) การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการนำนวัตกรรมไปใช้ (facilitative administration) และการจัดการฐานข้อมูลเพื่อการตัดสินใจของผู้บริหาร (decision support data system)

3. การขับเคลื่อนด้านการนำ (leadership driver) ประกอบด้วย สมรรถนะด้านเทคนิค (technical) และสมรรถนะด้านการปรับเปลี่ยน (adaptive)

“บริบทที่เอื้อต่อการนำนวัตกรรมไปใช้” เป็นการคำนึงถึงปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในการใช้นวัตกรรม แม้นวัตกรรมบางอย่างจะมีคุณภาพสูง ใช้งานง่าย ขยายผลด้วยกลไกที่มีประสิทธิภาพ แต่หากบริบทด้านสังคมวัฒนธรรมไม่เอื้อต่อการนำไปใช้ ย่อมไม่เกิดผลลัพธ์ที่ต้องการ ตัวอย่างเช่น ไม่ใช่ปัญหาที่ชุมชนให้ความสนใจ หรือนวัตกรรมขัดต่อหลักศาสนาที่ชุมชนยึดถือ เป็นต้น

บทบาทของทีมขยายผลโปรแกรม Triple-P ในแต่ละระดับ

วิทยาศาสตร์ของการขยายผลให้ความสำคัญกับ “ทีมขยายผล” เป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนกลไกการขยายผลให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย ในทีมทุกระดับ จำเป็นต้องมีผู้ที่เข้าใจตัวนวัตกรรมเป็นอย่างดี จึงจะช่วยให้การประสานงานระหว่างทีมแต่ละระดับสอดคล้องและราบรื่น ทีมในแต่ละระดับควรประกอบด้วยสมาชิกอย่างน้อย 3 คน เพื่อให้สามารถรองรับกรณีเกิดการหมุนเวียนบุคลากรได้ สำหรับโปรแกรม Triple-P กำหนดทีมขยายผลในแต่ละระดับ ดังนี้

1. ทีมผู้ปฏิบัติงานระดับตำบล (practitioner team) ประกอบด้วย บุคลากรในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อาสาสมัครสาธารณสุข และครูที่ดูแลเด็กในห้องเรียนอนุบาลหรือในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งจะเป็นผู้นำกลุ่มกิจกรรมโปรแกรม Triple-P กับพ่อแม่ผู้ปกครอง โดยในการนำกลุ่มแต่ละครั้งควรประกอบด้วย ครู 1 คน และบุคลากรด้านสุขภาพ 1 คน เป็นการนำกลุ่มโดยครู + หมอช่วยกันพัฒนาพ่อแม่ร่วมกัน

2. ทีมอำเภอ (district team) ประกอบด้วย บุคลากรในโรงพยาบาลชุมชน และบุคลากรในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอที่รับผิดชอบงานพัฒนาการเด็กหรืองานปฐมวัย มีบทบาทเป็นโค้ชหรือพี่เลี้ยงสำหรับทีมตำบลในการนำกลุ่มกิจกรรม และเป็นผู้ประเมินความตรงตามเจตนารมณ์ในการนำกลุ่มของผู้นำกลุ่ม การโค้ชเป็นปัจจัยสำเร็จที่สำคัญสำหรับการขยายผลงานสาธารณสุข ทีมอำเภอควรมีประสบการณ์เป็นผู้นำกลุ่มด้วยตนเองอย่างน้อย 1 คอร์ส จะช่วยให้เข้าใจสถานการณ์และบริบทของผู้นำกลุ่ม จึงจะช่วยให้สามารถโค้ชทีมตำบลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ทีมจังหวัด (provincial team) ประกอบด้วย บุคลากรในโรงพยาบาลศูนย์/โรงพยาบาลทั่วไป และบุคลากรในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดที่รับผิดชอบงานพัฒนาการเด็กหรืองานปฐมวัย จะเป็นโค้ชหรือพี่เลี้ยงสำหรับเขตอำเภอเมือง และเป็นผู้บริหารจัดการกลไกในระดับจังหวัดที่จะสนับสนุนส่งเสริม แก้ปัญหา เสริมพลัง และกำกับติดตามให้เกิดผลลัพธ์ในระดับจังหวัด

4. ทีมภูมิภาค (regional team) ประกอบด้วย บุคลากรในหน่วยงานของกรมวิชาการในเขตสุขภาพที่รับผิดชอบงานปฐมวัย มีบทบาทในการสนับสนุนโค้ชหรือพี่เลี้ยงทั้งในระดับอำเภอและตำบล และเป็นผู้ประเมินความตรงตามเจตนารมณ์ของโค้ช ในการสนับสนุนผู้นำกลุ่ม ทีมภูมิภาคควรมีประสบการณ์เป็นผู้นำกลุ่มด้วยตนเองอย่างน้อย 1 คอร์ส จะช่วยให้เข้าใจสถานการณ์และบริบทของผู้นำกลุ่มและขณะโค้ช จึงจะช่วยให้สามารถโค้ชทีมตำบลและอำเภอได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ทีมผู้พัฒนา (developer) คือ ทีมผู้พัฒนาโปรแกรม มีบทบาทในการพัฒนาสมรรถนะผู้นำกลุ่มและโค้ช พัฒนาและปรับปรุงโปรแกรมให้เป็น usable innovation ที่ดีขึ้น พัฒนาและปรับปรุงเครื่องมือวัดผลลัพธ์ให้เหมาะกับบริบทในการใช้งาน รับฟังปัญหาจากทีมจังหวัดและภูมิภาค เพื่อนำมาปรับปรุงนวัตกรรมและกลไกการขยายผลให้มีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของโปรแกรมที่ตั้งไว้

การขยายผลโปรแกรม Triple-P เป็นไปตามหลักวิทยาศาสตร์ของการขยายผล คือ มีการขับเคลื่อนทั้งมิติสมรรถนะ การจัดการองค์การ และการนำ ซึ่งจะช่วยให้สามารถนำโปรแกรม Triple-P ไปใช้ได้ตรงตามเจตนารมณ์ และเกิดผลลัพธ์ดังที่ต้องการ

รายวิชาที่ 2 :

การเสริมสร้างสัมพันธภาพและการเสริมแรง
เพื่อสร้างพฤติกรรมที่ดี “พ่อแม่ในดวงใจ”

จุดประสงค์การเรียนรู้

เพื่อให้โค้ชและผู้นำกลุ่มสามารถอธิบายหลักการเลี้ยงดูเพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพและการเสริมแรงเพื่อสร้างพฤติกรรมที่ดีได้

สาระสำคัญ

เป้าหมายในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย คือ ทำให้เด็กเก่ง ดี มีความสุข มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มีความนับถือตนเอง (self-esteem) การที่พ่อแม่ผู้ปกครองจะพัฒนาลูกให้มีคุณลักษณะดังกล่าวควรเริ่มต้นจากการสร้างทัศนคติที่ดีในการเลี้ยงดูลูกโดยการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์เดิมของตัวเอง เรียนรู้เทคนิคการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับลูก ในที่นี้คือ การกอด/สัมผัส การให้รางวัลทั้งที่เป็นวัตถุ คำชม หรือการยอมรับ และการสื่อสารทางบวก สัมพันธภาพที่เกิดขึ้นจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างวินัยและการปรับพฤติกรรมเด็กในระยะต่อไป

เนื้อหา

1. การสร้างความผูกพันทางอารมณ์และสัมพันธภาพที่ดี (attachment & relationship)
2. หลักการปรับพฤติกรรมเด็ก (behavioral modification)
3. การเสริมแรงพฤติกรรมที่ดี (reinforcement)

ระยะเวลาที่ใช้ 2 ชั่วโมง

กิจกรรมการเรียนรู้

องค์ประกอบ/กลุ่ม	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์
กลุ่มสัมพันธ์ 30 นาที	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิทยากรเปิดกลุ่ม ทำกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ภาพ 2. วิทยากรแบ่งกลุ่มผู้เข้าอบรม กลุ่มละประมาณ 15–20 คน และให้แต่ละกลุ่มตั้งชื่อกลุ่ม เลือกประธาน เหนรัญญิก เลขา และขุนค้อน โดยแต่ละตำแหน่งทำหน้าที่ของตนเองดังนี้ <ul style="list-style-type: none"> • ประธาน เป็นผู้นำกลุ่มในการชวนสมาชิกร่วมกันทำกิจกรรม • เหนรัญญิก ทำหน้าที่เก็บและจ่ายเงิน • เลขา ทำหน้าที่ในการเขียนรวบรวมความเห็นของสมาชิกกลุ่ม • ขุนค้อน ทำหน้าที่ส่งสัญญาณให้กลุ่มเพื่อตอบคำถาม 3. วิทยากรให้แต่ละกลุ่มเสนอกติกากลุ่มจำนวน 3 ข้อ โดยเป็นสิ่งที่ควรทำ 2 ข้อ สิ่งที่ไม่ควรทำ 1 ข้อ โดยกติกาต้องเป็นรูปธรรม ชัดเจน ปฏิบัติได้ และเข้าใจง่าย 4. ผู้แทนแต่ละกลุ่มนำเสนอกติกาที่สมาชิกร่วมกันคิด และรวบรวมสรุปให้เหลือกติกาของสมาชิกทั้งห้องที่มีความเห็นร่วมกัน เป็นสิ่งที่ควรทำ 2 ข้อ สิ่งที่ไม่ควรทำ 1 ข้อ 5. วิทยากรให้สมาชิกร่วมกันกำหนดรางวัลหากสมาชิกทำตามกติกาที่ควรทำ โดยกำหนดรางวัลเป็นเงิน (เงินปลอม) และหักเงินหากสมาชิกทำในสิ่งที่ไม่ควรทำ 6. วิทยากรสรุปกฎกติกาของห้องให้ผู้เข้าร่วมอบรมได้รับทราบพร้อมกัน เพื่อปฏิบัติตามเป็นแนวทางเดียวกัน และเขียนในกระดาษปรู๊ฟติดไว้ในห้องประชุมเห็นได้ชัดเจน 	<ul style="list-style-type: none"> • กระดาษปรู๊ฟพร้อมปากกาเคมี • ของใส่เงินพร้อมเงินปลอม • ค้อนพลาสติก

องค์ประกอบ/กลุ่ม	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์
<p>การเสริมแรง เพื่อสร้างพฤติกรรม เชิงบวกผ่านการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม 90 นาที</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิทยากรให้ผู้เข้ารับการอบรมทบทวน “ประสบการณ์ในวัยเด็กกับคุณพ่อคุณแม่ แม่ที่ทำให้เราประทับใจ” และตอบ คำถามในใบงานที่ 2 : พ่อแม่ในดวงใจ 2. วิทยากรให้ผู้เข้าอบรม แบ่งกลุ่มย่อย 3-4 คน และให้สมาชิกเล่า ประสบการณ์ “พ่อแม่ในดวงใจ” คนละ 5 นาที <ul style="list-style-type: none"> • เรื่องราวอะไรที่ทำให้เรารู้สึก ประทับใจในตัวท่าน? • คำพูดที่ท่านพูดแล้วเรารู้สึกชอบ หรือมีความสุขที่ได้ฟัง? • สิ่งที่ท่านมอบให้หรือทำให้แล้ว เรารู้สึกชอบหรือมีความสุขเมื่อได้รับ? 3. ผู้เข้าอบรมในกลุ่มย่อยรวบรวม คุณลักษณะของพ่อแม่ในดวงใจ 3 ข้อ คำชมที่ถูกต้อง 3 ข้อ รางวัลที่ชอบใจ 2 ข้อ 4. นำประเด็นที่กลุ่มย่อยรวบรวม มาสรุป เป็นภาพรวมของกลุ่มใหญ่ (15-20 คน) 5. ตัวแทนกลุ่มนำเสนอในห้องใหญ่ โดยเล่าประสบการณ์ความประทับใจ พ่อแม่ในดวงใจ 1 เรื่อง (2 นาที) พร้อมนำเสนอคุณลักษณะของพ่อแม่ ในดวงใจ 3 ข้อ คำชมที่ถูกต้อง 3 ข้อ รางวัลที่ชอบใจ 2 ข้อ 6. วิทยากรรวบรวมและสรุปความคิดเห็น ของสมาชิกในภาพรวมทั้งหมดเป็นบท สรุปการเรียนรู้ของห้องใหญ่ 7. วิทยากรสรุปประเด็นการเรียนรู้เรื่อง “พ่อแม่ในดวงใจ” และตอบข้อซักถาม ผู้เข้าอบรม 	<ul style="list-style-type: none"> • ใบงานที่ 2 : พ่อแม่ในดวงใจ • ใบความรู้รายวิชาที่ 2 : การสร้างสัมพันธ์ภาพ การเสริมแรงเพื่อสร้าง พฤติกรรมที่ดี และ การกำหนดกติกา • ภาพนิ่งประกอบ การบรรยาย “พ่อแม่ ในดวงใจ”

การวัดและประเมินผล

สังเกตจากความสนใจและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม

ใบงานรายวิชาที่ 2 : พ่อแม่ในดวงใจ

1. เรื่องราวประทับใจ – เรื่องราวอะไรที่ทำให้เรารู้สึกประทับใจในตัวท่าน?

.....

.....

.....

.....

2. คำชมที่ภูมิใจ – คำพูดที่ท่านพูดแล้วเรารู้สึกชอบ/มีความสุขที่ได้ฟัง?

.....

.....

.....

.....

3. รางวัลที่ชอบใจ – สิ่งที่ท่านมอบให้หรือทำให้แล้วเรารู้สึกชอบ/มีความสุขที่ได้รับ?

.....

.....

.....

.....

4. สรุปและรวบรวมคุณลักษณะที่มีในตัวพ่อแม่ที่ทำให้เราประทับใจจากเรื่องราวของทุกคน 3 ข้อ, คำชมที่ภูมิใจ 1 ข้อ, รางวัลที่ชอบใจ 1 ข้อ

4.1 คุณลักษณะที่เราประทับใจจากเรื่องราวของทุกคน

- 1)
- 2)
- 3)

4.2 คำชมที่ภูมิใจ

- 1)

4.3 รางวัลที่ชอบใจ

- 1)

ใบความรู้วิชาที่ 2 :

การสร้างสัมพันธภาพ

การเสริมแรงเพื่อสร้างพฤติกรรมที่ดี

และการกำหนดกติกา

ทักษะการเลี้ยงดูเด็ก (parenting) เป็นทักษะสำคัญสำหรับพ่อแม่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็ก ในการพัฒนาเด็กทุกช่วงวัยให้สามารถใช้ศักยภาพของตนได้เต็มที่มีความสุข ซึ่งในแต่ละช่วงวัยทักษะการเลี้ยงดูอาจมีความแตกต่างกันบ้าง แต่หลักการสำคัญในทุกๆ ช่วงวัยมี 2 ประการ คือ การให้ความรักความอบอุ่น (nurture) และการสร้างวินัย (discipline)¹⁷

สำหรับเด็กปฐมวัย **การให้ความรักความอบอุ่น** ทำให้เกิดความผูกพันทางอารมณ์ (attachment) ซึ่งเป็นสิ่งเชื่อมโยงระหว่างเด็กกับผู้เลี้ยงดู เป็นความสัมพันธ์ครั้งแรกของเด็กกับบุคคลอื่น ความผูกพันทางอารมณ์ที่มั่นคง จะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้เลี้ยงดู เป็นสัมพันธภาพที่มั่นคง อบอุ่น ปลอดภัย เป็นสิ่งที่องค์การอนามัยโลกระบุไว้ว่า “สัมพันธภาพที่อบอุ่น มั่นคง ประคับประคองระหว่างเด็กปฐมวัยกับผู้ใหญ่คนใดก็ได้ ในสถานที่ใดก็ได้ จะส่งผลต่อพัฒนาการทางสมองที่ดีของเด็ก” และเป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มในโปรแกรม Triple-P

นอกเหนือจากผลบวกต่อพัฒนาการทางสมองแล้ว สัมพันธภาพหรือความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับผู้เลี้ยงดู ยังเป็นพื้นฐานสำคัญของการปรับพฤติกรรมเด็ก ช่วยให้เกิดการสร้างพฤติกรรมพึงประสงค์ และลดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของเด็ก นำไปสู่การพัฒนาเด็ก “ดี” ซึ่งในที่นี้คือเด็กที่มีวินัย (discipline) รู้ว่าอะไรทำได้ อะไรทำไม่ได้ ผู้นำกลุ่มกิจกรรม Triple-P จึงควรเข้าใจหลักการสร้างสัมพันธภาพและหลักการสร้างวินัย ซึ่งเป็นแนวคิดหลักในทักษะการเลี้ยงดูเด็ก (สัมพันธภาพ + สร้างวินัย = สอนง่ายเลี้ยงง่าย) เพื่อให้สามารถประเมินและเสริมพลังครอบครัวในการเลี้ยงดูเด็กได้อย่างเหมาะสม¹⁸

เมื่อมีสัมพันธภาพที่มั่นคงแล้ว ผู้เลี้ยงดูจะสามารถสร้างหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กได้โดยง่าย การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม คือ การกำหนดว่าพฤติกรรมใดเป็นที่ต้องการ พฤติกรรมใดไม่เป็นที่ต้องการ และใช้หลักพฤติกรรมศาสตร์ในการเพิ่มหรือลดพฤติกรรมเหล่านั้น โดยทั่วไปพ่อแม่ผู้ปกครองใช้หลักการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กเป็นประจำอยู่แล้ว ตามความเข้าใจและความเคยชินเดิม ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างผิดวิธี และมักมีความรุนแรง

¹⁷ Windell, J. (1994). *8 weeks To A Well-behaved Child*. New York, USA : Macmillan, Inc.

¹⁸ ดุษฎี จิงศิริกุลวิทย์ และคณะ. (2561). การศึกษานำร่องเรื่องประสิทธิภาพของโปรแกรมกลุ่มฝึกทักษะครูในการปรับพฤติกรรมเด็กวัยเรียนกลุ่มเสี่ยง. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*, 63(2) : 115–126.

ร่วมด้วย เช่น การตี ดู ด่า เพื่อให้เด็กหยุดทำพฤติกรรมที่ตนไม่ต้องการ ซึ่งทำให้เกิดผลข้างเคียงคือ บาดแผลทางใจ ความรุนแรงในครอบครัว พฤติกรรมต่อต้านของเด็ก รวมถึงปัญหาพฤติกรรมและอารมณ์ในช่วงวัยผู้ใหญ่ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยไม่ใช้ความรุนแรงจึงเป็นหลักการสำคัญอีกประการของโปรแกรม Triple-P ที่จะช่วยสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสม และลดพฤติกรรมไม่เหมาะสมของเด็กตามหลักพฤติกรรมศาสตร์โดยไม่ใช้ความรุนแรง เป็นการสร้างวินัยด้วยวิธีการเชิงบวก คือไม่ใช้ความรุนแรงนั่นเอง

ตามหลักพฤติกรรมศาสตร์ หากต้องการให้พฤติกรรมใดเพิ่มขึ้น ให้ใช้การเสริมแรง (reinforcement) หากต้องการให้พฤติกรรมใดลดลง ให้ใช้การลงโทษ (punishment) และให้เน้นการเสริมแรง ก่อนการลงโทษเสมอ¹⁹ ในหัวข้อนี้ จะกล่าวถึงการเสริมแรงเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์เป็นหลัก ก่อนปรับพฤติกรรมต้องมีการกำหนดกติกาหรือรูปแบบพฤติกรรมที่ต้องการให้ชัดเจนก่อน จึงจะสามารถออกแบบการเสริมแรงและการลงโทษที่เหมาะสมได้ การกำหนดกติกาจะกล่าวถึงในหัวข้อถัดไป

¹⁹ ชาญวิทย์ พรนภดล และคณะ. (2554). คู่มือวิทยากรกระบวนการฝึกอบรมครูเรื่องวิธีปรับพฤติกรรมเด็ก. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : บริษัท จรลีสันทวงศ์การพิมพ์ จำกัด.

การเสริมแรง (reinforcement) เป็นการให้สิ่งตอบแทนที่ผู้รับพอใจ และทำให้แสดงพฤติกรรมนั้นเพิ่มขึ้น การเสริมแรงอาจแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ การเสริมแรงเชิงบวก (positive reinforcement) คือ การให้สิ่งที่ผู้รับต้องการ (ให้ของที่ชอบ) และการเสริมแรงเชิงลบ (negative reinforcement) คือ การยกเว้นไม่ให้ผู้รับได้สิ่งที่ไม่ต้องการ (ไม่ให้ของที่ไม่ชอบ) ต่างจากการลงโทษ ที่เป็นการให้สิ่งที่ผู้รับไม่พึงพอใจเพื่อสร้างการเรียนรู้ใหม่ (ให้ของที่ไม่ชอบ) เทคนิคการเสริมแรงที่ใช้บ่อย 2 ประการ คือ

1. การให้รางวัล เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมใดแล้วได้รับรางวัล จะทำให้พฤติกรรมนั้นเพิ่มขึ้น ทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองสามารถสร้างพฤติกรรมเชิงบวกได้ ก่อนเริ่มให้รางวัล ควรกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการให้เด็กทำให้ชัดเจน เป็นพฤติกรรมที่เด็กทำได้และมีโอกาสได้รางวัล อธิบายกติกาให้เด็กเข้าใจว่าทำพฤติกรรมอะไรจึงจะได้รางวัล อาจบอกของรางวัลล่วงหน้าได้ แต่เก็บไว้ก่อนจนกว่าเด็กจะแสดงพฤติกรรมล่วงหน้าแล้วจึงค่อยให้ เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ดี ควรให้รางวัลทันที พร้อมกับชม ยิ้ม โอบกอดไปด้วย

สิ่งที่พึงระวังในการให้รางวัล คือ ไม่ควรให้รางวัลก่อนเด็กจะแสดงพฤติกรรมที่ต้องการ ไม่ควรให้รางวัลเพื่อหยุดพฤติกรรมไม่ดีของเด็ก (ติดสินบน) และไม่ควรถูกกำหนดล่วงหน้าว่าเด็กจะได้รางวัลเมื่อใด เพื่อให้เด็กแสดงพฤติกรรมดีต่อไปเรื่อยๆ

2. การชม เป็นการให้รางวัลรูปแบบหนึ่ง ซึ่งจะเสริมแรงให้เด็กทำพฤติกรรมที่ดีเพิ่มขึ้น การชมเป็นการสื่อสารให้ผู้ฟังรู้ว่าผู้พูดรู้สึกดีอย่างไร กับพฤติกรรมใด คำชมที่สมบูรณ์สำหรับเด็กจะประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ คำชมที่บอกความรู้สึก + บอกพฤติกรรมที่ดี + บอกคุณลักษณะที่ดี/คุณธรรมที่เด็กทำ ซึ่งจะช่วยให้เด็กเห็นตัวเองมีคุณลักษณะแบบนั้น เป็นการเสริมสร้างความนับถือตนเอง ความภูมิใจในตนเองให้กับเด็กด้วย ตัวอย่างเช่น “พ่อชอบที่หนูแบ่งของเล่นให้เพื่อน หนูเป็นเด็กมีน้ำใจจัง” “แม่ตกใจที่ของสะสมของคุณยายตกแตก แต่แม่ภูมิใจมากกว่าที่ลูกยอมรับผิดชอบ ลูกกล้าหาญมากนะ” การชมให้ได้ประสิทธิภาพเต็มที่ ต้องชมทันทีที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่ต้องการ ชมด้านดีของเด็กให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ชมทั้งความพยายามที่เด็กลงมือทำ และความสำเร็จที่เด็กได้รับ

สิ่งที่พึงระวังในการชม คือ ไม่ควรชมหรือแสดงท่าทีชอบใจในเวลาที่เด็กแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม ไม่ตำหนิ วิจารณ์ ประชดประชันในขณะที่ชม เพราะจะทำให้เด็กสับสนว่าเป็นรางวัลหรือการลงโทษ ไม่ชมเกินจริงซึ่งทำให้เด็กรับรู้ตัวเองผิดเพี้ยนไป หากชมถูกหลักการข้างต้น คือ ชมพฤติกรรมและสะท้อนเป็นคุณลักษณะหรือคุณธรรมที่ดีในตัวเด็ก จะไม่ทำให้เกิดผลกระทบเรื่องอาการหลงใหลใหญ่ส่วนใหญเป็นกังวล

การกำหนดกติกา เป็นหนึ่งในพื้นฐานสำคัญของการสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ กติกาที่ดีต้องระบุชัดเจนว่าพฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมที่ต้องการ พฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมที่ไม่ต้องการ หากแสดงพฤติกรรมที่ต้องการ จะได้รับการเสริมแรงอย่างไร หากแสดงพฤติกรรมที่ไม่ต้องการ จะได้รับการลงโทษอย่างไร หากเด็กเริ่มเข้าใจภาษาและสามารถสื่อสารได้แล้ว ควรกำหนดกติกาโดยให้เด็กมีส่วนร่วม จะทำให้ได้รับความร่วมมือมากกว่า เมื่อกำหนดกติกาแล้ว พ่อแม่ผู้ปกครอง

ต้องนำกติกามาใช้อย่างสม่ำเสมอ การใช้เพียงบางครั้ง ทำให้เด็กสับสนว่ายังต้องปฏิบัติตามกติกาอยู่หรือไม่ และทำให้ไม่เกิดพฤติกรรมที่ต้องการ

ปัญหาที่พบบ่อยในการกำหนดกติกา คือ การกำหนดกติกาไม่ชัดเจน เช่น “ตื่นแต่เช้า” “อย่าเล่นเกมมาก” “เป็นเด็กดี” สำหรับพ่อแม่กับเด็ก คำว่า เช้า มาก ดี มีความหมายต่างกัน ทำให้เข้าใจไม่ตรงกันในการนำกติกาไปใช้ และเกิดความขัดแย้งในครอบครัวได้ ควรกำหนดให้มีรูปธรรมที่ชัดเจน เช่น ตื่นเช้า คือ กี่นาฬิกา เล่นเกมมาก คือ เกินกี่นาฬิกาต่อวัน เด็กดี คือ เด็กต้องทำพฤติกรรมอะไร หากกำหนดชัดเจนและเริ่มปรับพฤติกรรมไปที่ละ 1-3 พฤติกรรม เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ต้องการแล้วสัก 2-3 เดือน จึงเปลี่ยนเป้าหมายพฤติกรรมที่ต้องการใหม่ และทำอย่างต่อเนื่อง จะทำให้เกิดพฤติกรรมดีสะสมเป็นลักษณะนิสัยที่ดีของเด็กในที่สุด

รายวิชาที่ 3 :

การสร้างวินัยเชิงบวกในเด็กปฐมวัย
โดยครอบครัวมีส่วนร่วม “การลงโทษที่ฟังใจ”

จุดประสงค์การเรียนรู้

เพื่อให้โค้ชและผู้นำกลุ่มสามารถอธิบายถึงผลเสียของการเลี้ยงลูกโดยใช้วิธีการลงโทษที่รุนแรง และเข้าใจเทคนิคการปรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม โดยใช้การลงโทษที่ไม่รุนแรงได้ (non-corporal punishment)

สาระสำคัญ

เด็กปฐมวัยเป็นช่วงวัยแห่งการเรียนรู้ อยากรู้อยากลอง เรียนแบบ มีความเป็นตัวของตัวเอง บางครั้งเด็กอาจแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ซึ่งทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองเกิดความหงุดหงิด ไม่พอใจ และอาจจัดการกับพฤติกรรมนั้นด้วยวิธีการที่รุนแรง การลงโทษที่รุนแรงกับเด็กจะส่งผลต่อเซลล์สมอง ยับยั้งการเรียนรู้ และอาจส่งผลให้เกิดปัญหาพฤติกรรมหรืออารมณ์เมื่อเด็กโตขึ้น หากพ่อแม่ผู้ปกครองสามารถจัดการพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กโดยไม่ใช้ความรุนแรง โดยใช้ 4 วิธีหลัก ได้แก่ Time Out, การตัดสิทธิพิเศษ, การให้รับผิดชอบกับสิ่งที่ทำลงไป และการเพิกเฉย พฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของเด็กจะลดลง โดยไม่เกิดการบาดเจ็บทางจิตใจ เด็กจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี มีวินัย มีความนับถือตนเอง และมีความสุข

เนื้อหา

ความรู้เรื่องการลงโทษโดยไม่ใช้ความรุนแรง

ระยะเวลาที่ใช้ 2 ชั่วโมง

กิจกรรมการเรียนรู้

องค์ประกอบ/กลุ่ม	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์
การเรียนรู้การลงโทษ โดยไม่ใช้ความรุนแรง ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 90 นาที	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิทยากรให้ผู้เข้าอบรมได้ทบทวนประสบการณ์ที่ผ่านมาของตนเองว่า “การลงโทษที่ฝังใจหรือคำพูดที่แทงใจ” จากผู้ใหญ่ในอดีต การลงโทษที่ผู้ใหญ่ทำแล้วเรารู้สึกไม่ชอบหรือรู้สึกไม่ดี คำพูดอะไรที่เรารู้สึกไม่ชอบหรือไม่มีความสุขที่ได้ฟัง 2. วิทยากรให้ผู้เข้ารับการอบรม แบ่งกลุ่มย่อย 3-4 คน พูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ “การลงโทษที่ฝังใจ” ให้สมาชิกฟัง และช่วยกัน รวบรวมลักษณะการลงโทษที่ฝังใจ 3 ข้อ คำพูดที่แทงใจ 2 ข้อ 3. นำประเด็นที่กลุ่มย่อยรวบรวม สรุปเป็น ภาพรวมของกลุ่มใหญ่ (15-20 คน) 4. ตัวแทนกลุ่มใหญ่นำเสนอและเล่า ประสบการณ์ที่เคยถูกลงโทษ 1 เรื่อง (2 นาที) 5. วิทยากรรวบรวมและสรุปความคิดเห็นของสมาชิกในภาพรวมทั้งหมด 6. วิทยากรสรุปการเรียนรู้ “การลงโทษที่ฝังใจ” ตามใบความรู้ที่ 3 : การลงโทษโดยไม่ใช้ความรุนแรง 	<ul style="list-style-type: none"> • ใบงานรายวิชาที่ 3 : การลงโทษที่ฝังใจ • ใบความรู้รายวิชาที่ 3 : การลงโทษโดยไม่ใช้ความรุนแรง • ภาพนิ่งประกอบการบรรยาย “การลงโทษที่ฝังใจ”

องค์ประกอบ/กลุ่ม	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์
<p>กตिकाที่เข้าใจ 30 นาที</p>	<p>7. วิทยากรสรุปลงเงินที่แต่ละกลุ่มได้รับ และสรุปบทเรียน “กตिकाที่เข้าใจ” ว่า กตिकाเป็นข้อตกลงร่วมกันในกลุ่มบุคคลหรือในสังคม เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคมนั้น ในครอบครัวก็จำเป็นต้องมีกฎกติกาของครอบครัว เพื่อช่วยให้สมาชิกทุกคนเข้าใจและปฏิบัติในเรื่องต่างๆ ตรงกัน กฎกติกาที่ดีควรเป็นการสร้างร่วมกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว สำหรับเด็กปฐมวัย หากเด็กเริ่มสื่อสารได้ ควรให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นในกตिकाที่ต้องร่วมกันปฏิบัติ กำหนดกตिकाที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ปฏิบัติได้จริง สมเหตุสมผลและเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก นำมาใช้อย่างสม่ำเสมอ และกำหนดรางวัลและการลงโทษที่สอดคล้องกับกติกานั้น</p>	

การวัดและประเมินผล

สังเกตจากความสนใจ การตอบคำถาม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม

ใบงานรายวิชาที่ 3 : การลงโทษที่ฝังใจ

1. การลงโทษที่ฝังใจ – การลงโทษที่พ่อแม่ผู้ปกครองทำแล้วทำให้เรารู้สึกไม่ชอบ/รู้สึกไม่ดี

.....

.....

.....

.....

2. คำพูดที่แสบ – คำพูดที่ท่านพูดแล้วเรารู้สึกไม่ชอบ/ไม่มีความสุขที่ได้ฟังในเวลานั้น พ่อแม่ผู้ปกครองพูดอะไร? ทำให้เรารู้สึกอย่างไร?

.....

.....

.....

.....

3. สรุปและรวบรวมคุณลักษณะการลงโทษที่ฝังใจ 3 ข้อ, ลักษณะคำพูดที่แสบ 2 ข้อ จากเรื่องราวของทุกคน

3.1 การลงโทษที่ฝังใจ

- 1)
- 2)
- 3)

3.2 คำพูดที่แสบ

- 1)
- 2)

ใบความรู้รายวิชาที่ 3 :

การลงโทษโดยไม่ใช้ความรุนแรง

การลงโทษ (punishment) คือ การให้สิ่งที่ไม่ชอบเพื่อลดหรือหยุดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม การลงโทษแบ่งโดยง่ายได้ 2 แบบ¹⁴ คือ

1. การลงโทษโดยใช้ความรุนแรง (corporal punishment) เป็นการลงโทษในขณะที่ผู้ลงโทษรู้สึกโกรธ และทำให้เกิดการใช้ความรุนแรงทั้งทางร่างกายหรือวาจา เช่น การดุด่า ตี ทำร้ายร่างกาย เป็นต้น ทำให้เกิด toxic stress ที่เป็นอุปสรรคขัดขวางพัฒนาการทางสมองของเด็ก ไม่เหมาะที่จะนำมาใช้เพื่อลดหรือหยุดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็ก ผลเสียที่เกิดจากการลงโทษโดยใช้ความรุนแรง เช่น

- สร้างบาดแผลทางใจ ทำให้เด็กรู้สึกไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นที่ยอมรับ รู้สึกไม่ดีกับตนเอง ทำลายความนับถือตนเองของเด็ก และทำลายความสัมพันธ์ของเด็กกับผู้ลงโทษ
- การลงโทษทางร่างกายด้วยการตี อาจทำให้เด็กรู้สึกโกรธแค้นเพราะความเจ็บจนไม่ได้เรียนรู้ว่าตนเองโดนลงโทษเพราะเหตุใด ไม่เกิดการเรียนรู้ว่าต้องปรับปรุงพฤติกรรมใด
- พฤติกรรมที่เป็นปัญหาจะหายไปเพียงชั่วคราว และหากเด็กรู้สึกว่าได้ได้รับความสนใจ แม้จะเป็นด้านลบ อาจส่งผลให้พฤติกรรมที่เป็นปัญหาเพิ่มขึ้น
- เด็กเรียนรู้พฤติกรรมความรุนแรงของผู้ลงโทษ และเสี่ยงต่อการเลียนแบบพฤติกรรมก้าวร้าว

2. การลงโทษโดยไม่ใช้ความรุนแรง เป็นการ “ให้สิ่งที่ไม่ชอบ” เพื่อลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมโดยไม่ใช้ความรุนแรงทั้งทางร่างกายและวาจา เกิดขึ้นเมื่อผู้ลงโทษใช้การลงโทษด้วยอารมณ์ที่สงบ ไม่โกรธ ด้วยเจตนาให้เด็กเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม มิใช่เพื่อให้หลาบจำ การลงโทษโดยไม่ใช้ความรุนแรงที่มีประสิทธิภาพควรใช้ควบคู่ไปกับการให้แรงเสริมทางบวกกับพฤติกรรมที่เหมาะสม ลงโทษทันทีที่สามารถทำได้เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม ความรุนแรงของการลงโทษพอเหมาะกับพฤติกรรมที่เด็กทำ และทำอย่างสม่ำเสมอจนกว่าเด็กจะเกิดการเรียนรู้พฤติกรรมนั้น โดยผู้ใหญ่ทุกคนในครอบครัวใช้วิธีการลงโทษแบบเดียวกันเพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งกันเองและทำให้เด็กสับสน

ในทางปฏิบัติ ก่อนการลงโทษทุกครั้ง ต้องเตือนเด็กให้ชัดเจนถึงกติกาที่ตกลงกันเพื่อให้เด็กฝึกหยุดพฤติกรรมไม่เหมาะสมด้วยตนเอง โดยขยับเข้าไปใกล้ตัวเด็กมากที่สุด และตัวเด็กเบาๆ มองหน้าเด็กขณะพูด บอกข้อตกลงด้วยน้ำเสียงหนักแน่นว่าพฤติกรรมอะไรที่ไม่ถูกต้อง จะเกิดอะไรขึ้นถ้ายังทำอยู่ โดยใช้คำพูดที่ “สั้น กระชับ เข้าใจง่าย” ไม่บ่น ไม่ขู่ เมื่อลงโทษโดยไม่ใช้ความรุนแรงแล้ว สามารถชื่นชมที่เด็กร่วมมือทำตามกติกาและรับผิดชอบสิ่งที่ตนเองทำ จะทำให้การลงโทษสร้างการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพโดยไม่เกิดบาดแผลทางใจ

เทคนิคการลงโทษโดยไม่ใช้ความรุนแรง ที่ใช้กันบ่อย 4 วิธี ได้แก่

2.1 การหยุดพักกิจกรรมที่ทำอยู่ชั่วคราว (time out) เป็นการแยกเด็กออกจากกลุ่มเพื่อนหรือสถานการณ์ที่เด็กมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมไปนั่งบนเก้าอี้ในมุมสงบหรือสถานที่เปิดโล่งที่ไม่มีของเล่นหรือสิ่งที่ทำให้เด็กพึงพอใจ และอยู่ในสายตาของพ่อแม่ผู้ปกครองในระยะที่สามารถสังเกตพฤติกรรมและอารมณ์ของเด็กได้ เพื่อให้เด็กได้ฝึกการควบคุมอารมณ์ตัวเองและหยุดแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เด็กจะออกจากมุมสงบนั้นได้ก็ต่อเมื่อสามารถหยุดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้แล้วเท่านั้น วิธีนี้เหมาะกับเด็กอายุ 2-6 ปี ที่มีพฤติกรรมรบกวน ก้าวร้าว อาละวาด และไม่ยอมทำตามกติกา ระยะเวลาที่ใช้สำหรับ Time out ควรเหมาะสมตามอายุของเด็ก เช่น เด็กอายุ 2 ปี ไม่ควรเกิน 2 นาที หรือเด็กอายุ 6 ปี ไม่ควรเกิน 6 นาที เป็นต้น ทั้งนี้ต้องบอกเด็กให้รู้ว่าพฤติกรรมที่คาดหวังคืออะไร ต้องทำเช่นนั้นอยู่นานเท่าไร หากเด็กส่งเสียงดังรบกวนให้ผู้ใหญ่ใช้วิธีการเพิกเฉย หากเด็กทำได้ตามข้อตกลงควรชื่นชมถึงความพยายามในการควบคุมอารมณ์ของเด็ก

2.2 การตัดสิทธิพิเศษ (response cost) เป็นการตัดสิทธิพิเศษที่เด็กมีเพื่อชดเชยความผิดที่เด็กทำ โดยไม่ตัดสิทธิพื้นฐานที่เด็กต้องได้รับ สิทธิพิเศษมีได้หลายรูปแบบ เช่น ขนม ของเล่น เงินค่าขนม โควตาออกไปเที่ยวนอกบ้าน สิทธิพิเศษในการเล่นเกมส์ ฯลฯ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับปัจจัย 4 และความปลอดภัยพื้นฐานของเด็ก และควรเลือกตัดสิทธิพิเศษที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เด็กทำ เช่น หากเล่นเกมเกินเวลา อาจจะงดเล่นเกม 1 วัน, หากทานข้าวไม่หมดจาน จะงดทานขนม 1 วัน เป็นต้น ควรหลีกเลี่ยงการตัดคะแนนสะสมที่ได้จากเทคนิคการเสริมแรง เพราะจะทำให้ผลของการเสริมแรงลดลง ในทางปฏิบัติ ต้องบอกให้เด็กรู้ก่อนว่าพฤติกรรมอะไรที่เด็กทำไม่ดี ต้องสูญเสียอะไร และจะได้รับสิทธิพิเศษคืนมาโดยวิธีใด ตัดสิทธิพิเศษพอเหมาะกับความผิดที่เด็กทำ หากมากเกินไปเด็กจะเกิดความท้อแท้ หากน้อยเกินไปเด็กจะไม่รับรู้ถึงความสูญเสียทำให้การปรับพฤติกรรมไม่ได้ผลเช่นกัน

2.3 การให้รับผิดชอบในความผิดพลาดที่ท่าลงไป (overcorrection) เป็นการ

มอบหมายให้เด็กแก้ไขความผิดพลาดที่เกิดจากพฤติกรรมของเด็กเอง เป็นวิธีการลงโทษที่เน้นการเสริมสร้างพฤติกรรมที่ดีแบบใหม่ขึ้นมาแทนที่พฤติกรรมไม่เหมาะสมเดิมที่เด็กมีหรือทำ จะได้ผลในการสร้างนิสัยใหม่ด้วย แต่ต้องใช้เวลาในการเฝ้าดูและสอนเด็ก เช่น ถ้าเด็กโยนอาหารลงบนพื้นห้อง ก็ต้องถูพื้นห้องที่เลอะเทอะให้สะอาด, ถ้าเด็กปิดประตูเสียงดัง ให้ฝึกปิดประตูเบาๆ 50 ครั้ง เป็นต้น

2.4 การเพิกเฉย (ignorance) เป็นการลงโทษโดยไม่ให้ความสนใจซึ่งเป็นรางวัลที่

เด็กโดยส่วนใหญ่ต้องการ แสดงให้เด็กเห็นว่าพ่อแม่ไม่สนใจพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและไม่ต้องการให้เด็กทำอีกต่อไป โดยพฤติกรรมนั้นต้องไม่เป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น เช่น พฤติกรรมเรียกร้องความสนใจ ก่อความเล็กน้อย ยั่วโยกให้โมโห ล้อเลียน ร้องแงง ซักสีหน้า บ่น พูดเสียงแบบเด็กเล็กๆ เป็นต้น ในช่วงแรกของการใช้วิธีเพิกเฉย พฤติกรรมของเด็กมักจะแย่ลงกว่าเดิมเนื่องจากเด็กไม่ได้รับความสนใจหรือแรงเสริมอย่างที่เคยได้ จึงพยายามแสดงพฤติกรรมให้มากขึ้นเพื่อให้ได้รับความสนใจ แต่เมื่อทำต่อเนื่องพฤติกรรมจะเริ่มดีขึ้น พ่อแม่ผู้ปกครองจึงต้องใช้ความอดทนสูงและทำอย่างต่อเนื่องจึงจะเห็นผล ควรใช้การเพิกเฉยควบคู่ไปกับการให้แรงเสริมทางบวกกับพฤติกรรมที่กำลังเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น จะได้ผลดีกว่าการใช้เทคนิคการเพิกเฉยเพียงอย่างเดียว

รายวิชาที่ 4 :

หลักการใช้โปรแกรมกลุ่มกิจกรรม Triple-P

จุดประสงค์การเรียนรู้

เพื่อให้โค้ชและผู้นำกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิธีการใช้โปรแกรม Triple-P

สาระสำคัญ

โปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการและสร้างวินัยเชิงบวกโดยครอบครัวมีส่วนร่วม (Triple-P) เป็นโปรแกรมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้สำหรับฝึกทักษะพ่อแม่ผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการและสร้างความฉลาดทางอารมณ์ร่วมกับการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การเล่น การใช้เวลาคุณภาพกับลูก และสามารถนำกลับไปใช้ที่บ้านได้ โดยใช้หลักของการเสริมพลังและการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงจากการลงมือปฏิบัติในกลุ่มกิจกรรม เพื่อพัฒนาทักษะพ่อแม่ผู้ปกครอง

เนื้อหา

1. วัตถุประสงค์ของโปรแกรม
2. กลุ่มเป้าหมายของโปรแกรม
3. องค์ประกอบของโปรแกรม
4. คุณสมบัติของผู้ใช้โปรแกรม
5. การเตรียมความพร้อมในการทำกิจกรรมตามโปรแกรม
6. การประเมินผล และแบบประเมินที่ใช้

ระยะเวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง

กิจกรรมการเรียนรู้

องค์ประกอบ/กลุ่ม	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์
บรรยาย 50 นาที	วิทยากรบรรยายความรู้เรื่อง วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย องค์ประกอบ คุณสมบัติของ ผู้ใช้งาน การเตรียมความพร้อม ในการทำกิจกรรม และ การประเมินผลโปรแกรม Triple-P พร้อมชี้แจงบทบาทของผู้เข้าอบรม แต่ละกลุ่ม (เช่น เป็นผู้นำกลุ่ม หรือเป็นโค้ช หรือเป็นผู้ขยายผล การใช้โปรแกรมในพื้นที่)	<ul style="list-style-type: none"> • ภาพนิ่ง ประกอบการบรรยาย • อุปกรณ์ส่งเสริมพัฒนาการตามโปรแกรมฯ • ใบความรู้รายวิชาที่ 4 : หลักการใช้โปรแกรม Triple-P
แลกเปลี่ยนเรียนรู้ 10 นาที	เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมอบรม ซักถาม	

การวัดและประเมินผล

สังเกตจากความสนใจและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม

ใบความรู้รายวิชาที่ 4 :

หลักการใช้โปรแกรม Triple-P

1. วัตถุประสงค์ของโปรแกรม

- 1.1 เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงในกลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย
- 1.2 เพื่อให้พ่อแม่ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยมีความรู้และทักษะในการส่งเสริมพัฒนาการสร้างความฉลาดทางอารมณ์ และสร้างวินัยเชิงบวกในเด็กปฐมวัยได้

2. กลุ่มเป้าหมายของโปรแกรม

ครอบครัวของเด็กปฐมวัย อายุ 2 ปี 6 เดือน–5 ปี 11 เดือน 29 วัน ประกอบด้วย ตัวเด็กปฐมวัย และพ่อแม่ผู้ปกครอง

3. องค์ประกอบของโปรแกรม

โปรแกรม (Triple-P) ประกอบด้วย กลุ่มกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสำหรับเด็กและครอบครัว จำนวน 10–15 ครอบครัวต่อผู้ใช้โปรแกรม 2 คน ครั้งละ 90–120 นาที ทั้งหมด 4 ครั้ง แต่ละครึ่งห่างกันทุก 2–8 สัปดาห์

Triple-P1 สร้างสายใย ประกอบด้วยกิจกรรม กอดสร้างสุข – นิทานสร้างสรรค์ – วาดภาพสร้างจินตนาการ – เล่น/เต้นสร้างความสนุก และสมาธิสร้างความสบาย

Triple-P2 สร้างวินัย ประกอบด้วยกิจกรรม กอดสร้างสุข – นิทานสร้างวินัย – ศิลปะสร้างจินตนาการ – เล่น/เต้นสร้างความสนุก และสมาธิสร้างความสบาย

Triple-P3 สร้างเด็กเก่ง 1 ประกอบด้วยกิจกรรม กอดสร้างสุข – ชมสร้างความภูมิใจ – เล่นสร้างเด็กเก่ง – เล่น/เต้นสร้างความสุข และสมาธิสร้างความสบาย

Triple-P4 สร้างเด็กเก่ง 2 ประกอบด้วยกิจกรรม กอดสร้างสุข – ชมสร้างความภูมิใจ – หิว/เหนื่อย/ร้อน/หนาว/ป่วย – หนึ่งภาพสิบชิ้น – สัตว์/เสื้อผ้า/อาหาร/ผลไม้/ของใช้ – เล่น/เต้นสร้างความสุข และสมาธิสร้างความสบาย

ในการทำกิจกรรมเน้นให้ผู้ปกครองเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่ได้ลงมือทำกิจกรรมกับเด็ก และจากการแลกเปลี่ยนในกลุ่ม ไม่เน้นการสอนโดยการบรรยายเป็นเวลานานซึ่งทำให้เด็กเบื่อและดำเนินกลุ่มต่อได้ยาก

4. คุณสมบัติและบทบาทของผู้ใช้โปรแกรม

- 4.1 คุณสมบัติของผู้ใช้โปรแกรมฯ ผู้ดำเนินกิจกรรมตามโปรแกรมฯ อย่างน้อย 2 คน
- เป็นบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย เช่น บุคลากรสาธารณสุข ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูชั้นอนุบาล อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)
 - ผ่านการอบรมการใช้โปรแกรม Triple-P

4.2 บทบาทของผู้ใช้โปรแกรม

ผู้นำกลุ่ม

- เปิดกลุ่ม แนะนำตัวเอง แนะนำสมาชิกในกลุ่มให้รู้จักกัน ชี้แจงวัตถุประสงค์ชวนสมาชิกตั้งกติกากลุ่ม
- ดำเนินกลุ่มให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ภายใต้กติกาที่กำหนดร่วมกัน
- กระตุ้นให้กลุ่มเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประโยชน์ และสิ่งที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม
- นัดหมายวันเวลา การเริ่มต้น/การสิ้นสุดกลุ่ม และยุติกลุ่มตามเวลาที่กำหนด

ผู้ช่วยผู้นำกลุ่ม

- เข้าร่วมกลุ่มและช่วยผู้นำกลุ่มกระตุ้นผู้ปกครองในการร่วมกิจกรรมตามแผนที่กำหนด
- ช่วยจัดการปัญหาอุปสรรคที่จะเข้ามารบกวนการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม
- ช่วยเหลือผู้ปกครองที่ยังไม่มีทักษะในการส่งเสริมพัฒนาการหรือปรับพฤติกรรม โดยสอนผู้ปกครองให้ทำและไม่ทำกับเด็กโดยตรง
- จัดบันทึกข้อสรุปและข้อคิดเห็นของกลุ่มเพื่อนำไปสู่การปรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

5. การเตรียมความพร้อมในการทำกิจกรรมตามโปรแกรม

5.1 การเตรียมตัวของผู้ใช้โปรแกรม ผู้นำ และผู้ช่วยผู้นำกลุ่ม ควรศึกษาความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก รายละเอียดขั้นตอน เตรียมอุปกรณ์ในการดำเนินกิจกรรม เตรียมใบบันทึกการฝึกเด็กของผู้ปกครอง

5.2 การเตรียมเด็กและผู้ปกครอง

- เด็กต้องมีสุขภาพอยู่ในภาวะปกติ ไม่ป่วยทางกาย
- พาเด็กเข้าห้องน้ำ ชักถ่ายให้เรียบร้อยก่อนร่วมกิจกรรม เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง
- เด็กที่มีปัญหาพัฒนาการล่าช้าสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ โดยผู้นำและผู้ช่วยผู้นำกลุ่มจะสอนทักษะการส่งเสริมพัฒนาการแก่พ่อแม่ผู้ปกครองตามระดับของพฤติกรรมพัฒนาการเด็ก เช่น ถ้าเด็กทำไม่ได้เลย ให้จับมือทำ หากทำได้บ้าง ใช้วิธีแนะนำ หากทำได้เองใช้วิธีชวนทำแล้วให้เด็กทำเอง พร้อมชื่นชมเมื่อเด็กทำได้ หรือพยายามทำกิจกรรม
- ในการเข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด 4 ครั้ง หากเป็นผู้ปกครองคนเดิมได้จะเป็นการดี แต่หากผู้ปกครองผลัดเปลี่ยนกันมา ผู้นำและผู้ช่วยผู้นำกลุ่มควรย้ำให้ผู้ปกครองส่งต่อบทเรียนจากกิจกรรมแต่ละครั้งระหว่างกัน
- กลุ่มกิจกรรมไม่ใช่กลุ่มปิด เด็กสามารถเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งที่ 2, 3 หรือ 4 ได้ แต่หากเข้าร่วมกิจกรรมต่ำกว่า 3 ครั้ง จะไม่นับผลรวมในการประเมินผลโปรแกรม

5.3 การเตรียมอุปกรณ์

- ตรวจสอบชุดอุปกรณ์ให้ครบตามหมวดหมู่กิจกรรม และเรียงลำดับการใช้งานก่อนหลัง หมั่นตรวจสอบความเรียบร้อยและสภาพพร้อมใช้ จัดวางให้อยู่ในจุดที่หยิบใช้ได้ง่าย
- จัดเก็บอุปกรณ์ทันทีเมื่อใช้เสร็จในแต่ละกิจกรรม เพื่อให้เด็กไม่หันเหความสนใจ และมีสมาธิกับกิจกรรมใหม่
- ทำความสะอาดอุปกรณ์หลังการใช้ทุกครั้ง เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค

Triple-P เป็นกลุ่มกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ ไม่ใช่เครื่องมือวัดที่กำหนดรูปแบบอุปกรณ์ตายตัว ดังนั้น อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรมสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความสะดวกของผู้ทำกิจกรรมและระดับพัฒนาการของเด็ก โดยเน้นให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมแต่ละครั้ง ซึ่งต่างจากการคัดกรองพัฒนาการ ที่จำเป็นต้องใช้ชุดอุปกรณ์ตามคู่มือเท่านั้น

5.4 รายการอุปกรณ์ Triple-P

ลำดับ	รายการ	จำนวน	รายละเอียด
1	แปรงสำหรับทาหน้า	2 กระป๋อง	แปรงเด็กขนาดเล็ก
2	ลูกบอล ขนาดกลาง (สามารถใช้ในชุดอุปกรณ์ DSPM ได้)	2 ลูก	บอลยางเบา ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 15 เซนติเมตร
3	ที่เคาะให้จังหวะ	1 อัน	
4	หนังสือนิทาน	5 เล่ม	หนังสือนิทานที่ใช้ภาษาง่ายๆ สั้น มีรูปภาพดึงดูด ความสนใจ เป็นนิทานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการ สร้างวินัยเชิงบวก การทำกิจวัตรประจำวัน รู้จักสี ตัวเลข สิ่งของ
5	กระดาษสำหรับวาดรูป และสีเทียน	3 กล่อง	<ul style="list-style-type: none"> • สีเทียนขนาดใหญ่ • กระดาษ สามารถใช้กระดาษใช้แล้วหน้าเดียวได้
6	บอลเล็ก	40 ลูก	บอลยางขนาดเล็ก เส้นผ่านศูนย์กลาง 8-10 เซนติเมตรโดยประมาณ 4 สี สีละ 10 ลูก
7	ตะกร้าใบเล็ก/ กล่องกระดาษที่ใส่บอล ได้ประมาณ 10 ลูก	4 ใบ	ทำจากพลาสติกที่ไม่ใช่รีไซเคิล ไม่มีคม
8	กาว	4 หลอด	กาวแท่ง จะช่วยให้ใช้งานสะดวก ไม่เลอะเทอะ

ลำดับ	รายการ	จำนวน	รายละเอียด
9	หนังสือนิยายสารสีเก่า	2 เล่ม	กระดาษนิยายสารเก่าสีสดใสที่ไม่เหนียวมาก เด็กสามารถฉีกได้
10	ภาพวาดสำหรับแปะกระดาษฉีก	10 แผ่น	ภาพลายเส้นขนาดครึ่งหน้ากระดาษ A4 เพื่อให้เด็กแปะกระดาษสี
			
11	ตุ๊กตาที่ใส่เสื้อผ้า	4 ตัว	ตุ๊กตาที่ใส่เสื้อผ้ามีกระดุม
			
12	ของใช้ เสื้อ กางเกง รองเท้า หวี ซ้อน แก้ว ถ้วย	อย่างละ 1 ชิ้น	
			
13	ก้อนไม้ 10 สี (สามารถใช้ในชุดอุปกรณ์ DSPM ได้)	6 ชุด	
			
14	ลูกปัด 8-10 สี พร้อมเชือกร้อย	10 ชุด	10 สี (แดง เหลือง เขียว ส้ม ชมพู น้ำเงิน ขาว ดำ ม่วง น้ำตาล)/ชุด
			
15	<ul style="list-style-type: none"> บัตรภาพชุดที่ 1 ภาพแสดงท่าทางการแสดงอาการของคน หิว, เหนื่อย, ร้อน, ไม่สบาย บัตรภาพชุดที่ 2 บัตรภาพกิริยา เช่น เด็กกำลังกินข้าว, ชื้ออาหาร, ต้มนม, ตักอาหารใส่จาน, ต้มน้ำ, นั่งพัก, อาบน้ำ, เปิดพัดลม, ถอดเสื้อ, ห่มผ้า, ใส่เสื้อกันหนาว, ให้หมอตรวจ, กินยา 	5 ภาพ (อย่างละ 1 ภาพ) 5 ชุด 5 ภาพ	บัตรภาพขนาดประมาณ 8 x 8 เซนติเมตร
			

ลำดับ	รายการ	จำนวน	รายละเอียด
16	แบบวางรูปทรง 8 ตัวเลือก (เป็นอุปกรณ์ส่งเสริม พัฒนาการ หากไม่มี 8 ตัวเลือก ใช้เป็น 9-10 ตัวเลือกได้)	4 ชุด	
17	<ul style="list-style-type: none"> ภาพตัดต่อ 8 ชิ้น ภาพตัดต่อ 6 ชิ้น 	6 แผ่น 6 แผ่น	
18	บัตรภาพ สัตว์ เสื้อผ้า อาหาร ผลไม้ ของใช้	อย่างละ 6 ภาพ	

6. การประเมินผล และแบบประเมินที่ใช้

ทำการประเมินผลก่อนและหลังสิ้นสุดโปรแกรม คือ ทำกิจกรรมครบ 4 ครั้ง โดยมีผลลัพธ์ที่คาดหวัง คือ

6.1 ร้อยละของพัฒนาการเด็กปฐมวัยดีขึ้นหลังเข้าร่วมโปรแกรม ประเมินด้วย คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM)

6.2 คะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยเพิ่มขึ้นหลังเข้าร่วมโปรแกรม ประเมินด้วย แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็ก 3-5 ปี ฉบับผู้ปกครอง (EQ)

6.3 คะแนนเฉลี่ยทักษะการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเพื่อส่งเสริมพัฒนาการและความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้นหลังเข้าร่วมโปรแกรม ประเมินด้วย แบบประเมินทักษะการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเพื่อส่งเสริมพัฒนาการและความฉลาดทางอารมณ์ (Preschool Parenting Practice Scale; Triple-P Scale)

รายวิชาที่ 5 :

การสาธิตกลุ่มกิจกรรม Triple-P1 “สร้างสายใย”

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้โค้ชและผู้นำกลุ่มมีทักษะในการสร้างกลุ่มสัมพันธ์เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงร่วมกัน (group cohesion)
2. เพื่อให้โค้ชและผู้นำกลุ่ม มีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการนำกิจกรรม Triple-P1 “สร้างสายใย” ไปใช้ได้อย่างถูกต้อง

สาระสำคัญ

การเล่น เป็นเครื่องมือในการสื่อสารกับโลกและเป็นช่องทางในการเรียนรู้ของเด็กผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 การเล่นของเด็กเกิดกับพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นคนแรก ทำให้เกิดการสร้างความผูกพันทางอารมณ์ (emotional attachment) ระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครองกับเด็ก ซึ่งเป็นพื้นฐานของความมั่นคงทางอารมณ์ และสัมพันธภาพที่ดีระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครองกับเด็ก กิจกรรม Triple-P1 มุ่งเน้นให้เด็กมีสัมพันธภาพที่ดี มีความผูกพันกับพ่อแม่ผู้ปกครอง ผ่านกิจกรรมกอด เล่า เล่น เต็ม วาด สัมพันธภาพที่ดี ความรู้สึกมีคุณค่าและรู้สึกมั่นคงปลอดภัย จะเป็นพื้นฐานช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวกับปัญหาอุปสรรคที่อาจพบในชีวิตประจำวัน และยังเป็นพื้นฐานที่ดีในการสร้างวินัยในกิจกรรมครั้งต่อไป

เนื้อหา

ฝึกทักษะและเสริมพลังพ่อแม่ผู้ปกครองในการเล่นกับลูก ผ่านกิจกรรม กอดสร้างสุข นิทานสร้างสรรค์ วาดภาพสร้างจินตนาการ เล่น/เต้นสร้างความสุข และสมาธิสร้างความสบาย

ระยะเวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง 30 นาที

กิจกรรมการเรียนรู้

องค์ประกอบ/กลุ่ม	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์
นำเข้าสู่บทเรียน 10 นาที	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิทยากรแนะนำผู้เข้าอบรม “การเรียนรู้กิจกรรม Triple-P 1-4 เป็นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมผ่านบทบาทสมมติ โดยให้ผู้เข้าอบรมสลับกันรับบทบาทเป็นเด็กหรือพ่อแม่ผู้ปกครองที่มาเข้าร่วมกิจกรรม วิทยากร 2 คน รับบทบาทเป็นผู้นำกลุ่มและผู้ช่วยผู้นำกลุ่ม จัดให้ผู้เข้าอบรมนั่งเป็นคู่ 2 วงซ้อนกัน ผู้ที่รับบทบาทเป็นลูก นั่งวงใน ผู้ที่รับบทบาทเป็นพ่อแม่ผู้ปกครอง นั่งวงนอก” 2. วิทยากรอธิบายย้ำบทบาทของผู้นำกลุ่ม ผู้ช่วยผู้นำกลุ่ม และหลักการทำกิจกรรม โดยเน้นพ่อแม่ผู้ปกครองทำกิจกรรมกับเด็ก ผู้นำและผู้ช่วยผู้นำกลุ่มสอนพ่อแม่ผู้ปกครอง ไม่สอนเด็กโดยตรง 3. วิทยากรเชิญผู้เข้าอบรม 1 ครอบครัว ออกมานอกกลุ่มชั่วคราว เพื่อมอบโจทย์ให้เป็น “เด็กปฐมวัยที่ร้องไห้งอแง ไม่อยากร่วมกลุ่มกิจกรรม ชวนแม่กลับบ้าน แม่พาเด็กเดินเข้าออกกลุ่มเป็นระยะ” 	<ul style="list-style-type: none"> • คู่มือจัดกิจกรรม : Triple-P1 “สร้างสายใย”
สาธิตกลุ่มกิจกรรม 60 นาที	<ol style="list-style-type: none"> 4. วิทยากรที่รับบทบาทผู้นำกลุ่มและผู้ช่วยผู้นำกลุ่ม แนะนำตัวเอง แนะนำสมาชิกในกลุ่มให้รู้จักกัน สนทนาเพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพ (small talk) พูดคุยเรื่องความคาดหวังและแนวทางการเลี้ยงดูเด็กที่ผ่านมา เพื่อทำความเข้าใจบริบทการเลี้ยงดูเดิมของพ่อแม่ผู้ปกครอง ชี้แจงวัตถุประสงค์ของโปรแกรม Triple-P จำนวนครั้งของการเข้าร่วมกลุ่ม 5. เริ่มเปิดกลุ่ม ชวนสมาชิกตั้งกติกากลุ่ม ชี้แจงวัตถุประสงค์ของกิจกรรม Triple-P1 และทำกิจกรรมตามรายละเอียดในคู่มือจัดกิจกรรม Triple-P1 สร้างสายใย 	<ul style="list-style-type: none"> • คู่มือจัดกิจกรรม Triple-P : Triple-P1 “สร้างสายใย” • อุปกรณ์ Triple-P1

องค์ประกอบ/กลุ่ม	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์
<p>แลกเปลี่ยนเรียนรู้ 20 นาที</p>	<p>6. วิทยากรชวนผู้เข้าอบรมแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น ในประเด็น</p> <ul style="list-style-type: none"> • “รู้สึกอย่างไรกับการเข้าร่วม กิจกรรมกลุ่ม Triple-P1?” • “ทักษะอะไรที่ผู้นำกลุ่มและผู้ช่วย ผู้นำกลุ่มใช้ในการทำกิจกรรมนี้บ้าง?” • “ถ้าต้องนำกลุ่มกิจกรรมนี้เอง คิดว่า อะไรคือความท้าทายสำหรับตัวเรา?” <p>7. วิทยากรสรุปการเรียนรู้โดยเน้นประเด็น สำคัญของกิจกรรม Triple-P1 ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> • Triple-P1 เน้นการกระตุ้นและ เสริมพลังพ่อแม่ผู้ปกครองให้ทำ กิจกรรมสร้างสัมพันธ์ภาพและ ความผูกพันทางอารมณ์กับลูก เป็นการทำกิจกรรมครั้งแรกที่ต้อง สร้างกลุ่มสัมพันธ์ให้ดี ให้ครอบครัว มีความสุข/สนุกในการร่วมกิจกรรม เพื่อความร่วมมือในการทำกลุ่ม กิจกรรมครั้งต่อไป จึงยังไม่เน้น การปรับพฤติกรรมในครั้งนี้ (หากเด็กมีปัญหาพฤติกรรม ผู้นำ และผู้ช่วยผู้นำกลุ่มควรสังเกตท่าที่ ระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครองกับเด็ก ไปก่อน ยกเว้นพฤติกรรมรุนแรง ที่ต้องจัดการทันที) • ทักษะที่ผู้นำกลุ่มใช้บ่อย คือ ทักษะ การฟังและการสรุปความ ทักษะ การตั้งคำถามและกระตุ้นให้เกิดการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทักษะสร้างการ มีส่วนร่วมและเสริมพลังครอบครัว ไม่ใช่ทักษะการบรรยาย/สอน 	<ul style="list-style-type: none"> • ใบความรู้รายวิชาที่ 5 : Tips for Triple-P1 “สร้างสายใย”

การวัดและประเมินผล

สังเกตจากความสนใจและการมีส่วนร่วมตอบคำถาม

ใบความรู้รายวิชาที่ 5 :

Tips for Triple-P1 “สร้างสายใย”

หัวใจของการทำกิจกรรมกลุ่มกิจกรรม Triple-P คือ การเสริมพลังให้พ่อแม่ผู้ปกครอง ทำกิจกรรมกับเด็กเพื่อส่งเสริมพัฒนาการและความฉลาดทางอารมณ์ ผู้นำและผู้ช่วยผู้นำกลุ่ม จัดกระบวนการเรียนรู้กับพ่อแม่ผู้ปกครอง โดยไม่ได้ทำกับตัวเด็กโดยตรง บทบาทของผู้นำและผู้ช่วยผู้นำกลุ่ม คือ สานิตให้ผู้ปกครองดู พาทำ และให้กำลังใจ ทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้นผู้นำกลุ่ม สามารถจัดให้เกิดการเรียนรู้สำหรับเด็กได้ทั้งหมด เช่น กิจกรรมการวาดภาพ ผู้นำกลุ่มส่งกล่องสี ทั้งหมดให้เด็กเลือกสีที่ตนเองชอบไว้ 1 แห่ง หลังจากนั้นให้เด็กส่งต่อกล่องสีให้เพื่อน เด็กจะได้ฝึกทักษะการตัดสินใจ การเลือก การแบ่งปัน หรือในขณะที่ผู้นำกลุ่มพูดคุยกับผู้ปกครอง เด็กได้ฝึกการรอคอย เป็นต้น หากผู้นำกลุ่มจัดโอกาสให้เด็กได้ฝึกทำกิจกรรมและช่วยเหลือตนเองมากที่สุด ครอบครัวจะได้รับประโยชน์สูงสุดจากกลุ่มกิจกรรม

การทำกลุ่มกิจกรรม โดยเฉพาะในครั้งแรกครอบครัวยังไม่คุ้นเคยกับรูปแบบกิจกรรม และกติกา ยังไม่คุ้นเคยกับผู้นำและผู้ช่วยผู้นำกลุ่ม อาจพบปัญหาจากการทำกลุ่มหลายประการ ที่พบบ่อยได้แก่

1. พ่อแม่ผู้ปกครองเป็นผู้ทำกิจกรรมให้ลูกเอง ผู้นำและผู้ช่วยผู้นำกลุ่มควรกระตุ้นให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับเด็กด้วยตัวเอง เปลี่ยนจากการใช้มือพ่อแม่ทำ เป็นการที่พ่อแม่จับมือเด็กทำ

2. พ่อแม่ผู้ปกครองไม่เข้าใจหลักการสำคัญของการฝึกเด็ก ไม่ได้นำกลับไปทำต่อที่บ้าน การที่พ่อแม่ผู้ปกครองจะเข้าใจหลักการฝึกและนำกลับไปทำต่อที่บ้านได้นั้น ต้องทราบก่อนว่าลูกทำกิจกรรมแล้วจะได้อะไร ดังนั้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในช่วงท้ายของการทำกิจกรรมย่อมจึงเป็นกิจกรรมสำคัญที่ต้องสื่อสารกับพ่อแม่ผู้ปกครอง ด้วยการถามประเด็นสำคัญ 3 ข้อ คือ รู้สึกอย่างไรที่ได้ทำกิจกรรมนี้? คิดว่าลูกจะได้อะไรจากกิจกรรมนี้? อยู่ที่บ้านได้ทำกิจกรรมนี้กับลูกบ่อยแค่ไหน และคิดว่ากลับไปบ้านแล้วอยากทำอะไร? การแลกเปลี่ยนเรียนรู้นี้ใช้เวลาไม่เกิน 5-10 นาที ยกเว้นพ่อแม่ผู้ปกครองมีคำถาม หรือต้องการแลกเปลี่ยนเพิ่มเติมที่อาจใช้เวลานานขึ้น

3. พ่อแม่ผู้ปกครองบางรายไม่เข้าใจรูปแบบกิจกรรม ไม่เข้ามากระตุ้นเด็ก หรือปล่อยให้เด็กทำกิจกรรมเองตามลำพัง กรณีนี้ผู้นำและผู้ช่วยผู้นำกลุ่มต้องพยายามให้ทุกคนครบถ้วนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและแลกเปลี่ยน

4. พ่อแม่ผู้ปกครองบางรายที่เรียนรู้ได้ช้ากว่าสมาชิกรายอื่นอาจต้องให้ผู้ช่วยผู้นำกลุ่มประกบเพื่อแนะนำเป็นรายบุคคล

หากผู้นำและผู้ช่วยผู้นำกลุ่มเข้าใจหลักการและปูพื้นฐานกลุ่มในครั้งแรกได้ดี จะจัดการกลุ่มกิจกรรมในครั้งต่อไปได้ง่ายขึ้น และได้ผลลัพธ์ตามความต้องการ

รายวิชาที่ 6 :

การสาธิตกลุ่มกิจกรรม Triple-P2 “สร้างวินัย”

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้โค้ชและผู้นำกลุ่มมีทักษะสร้างกลุ่มสัมพันธ์เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Group cohesion)
2. เพื่อให้โค้ชและผู้นำกลุ่มมีทักษะการเสริมพลังผู้ปกครองในการสร้างวินัยเชิงบวกหรือการลงโทษที่ไม่ใช้ความรุนแรงได้ (Empowerment for positive discipline)
3. เพื่อให้โค้ชและผู้นำกลุ่มสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองให้ลดการลงโทษโดยใช้ความรุนแรงหรือการปรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้

สาระสำคัญ

เด็กปฐมวัยเป็นช่วงวัยแห่งการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความเป็นตัวของตัวเอง และเป็นวัยอยากรู้อยากลอง บางครั้งเด็กอาจแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ต่อต้านผู้ใหญ่ เพราะเป็นช่วงทดสอบการแสดงออกของผู้ใหญ่ว่าจะตอบสนองต่อพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเขาอย่างไร หากผู้ใหญ่ไม่เข้าใจและใช้ความรุนแรงในการจัดการพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็ก จะเป็นการสร้าง toxic stress ที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของเซลล์สมองเด็ก ทำให้พัฒนาการทางสมองหยุดชะงักหรือชะลอลง ทำให้เด็กไม่กล้าเรียนรู้ และส่งผลต่อพฤติกรรมอารมณ์ของเด็กในอนาคตได้ ดังนั้น การเสริมพลังพ่อแม่ผู้ปกครองในการปรับพฤติกรรมลูกอย่างถูกวิธี ลงโทษโดยไม่ใช้ความรุนแรง จะทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่ดี มีวินัย และเห็นคุณค่าของตัวเอง

Triple-P2 เป็นการออกแบบกิจกรรมกลุ่มที่ฝึกให้เด็กรู้จักการรอคอย ทำตามกฎกติกา ซึ่งจะกระตุ้นให้เด็กที่ยังไม่สามารถควบคุมตนเองแสดงปัญหาพฤติกรรมในกลุ่มได้ เป็นโอกาสให้ผู้นำกลุ่มสามารถฝึกทักษะพ่อแม่ผู้ปกครองในการปรับพฤติกรรมลูก และสามารถแสดงเป็นตัวช่วยให้ครอบครัวอื่นในกลุ่มได้เรียนรู้ร่วมกันไปด้วย

เนื้อหา

1. การฝึกทักษะผู้ปกครองเพื่อปรับให้เด็กปฐมวัยปฏิบัติตามกติกาและเรียนรู้การรอคอยผ่านกิจกรรมกอด เล่า เล่น เต็ม วาด สร้างสมาธิ
2. การเสริมพลังผู้ปกครองในการสร้างวินัยเชิงบวกกับลูก
3. การฝึกทักษะผู้ปกครองในการปรับพฤติกรรมที่เป็นปัญหา

ระยะเวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง

กิจกรรมการเรียนรู้

องค์ประกอบ/กลุ่ม	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์
กิจกรรมกลุ่ม 40 นาที	<ol style="list-style-type: none">1. วิทยากรแบ่งกลุ่มผู้เข้าอบรมรับบทบาทสมมติเป็นเด็กกับผู้ปกครอง และมอบให้ผู้เข้าอบรม 2 ครอบครัวรับบทบาทสมมติ โดย<ol style="list-style-type: none">1) ครอบครัวที่ 1 เด็กไม่ร่วมกิจกรรม ร้องให้ เดินออกจากกลุ่ม2) ครอบครัวที่ 2 เด็กรอคิวทำกิจกรรมไม่ได้ แฉงคว หรือแย่งของเล่นจากเด็กคนอื่น2. วิทยากรชวนเข้าร่วมกิจกรรม Triple-P2 “สร้างวินัย” ตามคู่มือการจัดกิจกรรม Triple-P พร้อมสาธิตการปรับพฤติกรรมเด็กทั้ง 2 กรณีขณะสาธิตกลุ่ม	<ul style="list-style-type: none">• คู่มือจัดกิจกรรม Triple-P : Triple-P2 “สร้างวินัย”• อุปกรณ์จัดกิจกรรม Triple-P2
สรุปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 20 นาที	<ol style="list-style-type: none">3. วิทยากรชวนผู้เข้าอบรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในประเด็น<ul style="list-style-type: none">• “รู้สึกอย่างไรกับการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม Triple-P2?”• “ทักษะอะไรที่ผู้นำกลุ่มและผู้ช่วยผู้นำกลุ่มใช้ในการทำกิจกรรมนี้บ้าง?”• “ถ้าต้องนำกลุ่มกิจกรรมนี้เอง คิดว่าอะไรคือความท้าทายสำหรับตัวเรา?”	<ul style="list-style-type: none">• ใบความรู้รายวิชาที่ 6 : Tips for Triple-P2 “สร้างวินัย”

องค์ประกอบ/กลุ่ม	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์
	<p>4. วิทยาการสรุปการเรียนรู้ตามกิจกรรม โดยเน้นย้ำประเด็นสำคัญของ Triple-P2 ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none">• Triple-P2 เน้นฝึกทักษะผู้ปกครองในการจัดการพฤติกรรม ไม่พึ่งประสงคืโดยไม่ใช้ความรุนแรง ผู้นำกลุ่มต้องพูดคุยถึงผลเสียของการลงโทษโดยใช้ความรุนแรง และสรุปเทคนิคการลงโทษโดยไม่ใช้ความรุนแรง 4 วิธี (เพิกเฉย, time out, ตัดสิทธิ์, แก้ไขสิ่งผิด)• ทักษะสำคัญที่ผู้นำกลุ่มใช้ คือ ทักษะการสังเกตและจัดการปัญหาพฤติกรรมของเด็ก	

การวัดและประเมินผล

สังเกตจากความสนใจและการมีส่วนร่วมตอบคำถาม

ใบความรู้รายวิชาที่ 6 :

Tips for Triple-P2 “สร้างวินัย”

1. การแบ่งบทบาทของผู้นำกลุ่มและผู้ช่วยผู้นำกลุ่ม ดังนี้

- 1.1 ผู้นำกลุ่มเป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรม
- 1.2 ผู้ช่วยผู้นำกลุ่มช่วยเตรียมอุปกรณ์ และหากเด็กมีปัญหาในกลุ่ม จะเป็นคนช่วยผู้ปกครองในการปรับพฤติกรรม โดยใช้หลักการปรับพฤติกรรมและการจัดการกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็ก ช่วยกระตุ้นผู้ปกครองทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก

2. ช่วงปฐมวัยเป็นช่วงที่ต้องฝึกการแบ่งปัน การรอคอย และการทำตามกฎกติกา กิจกรรมที่ฝึกคุณลักษณะนี้ เช่น

- กิจกรรมส่งบอลสร้างสุข ฝึกให้เด็กรู้จักการรอคอย และการทำตามกฎกติกา
- กิจกรรมศิลปะตัดแปะตามรูปที่กำหนด ฝึกให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม เกิดการแบ่งปันเพราะแจกกาบแบ่งให้กลุ่มละ 1 อัน และต้องแบ่งปันสลับกันใช้

3. การจัดการปัญหาพฤติกรรม

3.1 เด็กไม่ร่วมกิจกรรม ร้องไห้ เดินออกจากกลุ่ม

ผู้ช่วยผู้นำกลุ่มเป็นคนเข้าไปไต่ซพ่อแม่ผู้ปกครองในการจัดการกับพฤติกรรมของลูก ให้พ่อแม่ผู้ปกครองชวนเด็กทำกิจกรรม โดยไม่พูดรุนแรง ไม่ดูดำ/ดู/ตะคอก/ตี หากเด็กไม่ยอมทำอาจให้เด็กนั่งดูเพื่อนทำกิจกรรมไปก่อน ไม่เร่งเร้าเด็ก รอจนกว่าเด็กจะพร้อม ระหว่างนี้พ่อแม่ผู้ปกครองอาจชักชวนเด็กดูเพื่อนและลองเล่นกับเด็กบ้าง จนกระทั่งเด็กพร้อมจะเล่นกับเพื่อน จึงค่อยให้เด็กเข้ากลุ่ม ชวนพ่อแม่ผู้ปกครองชื่นชมเด็กเมื่อเด็กสามารถกลับมาเล่นกับเพื่อนได้ และชื่นชมผู้ปกครองที่สามารถควบคุมอารมณ์และอดทนไม่ใช้ความรุนแรงกับเด็ก

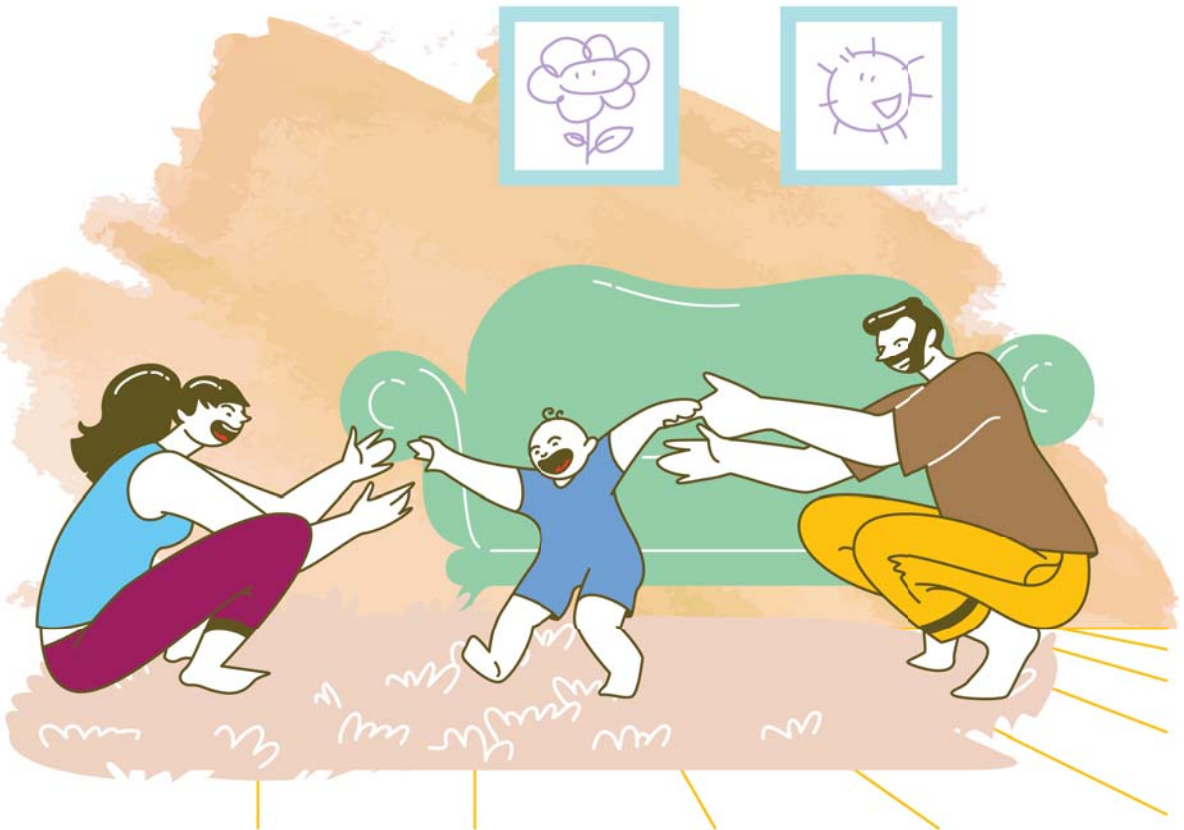
หากเด็กเดินออกจากกลุ่ม ให้ผู้ปกครองพยายามชักชวนเด็กเข้าร่วมกลุ่ม โดยไม่พูดรุนแรง ไม่ดูดำ/ดู/ตะคอก/ตี ชักชวนเด็กไปดูเพื่อนทำกิจกรรมโดยไม่เร่งเร้าให้เด็กทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน หากเด็กยอมเข้าห้องต้องชื่นชมเด็กที่เด็กทำตามพ่อแม่ผู้ปกครองต้องการ และรอกระทั่งเด็กพร้อมค่อยให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรม

3.2 เด็กรอคิวทำตามกิจกรรมไม่ได้ แข่งคิว หรือแย่งของเล่นเด็กคนอื่น

ผู้ช่วยผู้ปกครองเป็นผู้เข้าไปโค้ชพ่อแม่ผู้ปกครองในการจัดการกับพฤติกรรมลูก โดยให้ผู้ปกครองบอกเด็กให้กระชับ สั้น และเข้าใจง่าย เช่น

- หากเด็กแข่งคิว บอกเด็กว่า “ให้เพื่อนก่อน เพราะเพื่อนมาก่อน”
- หากเด็กแย่งของเล่นเพื่อน ให้บอกว่า “ให้คืนเพื่อน เพราะไม่ใช่ของเรา” หรือ

“ให้คืนเพื่อน เพราะต้องแบ่งกันเล่น” โดยพ่อแม่ผู้ปกครองต้องไม่พูดรุนแรง ไม่ดุด่า/ชู้/ตะคอก/ตีเด็ก หากเด็กทำพฤติกรรมที่เหมาะสม ยอมต่อคิว ทำตามกฎกติกาได้ ไม่แย่งของเล่นเพื่อน ให้ชื่นชมพฤติกรรมที่ดีนั้น

รายวิชาที่ 7 :

การสาธิตกลุ่มกิจกรรม Triple-P3 “สร้างเด็กเก่ง 1”

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้โค้ชและผู้นำกลุ่มมีทักษะในการสร้างกลุ่มสัมพันธ์เพื่อกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงร่วมกัน (group cohesion)
2. เพื่อให้โค้ชและผู้นำกลุ่มสามารถอธิบายหลักการพัฒนาทักษะการมองหาข้อดีและชมเพื่อสร้างความภาคภูมิใจได้
3. เพื่อให้โค้ชและผู้นำกลุ่มสามารถเสริมพลังเพื่อพัฒนาทักษะการเลี้ยงดูเด็กแก่ผู้ปกครองเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้และการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันของเด็ก โดยอิงตามคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) ได้

สาระสำคัญ

กลุ่มกิจกรรม Triple-P3 เป็นกลุ่มกิจกรรมที่เน้นการฝึกทักษะผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามแนวทางในคู่มือ DSPM ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ทักษะในคู่มือ DSPM เป็นทักษะความสามารถของเด็กเมื่อเทียบกับเด็กวัยเดียวกัน ข้อคำถามแต่ละข้อสอดคล้องกับการพัฒนาความสามารถของสมองขั้นสูงที่เรียกกันว่า executive function (EF) หากเด็กได้รับการส่งเสริมพัฒนาการตามวัยผ่านการเล่นและการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับพ่อแม่ผู้ปกครอง จะช่วยให้เด็กพัฒนาทั้งพัฒนาการ 5 ด้าน และ EF จะทำให้ได้เด็ก “เก่ง” เมื่อเด็กได้รับคำชมเสริมแรงทั้งในเรื่องพัฒนาการและพฤติกรรมที่ดีจากพ่อแม่ผู้ปกครอง จะทำให้เด็ก “ดี” และมีความสุข รวมถึงช่วยทำให้เด็กได้เห็นคุณค่าของตนเอง มีความนับถือตนเอง ส่งผลต่อพฤติกรรมและทัศนคติที่ดีในการใช้ชีวิตของเด็กเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไป

เนื้อหา

1. การฝึกทักษะผู้ปกครองเพื่อปรับให้เด็กปฐมวัยปฏิบัติตามกติกาและเรียนรู้การรอคอยผ่านกิจกรรม กอด เล่า เล่น ดั้น วาด สร้างสมาธิ
2. การส่งเสริมพัฒนาการตามวัยตามแนวทางในคู่มือ DSPM
3. การเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์

ระยะเวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง 30 นาที

กิจกรรมการเรียนรู้

องค์ประกอบ/กลุ่ม	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์
กิจกรรมกลุ่ม 60 นาที	<ol style="list-style-type: none">1. วิทยากรแบ่งกลุ่มผู้เข้าอบรมรับบทบาทสมมติเป็นเด็กกับผู้ปกครอง2. วิทยากรชวนเข้าร่วมกิจกรรม Triple-P3 “สร้างเด็กเก่ง 1” ตามคู่มือจัดกิจกรรม Triple-P	<ul style="list-style-type: none">• คู่มือจัดกิจกรรม Triple-P : Triple-P3 “สร้างเด็กเก่ง 1”• อุปกรณ์ Triple-P3
สรุปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 30 นาที	<ol style="list-style-type: none">3. วิทยากรชวนผู้เข้าอบรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในประเด็น<ul style="list-style-type: none">• “รู้สึกอย่างไรกับการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม Triple-P3?”• “ทักษะอะไรที่ผู้นำกลุ่มและผู้ช่วยผู้นำกลุ่มใช้ในการทำกิจกรรมนี้บ้าง?”• “ถ้าต้องนำกลุ่มกิจกรรมนี้เอง คิดว่าอะไรคือความท้าทายสำหรับตัวเรา?”4. วิทยากรสรุปการเรียนรู้ตามกิจกรรม โดยเน้นย้ำประเด็นสำคัญของ Triple-P3 ดังนี้<ul style="list-style-type: none">• Triple-P3 เป็นกลุ่มกิจกรรมที่ออกแบบให้เด็กฝึกรอคอย ผู้นำกลุ่มจึงต้องฝึกให้พ่อแม่ผู้ปกครองกำกับดูแลให้เด็กปฏิบัติตามกติกการรอคอย และเน้นการชมที่มีประสิทธิภาพในขณะที่เด็กพยายามทำกิจกรรมหรือทำสำเร็จ เด็กในกลุ่มจะมีพัฒนาการต่างกันตามวัย บางรายอาจทำกิจกรรม	<ul style="list-style-type: none">• ใบความรู้รายวิชาที่ 7 : Tips for Triple-P3 “สร้างเด็กเก่ง 1”

องค์ประกอบ/กลุ่ม	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์
	<p>บางอย่างไม่ได้เนื่องจากยังไม่ถึงวัย ผู้ปกครองควรใช้การชมเพื่อให้เด็กสามารถทำกิจกรรมนั้นได้ต่อเนื่อง และสามารถนำไปฝึกที่บ้านได้</p> <ul style="list-style-type: none"> • ทักษะสำคัญที่ผู้นำกลุ่มใช้ คือ ทักษะการเสริมแรงเพื่อสร้างพฤติกรรมเชิงบวกของเด็ก 	

การวัดและประเมินผล

สังเกตจากความสนใจ การตอบคำถาม และการมีส่วนร่วมในกลุ่มกิจกรรม

ใบความรู้รายวิชาที่ 7 :

Tips for Triple-P3 “สร้างเด็กเก่ง 1”

1. ก่อนเริ่มกลุ่ม คุยกับผู้ปกครองว่าหลังจากเข้ากลุ่มเมื่อครั้งที่ผ่านมา ได้นำวิธีการปรับพฤติกรรมลูกไปใช้บ้างหรือไม่ อย่างไร และใช้เทคนิคอะไรบ้าง ผลเป็นอย่างไร ทำสม่ำเสมอหรือไม่ และหากไม่ได้ทำเพราะสาเหตุใด

2. ทบทวนหลักการจัดการกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็ก ดังนี้

- การออกคำสั่งที่สั้น กระชับ ให้เด็กทำตามทันที ถ้าเด็กไม่ทำ ให้ค่อยๆ จับมือพาทำ
- การให้รางวัล เช่น กอด หอม ชม ปรบมือ ยิ้มให้ เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ดี
- การลงโทษโดยไม่ใช้ความรุนแรง เช่น เพิกเฉย เมื่อมีพฤติกรรมที่ไม่ต้องการ และไม่เป็นอันตรายต่อตัวเด็ก/ผู้อื่น, การแยกเด็กออกไปอยู่ในมุมสงบจนกว่าจะควบคุมพฤติกรรมตนเองได้ ส่วนการตัดสิทธิ์และการให้แก้ไขในสิ่งผิด เป็นเทคนิคที่แนะนำให้ใช้ที่บ้านมากกว่าในกลุ่มกิจกรรม

3. กิจกรรมชมสร้างความภูมิใจ เป็นกิจกรรมที่ผู้นำกลุ่มใช้เวลาพูดคุยกับผู้ปกครองประมาณ 15–20 นาที ซึ่งนานเกินกว่าที่เด็กปฐมวัยจะนั่งนิ่งโดยไม่รบกวนกลุ่มได้ ผู้ช่วยผู้นำกลุ่มจึงควรแยกเด็กไปเล่นรอกี้มุมหนึ่งของห้อง โดยใช้ของเล่นที่ไม่ใช้เสียงรบกวน เช่น กระดาษระบายสี แต่หากเด็กคนไหนไม่ยอมแยกจากผู้ปกครองก็สามารถให้เด็กนั่งร่วมกลุ่มได้ โดยสื่อสารกับเด็กให้นั่งฟังเงียบๆ และอาจเตรียมของเล่นที่ไม่ใช้เสียง ให้เด็กนั่งทำไปพลางในระหว่างรอ

4. กิจกรรมการเล่นใน Triple-P ครั้งที่ 3 ออกแบบให้เด็กได้แบ่งกันเล่นและฝึกรอคอย ผู้นำและผู้ช่วยผู้นำกลุ่มจึงควรย้ำผู้ปกครองฝึกลูกให้รอคอยเพื่อให้ถึงรอบของตัวเองในการเล่น ไม่พาเด็กออกนอกห้องระหว่างรอ แต่ควรฝึกให้สนใจการเล่นของเพื่อน

5. “คำชมที่มีประสิทธิภาพ” ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ บอกความรู้สึก + บอกพฤติกรรมที่ดี + บอกคุณลักษณะที่ดี

5.1 บอกความรู้สึกของพ่อแม่ผู้ปกครอง เช่น พ่อดีใจ แม่มีความสุข ยายภูมิใจ เป็นต้น

5.2 บอกพฤติกรรมที่ดีที่เด็กทำ เช่น ช่วยล้างจาน แบ่งปันของเล่นให้น้อง ทำผิดแล้วยอมรับผิด หรือแต่งตัวเอง เป็นต้น

5.3 บอกคุณลักษณะที่ดีของเด็กเมื่อทำพฤติกรรมนั้น เช่น แบ่งของเล่น = มีน้ำใจ กล้ายอมรับผิด = กล้าหาญ เป็นต้น

6. “เทคนิคการชมที่มีประสิทธิภาพ” ประกอบด้วย

- 6.1 ชมอย่างจริงใจ ยอมรับและเห็นคุณค่าในความพยายามของเด็กที่ทำพฤติกรรมที่คุณต้องการ
- 6.2 ชมทันทีหรือขณะที่เด็กแสดงพฤติกรรมดี/เหมาะสมที่ผู้ปกครองต้องการ
- 6.3 ชมเฉพาะพฤติกรรมดีเท่านั้น และชมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งความพยายามที่เด็กทำและความสำเร็จที่เด็กได้รับ โดยไม่มีคำวิจารณ์ ตำหนิ หรือประชดประชัน รวมอยู่ในคำชม
- 6.4 ไม่ชมหรือแสดงท่าทีพอใจเวลาที่เด็กประพฤติตัวไม่เหมาะสม
- 6.5 ฝึกชมด้วยคำพูดพร้อมสีหน้าหรือท่าทาง (เช่น สบตา ยิ้ม โอบกอด ผงกศีรษะ ชูนิ้วโป้ง จับมือกัน ตบเบาๆ ที่หลัง สัมผัสตัวเด็กขณะชม)

7. ความฉลาดทางอารมณ์ในเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย ความสามารถหลัก 3 ด้าน

ดี = รู้จักอารมณ์และควบคุมอารมณ์ มีน้ำใจ และรู้ว่าอะไรผิด อะไรถูก

เก่ง = กระตือรือร้น สนใจใฝ่รู้ ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง และกล้าพูดกล้าบอก

สุข = ความพอใจ ความอบอุ่นใจ และความสนุกสนานร่าเริง

Triple-P3 จึงเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กได้ เช่น

- การชม จะทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เห็นคุณค่าในตัวเอง ซึ่งจะส่งผลให้เด็กกล้าพูด กล้าแสดงออก มีความสุข มีความพอใจในตนเอง
- การเล่นต่อกันไม่ 8 สัปดาห์ เด็กได้ฝึกการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก การรอคอย การควบคุมอารมณ์ของตนเอง และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง
- การแต่งตัวตุ๊กตา เด็กได้ฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเอง รวมถึงความพยายามในการทำงาน ฝึกให้เด็กเติบโตเป็นเด็กที่กระตือรือร้น สนใจใฝ่เรียนและไม่ย่อท้อต่อปัญหา และรับรู้ความสามารถของตนเอง

รายวิชาที่ 8 :

การสาธิตกลุ่มกิจกรรม Triple-P4 “สร้างเด็กเก่ง 2”

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้โค้ชและผู้นำกลุ่มมีทักษะในการสร้างกลุ่มสัมพันธ์เพื่อกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงร่วมกัน (group cohesion)
2. เพื่อให้โค้ชและผู้นำกลุ่ม มีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะสามารถนำกิจกรรม Triple-P4 “สร้างเด็กเก่ง 2” ไปใช้ได้อย่างถูกต้อง

สาระสำคัญ

กลุ่มกิจกรรม Triple-P4 เป็นกลุ่มกิจกรรมที่เน้นการฝึกทักษะผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามแนวทางในคู่มือ DSPM ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ข้อคำถามทักษะเด็กปฐมวัยในคู่มือ DSPM สอดคล้องกับการพัฒนาความสามารถของสมองขั้นสูงที่เรียกกันว่า executive function (EF) กิจกรรมใน Triple-P4 เป็นการต่อยอดจาก Triple-P3 เพื่อให้พัฒนาทักษะพ่อแม่ผู้ปกครองให้สามารถส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้ครอบคลุมทั้งกล้ามเนื้อ ใหญ่ กล้ามเนื้อมัดเล็ก ความเข้าใจภาษา การใช้ภาษา ทักษะสังคม และการช่วยเหลือตนเอง ซึ่งจะส่งผลต่อระดับสติปัญญาของเด็กในช่วงวัยเรียนต่อไป

เนื้อหา

ฝึกทักษะและเสริมพลังพ่อแม่ผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ผ่านกิจกรรมกอด เล่า เล่น เดิน วาด สร้างสมาธิ

ระยะเวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง

กิจกรรมการเรียนรู้

องค์ประกอบ/กลุ่ม	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์
กิจกรรมกลุ่ม 45 นาที	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิทยากรแบ่งกลุ่มผู้เข้าอบรมรับบทบาทสมมติเป็นเด็กกับผู้ปกครอง 2. วิทยากรชวนเข้าร่วมกิจกรรม Triple-P4 “สร้างเด็กเก่ง 2” ตามคู่มือจัดกิจกรรม Triple-P 	<ul style="list-style-type: none"> • คู่มือจัดกิจกรรม Triple-P : Triple-P4 “สร้างเด็กเก่ง 2” • อุปกรณ์ Triple-P4
แลกเปลี่ยนเรียนรู้ 15 นาที	<ol style="list-style-type: none"> 3. วิทยากรชวนผู้เข้าอบรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในประเด็น <ul style="list-style-type: none"> • “รู้สึกอย่างไรกับการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม Triple-P4?” • “ทักษะอะไรที่ผู้นำกลุ่มและผู้ช่วยผู้นำกลุ่มใช้ในการทำกิจกรรมนี้บ้าง?” • “ถ้าต้องนำกลุ่มกิจกรรมนี้เอง คิดว่าอะไรคือความท้าทายสำหรับตัวเรา?” 4. วิทยากรสรุปการเรียนรู้ตามกิจกรรม โดยเน้นย้ำประเด็นสำคัญของ Triple-P4 ดังนี้ <ul style="list-style-type: none"> • Triple-P4 เป็นการผสมผสานทักษะที่พ่อแม่ผู้ปกครองได้เรียนรู้ตั้งแต่ Triple-P 1-3 มาใช้ในการฝึกทักษะพัฒนาการตามลำดับขั้น เพื่อให้พ่อแม่ผู้ปกครองสามารถประยุกต์และนำกลับไปใช้ฝึกเด็กต่อเองที่บ้านได้ • ทักษะสำคัญที่ผู้นำกลุ่มใช้ คือ ทักษะการเสริมพลังพ่อแม่ผู้ปกครอง 	<ul style="list-style-type: none"> • คู่มือจัดกิจกรรม Triple-P : Triple-P4 “สร้างเด็กเก่ง 2” • ใบความรู้รายวิชาที่ 8 Tips for Triple-P4 “สร้างเด็กเก่ง 2”

การวัดและประเมินผล

สังเกตจากความสนใจ การตอบคำถาม และการมีส่วนร่วมในกลุ่มกิจกรรม

ใบความรู้รายวิชาที่ 8 :

Tips for Triple-P4 “สร้างเด็กเก่ง 2”

Triple-P4 ยังคงกิจกรรมการเล่นร่วมกันของเด็กเพื่อเป็นการฝึกทักษะทางสังคม การทำงานเป็นทีม การรอคอยและการแบ่งปัน และฝึกพัฒนาการตามวัยของเด็กผ่านการเล่น เช่น การใช้และเข้าใจภาษา รู้จักสิ่งของ การจัดหมวดหมู่สิ่งของ การคิดตัดสินใจตอบคำถามสมมติ การใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก การต่อจิ๊กซอว์ ทำให้เด็กสนุก ไม่เบื่อ และไม่รู้สึกว่าถูกบังคับ สำหรับพ่อแม่ผู้ปกครองยังคงเน้นการส่งเสริมพัฒนาการผ่านการเล่นและฝึกการมองหาข้อดีและชื่นชมลูก สารสำคัญที่ผู้นำกลุ่มสามารถสรุปบทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการลูก มีดังนี้

1. ปล่อยให้ลูกเล่น การเล่นทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 มากขึ้น เช่น การเล่นทรายหรือการวาดภาพ จะทำให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก ประสาทสัมผัส การแยกผิวสัมผัสเนื้อละเอียดเนื้อหยาบของทราย การสังเกต ที่สำคัญคือเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ กิจกรรมกลางแจ้งบางอย่าง เช่น การขี่จักรยาน เป็นกิจกรรมที่ฝึกทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ การทรงตัว การคิดตัดสินใจ เป็นต้น พ่อแม่ผู้ปกครองควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่น ซึ่งเด็กได้พัฒนาทางร่างกายและทักษะพัฒนาการไปพร้อมๆ กัน

2. พูดคุยกับลูก ช่วงปฐมวัยเป็นช่วงวัยที่ควรเริ่มฝึกการสื่อสารโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับพ่อแม่ผู้ปกครอง เริ่มแรกควรฝึกให้ลูกเป็นผู้ฟังที่ดี สอนให้ลูกมีสมาธิในการฟังโดยการเงิบและตั้งใจฟังสิ่งที่ได้ยิน รอฟังพ่อแม่พูดให้จบก่อนแล้วลูกถึงจะพูดต่อ หรือสอนให้ลูกฟังเพลงเพียงอย่างเดียวโดยไม่ทำกิจกรรมอื่นควบคู่ไปด้วย เมื่อลูกสามารถฟังได้แล้ว พ่อแม่ควรให้โอกาสลูกได้พูดสื่อความต้องการหรือความรู้สึกของตนเองด้วย

3. ฝึกวินัยลูก ช่วงปฐมวัยเป็นช่วงเวลาที่ดีในการเริ่มฝึกให้เด็กใช้ชีวิตอย่างมีระบบระเบียบ เรียนรู้ที่จะจัดการชีวิตอย่างเป็นขั้นตอน เริ่มฝึกระเบียบวินัยและการปฏิบัติตามกฎ ซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นภายใต้กติกาสังคมได้ เช่น กำหนดเวลาดึนนอนและเข้านอน เป็นต้น

4. ควบคุมการใช้สื่อและเทคโนโลยีของลูก เด็กในยุคปัจจุบันสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีการสื่อสารได้ง่ายผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ในบ้านซึ่งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยาก เทคโนโลยีเหล่านี้มีทั้งข้อดีและข้อเสีย พ่อแม่ควรควบคุมดูแลตั้งแต่ช่วงปฐมวัย เช่น ไม่ให้เด็กอายุต่ำกว่า 2 ปี ดูหน้าจอทีวีหรือโทรศัพท์ จำกัดเวลาในการใช้งาน ที่สำคัญที่สุด คือ พ่อแม่เองต้องเป็นตัวอย่างในการใช้เทคโนโลยี โดยไม่ยึดติดกับอุปกรณ์และเทคโนโลยีเหล่านี้ตลอดเวลา เช่น ไม่เล่นหรือใช้งานในเวลาทานข้าวหรืออยู่กับครอบครัว เป็นต้น

5. ให้อิสระลูกตามสมควร เมื่อเด็กโตขึ้น เด็กจะต้องออกไปใช้ชีวิตและมีชีวิตเป็นของตนเอง ดังนั้นเด็กควรได้รับการฝึกให้ช่วยเหลือตัวเอง ซึ่งจะช่วยให้เด็กได้ฝึกทักษะในการคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจ โดยเริ่มจากเรื่องง่ายๆ เช่น การเก็บของเล่น การเลือกสิ่งที่ชอบ การเล่นกีฬาแล้วแพ้บ้าง ชนะบ้าง การอดทนรอคอยสิ่งทีพวกเขาต้องการ หรือลองคิดหาวิธีการแก้ไขอุปสรรคบางอย่างเอง หากพ่อแม่ผู้ปกครองรีบช่วยเหลือทุกอย่าง ไม่ใจเย็นพอที่จะรอลูกคิดหรือตัดสินใจ จะเป็นการจำกัดการเรียนรู้ของลูก ทำให้เด็กเสียโอกาสในการพัฒนา

เนื้อหา

1. การเรียนรู้บนพื้นฐานประสบการณ์
2. การทบทวนสะท้อนคิดและอภิปราย
3. การสรุปความคิดรวบยอด
4. การทดลองหรือประยุกต์แนวคิด

ระยะเวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง 30 นาที

กิจกรรมการเรียนรู้

องค์ประกอบ/กลุ่ม	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์
หลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 45 นาที	<ol style="list-style-type: none">1. วิทยากรหลัก แบ่งผู้เข้าอบรมเป็น 4 กลุ่ม (15 คน)2. วิทยากรกลุ่มย่อยถามคำถามเพื่อให้สมาชิกในกลุ่มทบทวนว่า “จากการเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรม Triple-P 4 ครั้ง...”<ol style="list-style-type: none">2.1 “คำพูดหรือการกระทำใดที่ผู้นำกลุ่มทำแล้วทำให้ท่านรู้สึกชอบและมีพลัง?” (recall experiences = exploration)2.2 “ท่านสังเกตว่าผู้นำกลุ่มถามคำถามอะไรบ้างในตอนท้ายของทุกกิจกรรม?” (recall experiences = exploration)2.3 “ในความเข้าใจของท่าน คำถามแต่ละข้อสะท้อนประเด็นอะไร?” (reflection & discussion = critical reflection)ตัวแทนสมาชิกในกลุ่มย่อยนำเสนอในห้องใหญ่3. วิทยากรสรุปหลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการเสริมพลังครอบครัว (conceptualization) ให้ผู้เข้าอบรมสังเกตเห็นว่า กระบวนการทั้ง 4 ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสอดคล้องกับกระบวนการเสริมพลัง โดย	<ul style="list-style-type: none">• Flip chart• ปากกาเคมี

องค์ประกอบ/กลุ่ม	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์
	1) การเรียนรู้บนพื้นฐานประสบการณ์ สอดคล้องกับการค้นปัญหา 2) การทบทวนสะท้อนคิดและ อภิปรายสอดคล้องกับการสะท้อนคิด อย่างมีวิจารณญาณ 3) การสรุป ความคิดรวบยอดนำไปสู่การตัดสินใจ เลือกวิธีปฏิบัติ และ 4) การทดลอง หรือประยุกต์แนวคิดนำไปสู่การคงไว้ ซึ่งการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ	
ฝึกปฏิบัติการจัดการ เรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 45 นาที	4. วิทยากรกลุ่มย่อยชวนผู้เข้าอบรม แลกเปลี่ยนที่ละประเด็นว่า “จะตั้งคำถามอย่างไร เพื่อ...?” 4.1 ให้สมาชิกในกลุ่มได้บอกเล่า ประสบการณ์ของตัวเอง 4.2 ให้สมาชิกในกลุ่มแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นและอภิปราย 4.3 ให้สมาชิกในกลุ่มได้ฝึกนำหลักการ เลี้ยงดูเด็กไปประยุกต์ใช้ ตัวแทนสมาชิกในกลุ่มย่อยนำเสนอ ในห้องใหญ่ 5. วิทยากรสรุปบทเรียนการจัดการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วมและการเสริมพลัง ครอบครัวตามใบความรู้รายวิชาที่ 9	<ul style="list-style-type: none"> • ใบความรู้รายวิชาที่ 9 : การจัดการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม และ การเสริมพลังครอบครัว • ภาพนิ่งประกอบ การบรรยาย

การวัดและประเมินผล

แบบประเมินความตรงตามเจตนารมณ์ของโปรแกรม ในหัวข้อการจัดการเรียนรู้แบบมี
ส่วนร่วม

ใบความรู้รายวิชาที่ 9 :

การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
และการเสริมพลังครอบครัว

การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning; PL)²⁰ เป็นการจัดการเรียนรู้บนหลักการมนุษยนิยม ที่เชื่อว่ามนุษย์มีศักยภาพในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง หากได้รับการจัดประสบการณ์/สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ผู้ใช้เทคนิคการเรียนรู้นี้จึงมักเรียกว่า “ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้” (facilitator) มากกว่าผู้สอน ในการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ผู้จัดการเรียนรู้เป็นเพียงผู้จัดกระบวนการหรือประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการสะท้อนคิด และเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความรู้ความเข้าใจ และพฤติกรรมของตนเองด้วยตนเอง หลักการสำคัญของ PL ประกอบด้วย

1. การเรียนรู้บนพื้นฐานประสบการณ์ของผู้เรียน (experiencing) ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้จึงต้องออกแบบให้ผู้เรียนสามารถสัมผัสได้ถึงประสบการณ์ตรง หากไม่มีประสบการณ์ในอดีต ต้องออกแบบให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงในขณะที่เรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น ฝึกปฏิบัติจริง การแสดงบทบาทสมมติ การดูสื่อที่กระตุ้นให้เกิดความคิดหรือความรู้สึกบางอย่าง เป็นต้น

2. การทบทวนสะท้อนคิดและอภิปราย (reflection & discussion) เมื่อผู้เรียนเกิดประสบการณ์ตรงแล้ว ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้จะกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน สะท้อนความคิดเห็นจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคล เปิดมุมมองต่อประสบการณ์ให้กว้างขึ้น

3. การสรุปความคิดรวบยอด (conceptualization) เมื่อเปิดมุมมองประสบการณ์ระหว่างกันแล้ว ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้จะประมวลข้อมูลที่ได้ทั้งหมด เพื่อสรุปเป็นความคิดรวบยอด ทำให้เกิดความรู้ใหม่ที่มาจากประสบการณ์และมุมมองของผู้เรียน มีความแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนรู้สึกเป็นเจ้าของความรู้ที่ตนเอง ซึ่งทำให้ง่ายต่อการนำความรู้ไปปฏิบัติจริง

4. การทดลองหรือประยุกต์แนวคิด (experimentation/application) เมื่อตกผลึกประสบการณ์ออกมาเป็นแนวคิดแล้ว ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทดลองใช้แนวคิดนั้นกับบริบทของผู้เรียนเอง โดยมักมักใช้การแสดงบทบาทสมมติ

²⁰ ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2540). “กระบวนการกลุ่ม”, ใน *ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม : ต้นแบบการเรียนรู้ทางด้านหลักทฤษฎีและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, หน้า 40.

โดยสรุป PL เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนในฐานะเจ้าของความรู้ ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้จะจัดให้เกิดการทบทวนประสบการณ์ —> วิเคราะห์บทเรียนจากประสบการณ์ —> สังเคราะห์ความคิดรวบยอด —> และประยุกต์ใช้ความรู้ใหม่ในสถานการณ์หรือบริบทของผู้เรียนเอง

การเสริมพลัง (empowerment) ตามนิยามขององค์การสหประชาชาติ²¹ เป็นการขยายระดับความสามารถการตัดสินใจด้วยตนเอง และวิสัยทัศน์ในการเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ การเสริมพลังครอบครัวจึงเป็นการขยายระดับความสามารถของครอบครัวความสามารถในการตัดสินใจด้วยตนเอง และพัฒนาสมาชิกในครอบครัวให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าต่อสังคม การเสริมพลังครอบครัวแบ่งออกเป็น การเสริมพลังด้านสังคม ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านกฎหมาย สำหรับการเสริมพลังครอบครัวด้านสังคม เป็นการกำจัดปัญหา/อุปสรรคด้านสังคม การเมือง กฎหมาย และเศรษฐกิจ เพื่อให้ครอบครัวสามารถเข้ามามีส่วนร่วมกับกลุ่มสังคมในชุมชนของตนเองได้ ทำให้ครอบครัวสามารถให้ข้อคิดเห็นต่อกระบวนการต่างๆ ที่เกิดในสังคมได้ นอกจากนี้การเสริมพลังครอบครัว ยังเป็นการเพิ่มขีดความสามารถของสมาชิกในครอบครัวให้สามารถเผชิญปัญหา ผ่านกระบวนการส่งเสริมความรู้ที่เพียงพอ พร้อมทั้งสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้สมาชิกสามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ การเสริมพลังประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การค้นหาปัญหาที่แท้จริง การสะท้อนคิดอย่างมีวิจารณญาณ การตัดสินใจเลือกวิถีปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสม และการคงไว้ซึ่งการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ กลุ่มกิจกรรม Triple-P จึงเป็นการเสริมพลังครอบครัวด้านสังคม เนื่องจากเป็นการเปิดให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และสร้างประสบการณ์ทักษะการเลี้ยงดูเด็ก การสะท้อนคิด รับฟังมุมมองของครอบครัวต่อปัญหาอุปสรรค ความยากลำบาก และความคาดหวังในการเลี้ยงดูเด็ก นำเสนอและสนับสนุนให้ครอบครัวตัดสินใจเลือกปฏิบัติต่อเด็กในฐานะพ่อแม่ผู้ปกครองด้วยตนเอง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือ

²¹ United Nations. (2012). Empowerment : What does it mean to you? Available at : <https://www.un.org/esa/socdev/ngo/outreachmaterials/empowerment-booklet.pdf>.

รายวิชาที่ 10 :

Micro-teaching ฝึกปฏิบัติการนำกลุ่ม กิจกรรม Triple-P

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อพัฒนาทักษะและสมรรถนะในการนำกลุ่มกิจกรรม Triple-P
2. เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ไขปัญหาหรือสถานการณ์ที่ท้าทายในขณะทำกลุ่มกิจกรรม Triple-P

สาระสำคัญ

การสอนแบบจุลภาค (micro-teaching) เป็นการสอนที่ยึดหลักการย่อส่วนทั้งขนาด ชั้นเรียน ระยะเวลาที่สอน และชนิดของทักษะ เป็นสถานการณ์ย่อส่วนจากสถานการณ์จริง เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ฝึกทักษะการจัดกระบวนการกลุ่มสำหรับพ่อแม่ผู้ปกครอง และฝึกแก้ไขปัญหาที่พบบ่อยในกลุ่มกิจกรรม การสอนแบบจุลภาคจะช่วยให้วิทยากรสามารถสะท้อนจุดแข็ง และจุดที่ต้องปรับปรุงเพื่อผู้เข้ารับการอบรมนำไปพัฒนาสมรรถนะตนเองต่อไป

เนื้อหา

1. การสรุปทักษะที่จำเป็นในการจัดกระบวนการกลุ่ม
2. การทบทวนลักษณะเคสที่เคยดูแลเพื่อนำมาเป็นบทบาทสมมติในกลุ่ม
3. การแบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติการสอนแบบจุลภาค
4. สรุปการเรียนรู้และผลการประเมินสมรรถนะสำหรับผู้เข้าอบรม

ระยะเวลาที่ใช้ 3 ชั่วโมง

กิจกรรมการเรียนรู้

องค์ประกอบ/กลุ่ม	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์
<p>ทบทวนลักษณะ เคสที่เป็นปัญหา ในการดูแลเพื่อนำมา เป็นบทบาทสมมติ 15 นาที</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิทยากรแบ่งกลุ่มผู้เข้าอบรมเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มละ 15 คน 2. ผู้เข้าอบรมจับคู่กัน ทบทวนเคสที่เคยพบและเป็นปัญหาที่ผู้เข้าอบรมยังไม่ทราบหรือไม่มั่นใจในแนวทางการดูแล 1 เคส/คู่ บันทึกปัญหาที่พบในเด็ก ลักษณะหรือท่าทีของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ลงในใบงานที่ 10 : ลูกรักที่ห่วงใย 	<ul style="list-style-type: none"> • ใบงานรายวิชาที่ 10 : ลูกรักที่ห่วงใย
<p>ฝึกปฏิบัติการ สอนแบบจุลภาค 120 นาที</p>	<ol style="list-style-type: none"> 3. ผู้เข้าอบรมคู่ที่ 1 ฝึกปฏิบัติการเป็นผู้นำกลุ่มและผู้ช่วยผู้นำกลุ่ม โดยนำกลุ่มกิจกรรม Triple-P 1-2 กิจกรรมในเวลาประมาณ 20 นาทีต่อคู่ โดยเลือกกิจกรรมเรียงตามลำดับ ดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> 3.1 Triple-P1 แนะนำโปรแกรมกอดสร้างสุข และวาดสร้างจินตนาการ (สมาชิก 1 คู่) 3.2 Triple-P2 นิทานสร้างวินัย ศิลปะสร้างจินตนาการ และเล่น/เต้นสร้างความสนุก (สมาชิก 1 คู่) 3.3 Triple-P3 ชมสร้างความภาคภูมิใจ และกิจกรรมสร้างเด็กเก่ง (สมาชิก 1 คู่) 3.4 Triple-P4 กอดสร้างสุขและชมสร้างความภาคภูมิใจ ทิว/เหนื่อย/ร้อน/หนาว/ป่วย หนึ่งภาพสลับขึ้นสมาธิสร้างความสบาย และสรุปปิดกิจกรรม (สมาชิก 3 คู่) <p>สมาชิกที่เหลือแสดงบทบาทสมมติเป็นเด็กปฐมวัยและพ่อแม่ผู้ปกครอง ตามลักษณะเคสที่แต่ละคู่ได้บันทึกไว้ โดยวิทยากรประจำกลุ่มเป็นผู้กำหนดว่าให้แสดงปัญหาในช่วงกิจกรรมใด</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • ใบความรู้รายวิชาที่ 10 : ปัญหาที่พบบ่อยในการนำกลุ่มกิจกรรม Triple-P • แบบประเมินความตรงตามเจตนาารมณ์ของโปรแกรม (fidelity assessment)

องค์ประกอบ/กลุ่ม	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์
	<p>4. เมื่อผู้เข้าอบรมคู่ที่ 1 นำกลุ่มกิจกรรมเสร็จ ให้สลับผู้เข้าอบรมคู่ต่อไปขึ้นมานำกลุ่มกิจกรรม เรียงไปจนกว่าจะครบทุกคู่</p> <p>5. วิทยากรกลุ่มย่อยประเมินทักษะการนำกลุ่มของผู้เข้าอบรมแต่ละราย ด้วยแบบประเมินความตรงตามเจตนารมณ์ของโปรแกรม</p>	
<p>สรุปการเรียนรู้และผลการประเมินสมรรถนะ 45 นาที</p>	<p>6. ผู้เข้าอบรมสะท้อนการเรียนรู้กับวิทยากรประจำกลุ่มย่อย วิทยากรสรุปประเด็นสำคัญที่พบและแนวทางแก้ไขที่ผู้นำกลุ่มควรปฏิบัติเมื่อสิ้นสุดการนำกลุ่มแต่ละคู่ โดยใช้แนวทางตามใบความรู้ที่ 10 : ปัญหาที่พบบ่อยในการนำกลุ่ม</p> <p>7. วิทยากรกลุ่มย่อยสรุปผลการประเมินสมรรถนะในภาพรวม</p> <p>8. วิทยากรหลักสรุปประเด็นการเรียนรู้สำหรับผู้นำกลุ่มในหลักสูตร 2 วัน (โปรแกรม ทักษะ/สมรรถนะที่ใช้บทเรียนจากการฝึกปฏิบัติ)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Flip chart • ปากกาเคมี

การวัดและประเมินผล

แบบประเมินความตรงตามเจตนารมณ์ของโปรแกรมในหัวข้อ competency ผู้เข้ารับการอบรมผ่านเกณฑ์การประเมินที่ร้อยละ 80

ใบงานรายวิชาที่ 10 : ลูกรักที่ห่วงใย

เด็ก ชาย/หญิง อายุ ปี/เดือน ผู้ปกครอง พ่อ/แม่/ปู่ย่าตายาย อายุ ปี
ลักษณะปัญหาที่พบในเด็ก

.....

ลักษณะหรือท่าทีของพ่อแม่/ผู้ปกครอง.....

.....

เด็ก ชาย/หญิง อายุ ปี/เดือน ผู้ปกครอง พ่อ/แม่/ปู่ย่าตายาย อายุ ปี
ลักษณะปัญหาที่พบในเด็ก

.....

ลักษณะหรือท่าทีของพ่อแม่/ผู้ปกครอง.....

.....

เด็ก ชาย/หญิง อายุ ปี/เดือน ผู้ปกครอง พ่อ/แม่/ปู่ย่าตายาย อายุ ปี
ลักษณะปัญหาที่พบในเด็ก

.....

ลักษณะหรือท่าทีของพ่อแม่/ผู้ปกครอง.....

.....

เด็ก ชาย/หญิง อายุ ปี/เดือน ผู้ปกครอง พ่อ/แม่/ปู่ย่าตายาย อายุ ปี
ลักษณะปัญหาที่พบในเด็ก

.....

ลักษณะหรือท่าทีของพ่อแม่/ผู้ปกครอง.....

.....

หมายเหตุ ใบงานสามารถแบ่งส่วนใช้กับผู้เข้าอบรม 4 คู่

ใบความรู้รายวิชาที่ 10 :

ปัญหาที่พบบ่อยในการนำกลุ่มกิจกรรม Triple-P

1. เด็กมากับปู่ย่าตายาย ผู้ปกครองตามกิจกรรมไม่ค่อยทัน/ไม่เข้าใจ ควรแก้ไขอย่างไร?

ผู้ช่วยผู้นำกลุ่มอาจสลับที่นั่งไปใกล้ผู้ปกครองที่สูงอายุหรือเรียนรู้กิจกรรมได้ช้า เพื่อให้ความช่วยเหลือ อธิบายซ้ำในสิ่งที่ผู้นำกลุ่มพูดไปก่อนแล้วแต่ผู้ปกครองอาจไม่เข้าใจ อาจใช้การพากำกิจกรรม เพื่อให้ผู้ปกครองเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง แล้วถามทวนความเข้าใจซ้ำ กรณีผู้ปกครองเรียนรู้ช้ามาก อาจต้องสรุปประเด็นสั้นๆ ให้เข้าใจง่ายๆ เช่น “การกอด ชม และพาเด็กทำกิจกรรม จะช่วยให้เด็กเก่งและมีความสุข” “การลงโทษต้องไม่ใช่ความรุนแรง ยิ่งดียิ่งดี้อ ถ้าลงโทษวิธีอื่น เช่น ตัดสิทธิ์ ไม่คุยด้วย ฯลฯ เด็กจะร่วมมือมากกว่า” เป็นต้น

2. ในกิจกรรมที่มีการแข่งขัน เด็กบางคนรู้สึกอายน ไม่กล้าออกไปทำกิจกรรม ควรแก้ไขอย่างไร?

พื้นฐานอารมณ์ของเด็กแต่ละคนแตกต่างกัน บางคนพื้นฐานอารมณ์โกรธ จะไม่ทำกิจกรรมเพราะต่อต้านคำสั่ง ไม่ชอบใจ ไม่อยากทำตามคำสั่ง บางคนพื้นฐานอารมณ์กลัว/ขี้อาย จะไม่ทำกิจกรรมเพราะไม่มั่นใจ กลัวจะทำผิด กลัวถูกลงโทษ ฯลฯ เมื่อเด็กไม่ออกมาทำกิจกรรม ผู้นำกลุ่มไม่จำเป็นต้องเร่ง/กระตุ้นตัวเด็กทันที แต่ควรสังเกตท่าทีของพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีต่อเด็กว่าเป็นอย่างไร เช่น ดุ หรือ ปลอบประโลม ผลักดัน/เร่งรัดให้ทำ หรือ ให้กำลังใจและรอคอย ผู้นำกลุ่มสามารถชวนผู้ปกครองสังเกตแววตา/ท่าทีของเด็ก เช่น ถ้าเด็กจ้องมองเพื่อนๆ ทำกิจกรรมตลอดเวลา แปลได้ว่า เด็กสนใจอยากเล่น แต่อาจยังไม่กล้า ถ้าเด็กสะบัดทุกครั้งทีแต่ละตัว น่าจะเป็นเพราะโกรธ ไม่อยากทำ ไม่อยากให้บังคับ แล้วจึงค่อยเข้าไปคุยกับผู้ปกครองให้ปรับตามท่าทีของเด็ก เช่น เมื่อโกรธ/ต่อต้าน ไม่ควรเร่งรัด แต่รอจังหวะ แล้วค่อยชี้ชวนให้เด็กเห็นว่าการเล่นกับเพื่อนสนุกอย่างไร เมื่อเด็กกลัว/อาย ผู้ปกครองควรมีท่าทีสงบ ไม่เร่งรัด ค่อยๆ อธิบายว่ากำลังจะเล่นอะไร อาจจูงมือพาเด็กทำกิจกรรม จนกว่าเด็กจะกล้าทำกิจกรรมนั้น หากสุดท้ายแล้วเด็กไม่ยอมทำกิจกรรม แต่ยอมนั่งอยู่ในกลุ่มร่วมกับเพื่อนๆ โดยไม่รบกวนกลุ่ม ยังนับว่าดีมากสำหรับเด็กที่มีพื้นฐานอารมณ์โกรธหรือกลัว เด็กจะเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เห็น และมักจะเปลี่ยนมาร่วมกิจกรรมในช่วงท้ายๆ ที่เด็กรู้สึกคุ้นเคยหรือแน่ใจแล้วว่ากิจกรรมนี้สนุก ไม่เป็นอันตราย

3. เด็กไม่ตั้งใจ สบวณการทำกิจกรรมกลุ่มขณะสอนผู้ปกครอง ควรจัดการอย่างไร?

ผู้นำกลุ่มต้องมีทักษะการสังเกตทั้งเด็กและผู้ปกครองในขณะนำกลุ่ม สังเกตว่าผู้ปกครองสนใจและเข้าใจในสิ่งที่สื่อหรือไม่ ร่วมมือในการตอบคำถามหรือไม่ โดยพยายามใช้คำถามสั้นๆ และกระตุ้นให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการตอบทุกคน ในขณะที่พูดคุยกับผู้ปกครองจะเป็นช่วงที่เด็กรู้สึกเบื่อได้ง่าย เพราะไม่มีกิจกรรม แต่ก็ยังเป็นช่วงสำคัญที่ต้องให้ผู้ปกครองได้เรียนรู้เพื่อสามารถปรับเปลี่ยนการเลี้ยงดูเด็กที่บ้านได้ หากสามารถสรุปกับผู้ปกครองได้สั้น กระชับ และนำเข้าสู่กิจกรรมต่อไปได้เร็ว โดยผู้ปกครองเกิดการเรียนรู้ได้ทั้งหมด นับว่าดีที่สุด หากจำเป็นต้องพูดคุยกับผู้ปกครองเพิ่มเติมหรือใช้เวลานาน อาจต้องจัดกิจกรรมบางอย่างควบคู่กันให้เด็ก กิจกรรมที่ใช้ได้ดีมาก คือ การวาดรูประบายสี ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เด็กทำด้วยตัวเองได้และไม่เสี่ยงรบกวน แต่ต้องระวังว่าเมื่อจะเปลี่ยนสู่กิจกรรมต่อไป เด็กอาจยังสนุกกับกิจกรรมควบคู่นี้ ทำให้ใช้เวลาเพิ่มขึ้นในกลุ่ม

กรณีที่มีเด็กบางรายไม่ตั้งใจ สบวณกลุ่มตลอดเวลา หรือไม่สามารถรอคอยได้ในขณะรอทำกิจกรรมบางอย่างในโปรแกรม เป็นเจตนาารมณ์ของโปรแกรมที่ออกแบบให้มีการรอคอย และทำให้เด็กที่ไม่ตั้งใจ รอคอยไม่ได้ แสดงอาการออกมา เพื่อให้ผู้นำกลุ่ม/ผู้ช่วยผู้นำกลุ่มสามารถสอนทักษะพ่อแม่ผู้ปกครองในการจัดการปัญหาพฤติกรรมในกลุ่ม เป็นเทคนิค enactment ที่หากพ่อแม่ผู้ปกครองสามารถปรับเด็กในกลุ่มได้ ก็จะสามารถนำกลับไปทำที่บ้านได้ และพ่อแม่ผู้ปกครองในกลุ่มได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริงด้วย ในการจัดการต้องอาศัยผู้ช่วยผู้นำกลุ่มเข้าแนะนำผู้ปกครองในการจัดการพฤติกรรม หากพฤติกรรมของเด็กสบวณกลุ่มมาก สามารถแนะนำให้ผู้ปกครองพาเด็กแยกออกจากกลุ่มก่อน และพาทำกิจกรรมบางอย่างที่เด็กสนใจเสียๆ โดยไม่สบวณกลุ่ม เมื่อมีกิจกรรมกลุ่มที่เด็กสนใจจึงพาเด็กกลับเข้ากลุ่มอีกครั้ง ในลักษณะนี้ จะคล้ายการพาผู้ปกครองมาฝึกทักษะรายบุคคลกับเด็ก และหากเป็นไปได้ ผู้นำกลุ่มสามารถสะท้อนการจัดการเคสให้กับผู้ปกครองท่านอื่นได้เห็นและเรียนรู้ร่วมกันไปด้วย

4. เด็กบางรายเป็นกลุ่มป่วย เช่น สมาธิสั้น ออทิสติก สามารถเข้ากลุ่มพร้อมกับได้หรือไม่?

โปรแกรม Triple-P ออกแบบมาสำหรับเด็กทุกราย โดยไม่แบ่งแยก ปกติ เสี่ยง ป่วย หากเด็กมีอาการป่วยที่รุนแรง และผู้นำกลุ่มยังไม่มั่นใจว่าจะสามารถจัดการพฤติกรรมของเด็กในกลุ่มได้หรือไม่ ควรแยกเด็กออกก่อน และเข้าสู่ระบบบำบัดรักษาจนกว่าอาการจะดีขึ้น ในกระบวนการบำบัดรักษา พ่อแม่ผู้ปกครองมักจะได้รับบริการฝึกทักษะในการดูแลเด็กด้วย หากพ่อแม่ผู้ปกครองมีทักษะการเลี้ยงดูเด็กผ่านเกณฑ์และอาการของเด็กได้รับการดูแลรักษาโดยผู้เชี่ยวชาญอยู่แล้ว ก็ไม่มีความจำเป็นต้องเข้ากลุ่ม Triple-P หากทักษะการเลี้ยงดูเด็กของพ่อแม่ยังไม่ผ่านเกณฑ์ และเด็กมีอาการสงบพอจะร่วมกลุ่มกิจกรรมกับเพื่อนได้ สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้

5. พ่อแม่ผู้ปกครองตีหรือลงโทษเด็กอย่างไม่เหมาะสมในกลุ่ม ควรจัดการอย่างไร?

ผู้นำกลุ่มและผู้ช่วยผู้นำกลุ่มควรสังเกตลักษณะการเลี้ยงดูของแต่ละครอบครัว เพื่อให้ความสนใจในการปรับเปลี่ยนลักษณะการเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสมในรายนั้นเป็นพิเศษ หากพ่อแม่ผู้ปกครองลงโทษเด็กอย่างไม่เหมาะสมในกลุ่ม ควรห้ามทันที เพื่อไม่ให้เกิดการเลียนแบบหรือทำให้เด็กคนอื่นรู้สึกกลัวหรือกังวล จากนั้นจึงถามเหตุผลของการลงโทษว่าเป็นเพราะอะไร แล้วจึงค่อยแนะนำแนวทางแก้ไข สาเหตุที่พบบ่อย คือ เด็กไม่กล้าหรือไม่ร่วมมือในการทำกิจกรรมบางอย่าง พ่อแม่ผู้ปกครองจึงลงโทษ กรณีนี้ควรอธิบายให้ผู้ปกครองเข้าใจว่าเด็กมีพื้นอารมณ์ต่างกัน เราจะค่อยๆ พัฒนาเด็กผ่านกิจกรรมการเล่นด้วยกัน ผู้ปกครองไม่ต้องกังวลว่าจะทำให้ผู้นำกลุ่มยุ่งยาก/ลำบาก แต่ขอให้ลดการลงโทษด้วยการตีลง แล้วค่อยเรียนรู้การปรับพฤติกรรมด้วยเทคนิคอื่นๆ ในกลุ่มกิจกรรมนี้ด้วยกัน

รายวิชาที่ 11 :

ทักษะการโค้ชผู้นำกลุ่ม

จุดประสงค์การเรียนรู้

เพื่อให้โค้ชมีทักษะในการประเมินกลุ่มและผู้นำกลุ่ม (assessment) ทักษะการเสริมพลัง (empowerment) และทักษะการให้การปรึกษาเพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้นำกลุ่มในการนำกลุ่มกิจกรรม (counseling)

สาระสำคัญ

ในการทำกลุ่มกิจกรรม Triple-P โค้ชมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนให้กลุ่มสามารถดำเนินการไปได้ด้วยดี โค้ชต้องเข้าใจพัฒนาการและพฤติกรรมเด็กปฐมวัย เข้าใจทักษะการเลี้ยงดูและปัญหาการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง เข้าใจธรรมชาติของกลุ่มบำบัดและทักษะของผู้นำกลุ่ม รวมทั้งสามารถสังเกตปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง ผู้ปกครองกับผู้นำกลุ่ม และเด็กกับผู้นำกลุ่ม ในระหว่างทำกิจกรรม เพื่อประเมินผลว่าการดำเนินกิจกรรมกลุ่มเป็นไปอย่างถูกต้อง ตรงตามเจตนารมณ์ของโปรแกรมหรือไม่ (fidelity assessment) หรือพบปัญหาอุปสรรคใดที่ผู้นำกลุ่มไม่สามารถแก้ไขได้โดยลำพัง เพื่อสามารถให้การปรึกษาและเสริมพลังให้ผู้นำกลุ่มสามารถแก้ไขปัญหาที่พบหรือปรับเปลี่ยนทิศทางกลุ่มให้ตรงตามเจตนารมณ์ เพื่อให้การขยายผลโปรแกรมเกิดประสิทธิผลสูงสุด

เนื้อหา

1. คุณสมบัติและบทบาทของโค้ชผู้นำกลุ่มกิจกรรม Triple-P
2. กระบวนการโค้ชโปรแกรม Triple-P
3. ทักษะสำคัญในการโค้ชโปรแกรม Triple-P
4. เทคนิคการแก้ปัญหาสำหรับโค้ชในโปรแกรม Triple-P

ระยะเวลาที่ใช้ 3 ชั่วโมง

กิจกรรมการเรียนรู้

องค์ประกอบ/กลุ่ม	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์
ฝึกปฏิบัติทักษะการโค้ชผู้นำกลุ่ม 70 นาที	<p>ฝึกปฏิบัติทักษะการโค้ชผู้นำกลุ่ม โดย</p> <ol style="list-style-type: none"> แบ่งผู้เข้าอบรมกลุ่มละ 10–15 คน สมาชิกเลือกบทบาทเป็นโค้ช 2 คน ผู้นำกลุ่ม 1 คน ผู้ช่วยผู้นำกลุ่ม 1 คน สมาชิกที่เหลือจับคู่เป็นผู้ปกครอง และเด็ก วิทยากรประจำกลุ่มมอบบทบาทสมมติให้ผู้ปกครองและเด็ก ผู้นำกลุ่มและผู้ช่วยผู้นำกลุ่ม ตามใบงานรายวิชาที่ 11 ผู้นำกลุ่มและผู้ช่วยผู้นำกลุ่มเริ่มจัดกิจกรรม โค้ชเริ่มสังเกตและทำการโค้ชตามความเหมาะสม ประมาณ 15 นาที โดยวิทยากรกลุ่มย่อยจะยังไม่ปรับเปลี่ยนการโค้ช เพื่อให้ผู้เข้าอบรมที่ฝึกการโค้ชได้เรียนรู้และฝึกแก้ปัญหา วิทยากรกลุ่มย่อยประเมินโค้ชตามแบบประเมินโค้ช เมื่อสิ้นสุดการโค้ชแต่ละคู่ ผู้เข้าอบรมสะท้อนในประเด็น <ol style="list-style-type: none"> โค้ชสะท้อนตนเองว่าสิ่งใดที่ตนทำได้ดีและสิ่งใดที่ควรพัฒนา? ผู้นำกลุ่มและผู้ช่วยผู้นำกลุ่มสะท้อนโค้ช ชอบสิ่งใดที่โค้ชทำ และอยากให้โค้ชพัฒนาในประเด็นอะไร? สมาชิกที่เหลือร่วมสะท้อนจุดที่โค้ชทำได้ดี สลับผู้เข้าอบรมเป็นโค้ช จนกว่าจะครบ 	<ul style="list-style-type: none"> อุปกรณ์การทำกลุ่ม Triple-P Flip chart ปากกาเคมี ใบงานรายวิชาที่ 11 : บทบาทสมมติ ในการฝึกทักษะโค้ช ใบความรู้รายวิชาที่ 11 : ทักษะการโค้ชผู้นำกลุ่ม กิจกรรม Triple-P แบบประเมินโค้ช

องค์ประกอบ/กลุ่ม	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์
สรุปประเด็นการเรียนรู้ 20 นาที	7. วิทยากรสะท้อนโค้ช ก่อนจะสรุป หลักการพื้นฐานและทักษะการโค้ช ผู้นำกลุ่มกิจกรรม Triple-P สมาชิก ร่วมอภิปรายเทคนิคการแก้ปัญหา สำหรับโค้ช ตามใบความรู้รายวิชาที่ 11	<ul style="list-style-type: none"> ภาพนิ่งประกอบ การบรรยาย

การวัดและประเมินผล

- การวัด วัดความตรงตามเจตนารมณ์ของการโค้ช ด้วยข้อคำถาม 2 ข้อ
 1. โค้ชสามารถประเมินปัญหาและให้การปรึกษาผู้นำกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่พบในกลุ่มได้ (0/1/2)
 2. โค้ชสามารถเสริมพลังผู้นำกลุ่มในการทำกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม (0/1/2)
- การประเมินผล

คะแนน 0-2 โค้ชในระยะเรียนรู้

คะแนน 3-4 โค้ชผ่านการประเมิน

ใบงานรายวิชาที่ 11 : บทบาทสมมติในการฝึกทักษะโค้ช

สถานการณ์สมมติ

- โค้ช 2 คน : แสดงบทบาทเป็นโค้ช
- ผู้นำกลุ่ม 1 คน : เลือก 1 กิจกรรมจาก สร้างสายใย หรือ สร้างวินัย เพื่อแสดงบทบาทผู้นำกลุ่ม
 - ผู้นำกลุ่มสามารถแก้บทบาทสมมติของผู้ปกครองและเด็กได้ 2 สถานการณ์ ส่วน 1 สถานการณ์ ให้ผู้นำกลุ่มสร้างไม่เห็นว่า เป็นปัญหา ไม่สามารถแก้สถานการณ์ได้ เพื่อประเมินบทบาทโค้ชในการเข้ามาแก้สถานการณ์
- ผู้ช่วยผู้นำกลุ่ม 1 คน : แสดงบทบาทผู้ช่วยผู้นำกลุ่ม
 - ผู้ช่วยผู้นำกลุ่ม ดูแลเด็กที่วิ่งไปมา ไม่อยู่นิ่ง ให้อยู่กับที่หรืออยู่ในกลุ่ม
- ผู้ปกครองและเด็ก : แสดงบทบาทผู้ปกครองและเด็กตามที่กำหนด

ผู้ปกครอง 1	• ผู้ปกครองหงุดหงิดลูก ตีลูก ตูลกเสียงดัง
เด็ก 1	• เด็กร้องไห้ไม่ให้ความร่วมมือกับแม่
ผู้ปกครอง 2	• ผู้ปกครองนั่งตุลกเฉยๆ ไม่ทำอะไร
เด็ก 2	• เด็กไม่เล่นกิจกรรม ขี้อาย ไม่กล้าทำ
ผู้ปกครอง 3	• ผู้ปกครองชวนเพื่อนคุย จับกลุ่มย่อย
เด็ก 3	• เด็กอายุ 3 ปี ไม่ค่อยนั่ง เดินไปมา ลุกออกจากกลุ่ม หรือเด็กอายุ 2 ปี 6 เดือน ร้องไห้หิวนม
ผู้ปกครอง 4-5-6	• ผู้ปกครองให้ความร่วมมือปกติ
เด็ก 4-5-6	• เด็กให้ความร่วมมือปกติ

ใบความรู้รายวิชาที่ 11 :

ทักษะการโค้ชผู้นำกลุ่มกิจกรรม Triple-P

1. คุณสมบัติการเป็นโค้ชผู้นำกลุ่มกิจกรรม Triple-P

- 1.1 ผ่านการอบรมโปรแกรม Triple-P และผ่านเกณฑ์การประเมินความรู้และสมรรถนะในการนำกลุ่ม
- 1.2 มีความรู้และทักษะในการใช้เครื่องมือ DSPM ทุกช่วงอายุ
- 1.3 มีความรู้ความเข้าใจเรื่องพัฒนาการเด็ก พฤติกรรมเด็กปฐมวัย ทักษะการเลี้ยงดูและปัญหาการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง การนำกลุ่มกิจกรรมครอบครัว
- 1.4 ช่างสังเกตและสามารถทำความเข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็ก ผู้ปกครอง และผู้นำกลุ่มกิจกรรม
- 1.5 สามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีเพื่อการเสริมพลังและให้การปรึกษาผู้นำกลุ่มกิจกรรม
- 1.6 สามารถวิเคราะห์และแก้ไขปัญหที่พบในกลุ่มกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม ทั้งการแก้ไขแบบ active coaching คือ กระตุ้นผู้นำกลุ่มในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นทันที และ passive coaching สังเกตและรอให้ผู้นำกลุ่มและผู้ช่วยผู้นำกลุ่มได้ฝึกแก้ไขสถานการณ์ด้วยตนเองก่อนที่จะเข้าไปให้คำแนะนำ/ชี้แนะแนวทาง

2. บทบาทของโค้ช

- 2.1 สร้างสัมพันธภาพกับผู้นำกลุ่มและครอบครัวที่เข้าร่วมกิจกรรม
- 2.2 สังเกตและประเมินเด็ก ผู้ปกครอง และผู้นำกลุ่ม เพื่อทำความเข้าใจพื้นฐานพัฒนาการและพฤติกรรมเด็ก ทักษะการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง และทักษะการนำกลุ่มกิจกรรมของผู้นำกลุ่มและผู้ช่วยผู้นำกลุ่ม
- 2.3 ประเมินปัญหา/อุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการนำกลุ่มกิจกรรม เพื่อให้ข้อมูล/ข้อเสนอแนะ/ให้คำปรึกษาแก่ผู้นำกลุ่มและผู้ช่วยผู้นำกลุ่ม
- 2.4 สะท้อนให้ผู้นำกลุ่มและผู้ช่วยผู้นำกลุ่มเห็นภาพรวมทั้งตัวเองและกระบวนการ บนพื้นฐานของการมองเชิงบวกเพื่อการเสริมพลังและกำลังใจ

3. กระบวนการโค้ช

กระบวนการโค้ชการทำกลุ่ม Triple-P แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขั้นเตรียมความพร้อม

3.1.1 ศึกษาวัตถุประสงค์และรายละเอียดของกิจกรรม รวมถึงข้อพึงระวังที่อาจเกิดขึ้นจากการทำกลุ่มกิจกรรมในบริบทของตน เพื่อเตรียมแนวทางการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาไว้ล่วงหน้า

3.1.2 สื่อสารกับผู้นำกลุ่มกิจกรรมและผู้ช่วยผู้นำกลุ่มกิจกรรม เพื่อเตรียมความพร้อม 3 ด้าน ดังนี้

- 1) ความเข้าใจเจตนา (intention) และวัตถุประสงค์ (objectives) ของการทำกลุ่มกิจกรรม รายละเอียดและกระบวนการ และข้อสงสัยเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรม
- 2) วัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในแต่ละกิจกรรม
- 3) เอกสารที่ต้องใช้ เช่น ใบการบ้านผู้ปกครอง แบบประเมิน DSPM การคำนวณอายุ แบบประเมินทักษะผู้ปกครอง แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)

3.2 ขั้นลงมือปฏิบัติ

3.2.1 สร้างสัมพันธภาพกับผู้นำกลุ่ม ผู้ช่วยผู้นำกลุ่ม เด็กและผู้ปกครองที่เข้าร่วมกลุ่มกิจกรรม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการโดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมไม่รู้สึกรู้สีกแปลกแยก

3.2.2 สังเกตกระบวนการกลุ่มอย่างครอบคลุม สังเกตว่าเด็กสามารถเรียนรู้และสนุกกับกิจกรรมได้ หรือมีปัญหาพฤติกรรม/อารมณ์ระหว่างทำกลุ่ม สังเกตผู้ปกครองว่าสามารถทำกิจกรรมร่วมกับเด็กได้หรือไม่ หากเด็กไม่ร่วมมือหรือมีปัญหาพฤติกรรม/อารมณ์ ผู้ปกครองสามารถจัดการปัญหานั้นและนำเด็กกลับมาเข้าร่วมกิจกรรมได้หรือไม่ สังเกตผู้นำกลุ่มและผู้ช่วยผู้นำกลุ่มว่าสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กและผู้ปกครองได้หรือไม่ สามารถกระตุ้นให้ผู้ปกครองพาเด็กทำกิจกรรมได้หรือไม่ สามารถร่วมมือกันเป็นทีมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มกิจกรรมได้หรือไม่ รวมถึงสิ่งแวดล้อมโดยรอบที่สนับสนุนหรืออาจเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการทำกลุ่มกิจกรรม

3.2.3 ให้การแนะนำผู้นำกลุ่มและผู้ช่วยผู้นำกลุ่มในกรณีที่พบว่าเกิดปัญหาระหว่างทำกิจกรรม ช่วยแก้ปัญหาในกรณีที่ผู้นำกลุ่มหรือผู้ช่วยผู้นำกลุ่มไม่สามารถดูแลได้ โดยสังเกตรองเท้าในการเข้าไปแนะนำอย่างเหมาะสม ไม่รบกวนการทำกลุ่ม

3.3 ขั้นสรุปบทเรียนและเสริมพลัง

3.3.1 ประชุมทบทวนสรุปกิจกรรมหลังปฏิบัติงาน (After Action Review; AAR) เช่น สิ่งที่คาดหวังจากการทำกิจกรรมคืออะไร สิ่งที่เกิดขึ้นจริงในการทำกิจกรรมคืออะไร อะไรที่คิดว่าทำดีแล้ว อะไรคือสิ่งที่คิดว่าอยากแก้ไข แล้วจะแก้ไขอย่างไร และร่วมกันคิดวางแผนในการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเช่นเดิมอีก พร้อมกับชื่นชมให้กำลังใจผู้ทำกิจกรรม

3.3.2 วางแผนการจัดกิจกรรมครั้งต่อไปจนครบ 4 ครั้ง

3.3.3 เมื่อดำเนินกลุ่มกิจกรรมจนถึงครั้งที่ 4 โค้ชสรุปการจัดกิจกรรมภาพรวมทั้งหมด สะท้อนจุดแข็ง/สิ่งที่ผู้นำกลุ่มทำได้ดี จุดที่ต้องพัฒนาต่อเนื่อง และแนะแนวทางในการขยายผล Triple-P ในบริบทของพื้นที่

4. ทักษะสำคัญของการโค้ช

4.1 การฟังอย่างตั้งใจ (Active Listening Skills) การฟังตั้งใจหรือการฟังอย่างลึกซึ้ง เป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญที่สุดสำหรับกระบวนการโค้ช เป็นการฟังให้เข้าใจในเนื้อหา ความรู้สึก ความเชื่อ ความคิด จับประเด็น และได้ยินในสิ่งที่ผู้รับการโค้ชไม่ได้พูดและทวนออกมาได้

4.2 การคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) การคิดวิเคราะห์เป็นทักษะการคิดเพื่อแยกองค์ประกอบและทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ในที่นี้ โค้ชต้องสามารถวิเคราะห์ว่าในกลุ่มกิจกรรมแต่ละครั้ง

4.2.1 เด็กมีพัฒนาการ พฤติกรรม และอารมณ์เป็นอย่างไร

4.2.2 ผู้ปกครองมีทักษะการเลี้ยงดูเด็กด้านการให้ความรักความอบอุ่น การฝึกวินัย และการส่งเสริมพัฒนาการเป็นอย่างไร

4.2.3 ผู้นำกลุ่มและผู้ช่วยผู้นำกลุ่มมีทักษะการสร้างสัมพันธภาพ การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการเสริมพลังผู้ปกครองเป็นอย่างไร

แต่ละปัจจัยของแต่ละกลุ่มคนหนุนเสริมหรือขัดขวางกันและกันอย่างไร เพื่อให้สามารถวางแผนการจัดการในกลุ่มได้อย่างเหมาะสม สำหรับผู้นำกลุ่ม ต้องมีทักษะการคิดวิเคราะห์ ข้อ 4.2.1 และ 4.2.2 เช่นกัน ส่วนโค้ช ต้องเพิ่มเติมในประเด็น 4.2.3

4.3 การค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม และทำข้อมูลให้ชัดเจน (Exploration and Clarification) โค้ชต้องพูดคุยสื่อสารกับผู้รับการโค้ช เพื่อทำความเข้าใจเจตนาที่แท้จริงของผู้รับการโค้ช หากยังได้รับข้อมูลไม่ชัดเจน ควรสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลกระจ่างชัดขึ้น เพื่อที่จะสามารถเข้าใจเรื่องราวของผู้รับการโค้ชได้อย่างถูกต้อง

4.4 การตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ (Questioning) สร้างกระบวนการเรียนรู้ผ่านการตั้งคำถามชวนคิด กระตุ้นให้ผู้ตอบคิด ตรึกตรอง และค้นหาคำตอบ ทำให้ได้คำตอบจากการคิดของตนเอง เป็นทักษะสำคัญที่จะช่วยให้การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีประสิทธิภาพ

4.5 การสรุปความ (Summarizing) เป็นการสะท้อนเนื้อหาที่ผู้รับการโค้ชพูดอีกครั้งให้สั้น กระชับ และช่วยให้ผู้รับการโค้ชทำความเข้าใจความคิดและความรู้สึกของตนเองได้ชัดเจน

4.6 การให้ข้อมูลป้อนกลับเชิงบวก (Positive Feedback) เป็นการสะท้อนพฤติกรรมเชิงบวกของผู้ในกลุ่มทันทีที่มีโอกาส การให้ข้อมูลป้อนกลับเชิงบวกมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน คือ ส่วนของพฤติกรรม (ทำอะไร?) ส่วนของผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น (ทำให้เกิดอะไร?) และส่วนที่ต้องการให้เกิดการแก้ไขปรับปรุงหรือชื่นชม (สิ่งที่ทำได้ดีคืออะไร? สิ่งปรับปรุงแล้วจะให้น่ากลุ่มดีขึ้นคืออะไร?) หากเห็นประเด็นที่เป็นจุดอ่อนของผู้รับการโค้ช โค้ชควรให้ความระมัดระวังในการให้ข้อมูลป้อนกลับโดยไม่ใช้การตำหนิซึ่งอาจทำให้ผู้รับการโค้ชรู้สึกด้านลบ และไม่ร่วมมือในการเปลี่ยนแปลง โดยสามารถปรับเป็นการสะท้อนให้เห็นโอกาสพัฒนาและวิธีการพัฒนา จะช่วยให้ผู้รับการโค้ชร่วมมือมากขึ้น

4.7 การให้กำลังใจ (Encouragement) การที่โค้ชแสดงออกถึงการยอมรับและสนับสนุนผู้รับการโค้ช ทำให้ผู้รับการโค้ชรู้สึกเชื่อมั่นในตนเอง กล้าและมีกำลังใจที่จะฝึกปฏิบัติวิธีใหม่เพื่อก้าวข้ามอุปสรรคที่เกิดขึ้นในกลุ่มได้

4.8 การให้คำแนะนำ (Advice and Guidance) เป็นการชี้แนะแนวทางปฏิบัติหรือเทคนิคในการแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้รับการโค้ช

ทักษะเหล่านี้เป็นทักษะเบื้องต้นของการโค้ชที่สามารถปรับให้เหมาะสมกับโปรแกรม Triple-P และกับบริบทในแต่ละพื้นที่ การฝึกฝนทักษะเหล่านี้อยู่เสมอจะช่วยให้โค้ชมีทักษะและประสบการณ์การโค้ชเพิ่มขึ้น ช่วยให้โค้ชสามารถเสริมพลังผู้นำกลุ่มและผู้ช่วยผู้นำกลุ่มให้สามารถพัฒนาสมรรถนะในการนำกลุ่มกิจกรรมได้เต็มศักยภาพ

5. เทคนิคการแก้ปัญหาสำหรับโค้ช

ตัวอย่าง ประเด็นปัญหาผู้ปกครอง

ประเด็นปัญหา	แนวทางการแก้ไข
ไม่ค่อยให้ความร่วมมือ นั่งนิ่งเฉย คอยห่างออกจากรุ่น นั่งดูลูกเฉยๆ ไม่ทำอะไร	<p>แนะนำผู้นำกลุ่ม/ผู้ช่วยผู้นำกลุ่มในประเด็น</p> <ul style="list-style-type: none"> การปรับเปลี่ยนตำแหน่งการนั่งของผู้ปกครอง โดยอาจจัดผู้ปกครองนั่งใกล้ผู้นำกลุ่มหรือผู้ช่วยผู้นำกลุ่ม เพื่อให้ผู้ช่วยผู้นำกลุ่มช่วยเหลือบางเรื่อง เช่น อธิบายวิธีทำกิจกรรมร่วมกับบุตรหลานเพิ่มเติม หรือกระตุ้นให้สนใจในกิจกรรมกลุ่ม ถามความต้องการและชี้แจงแนวทางการทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่ม
ผู้ปกครองหงุดหงิดลูก แสดงความไม่พอใจ เช่น ลูกทำงานช้า ทำกิจกรรมไม่ได้	<p>แนะนำผู้ช่วยผู้นำกลุ่ม</p> <ul style="list-style-type: none"> ให้ผู้ช่วยผู้นำกลุ่มแนะนำผู้ปกครองให้มองความสามารถส่วนที่เด็กทำได้และความพยายามที่เด็กมี อาจต้องอธิบายระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กเพิ่มเติม แนะนำผู้ปกครองช่วยพาเด็กทำกิจกรรม จับมือทำ แต่มีมือทำหรือบอกให้ทำ
ผู้ปกครองใช้การลงโทษ โดยใช้ความรุนแรง เช่น ตีลูก ดุลูกเสียงดัง	<p>แนะนำผู้นำกลุ่ม</p> <ul style="list-style-type: none"> ผู้นำกลุ่มทบทวนกติกา เรื่อง งตเว้นการตี/ลงโทษเด็กด้วยความรุนแรงในกลุ่ม แนะนำวิธีการปรับพฤติกรรมโดยไม่ใช้ความรุนแรง เช่น การออกคำสั่งที่สั้น กระชับ การเพิกเฉย การตัดสิทธิ์ ฯลฯ
ผู้ปกครองชวนเพื่อนคุย จับกลุ่มย่อย	<p>แนะนำผู้นำกลุ่ม/ผู้ช่วยผู้นำกลุ่ม</p> <ul style="list-style-type: none"> ผู้นำกลุ่มถามถึงประเด็นที่พูดคุยโดยเชื่อมโยงถึงกิจกรรม ผู้ช่วยผู้นำกลุ่มเข้าไปใกล้ๆ ชักชวนให้ผู้ที่กำลังคุยกันให้สนใจกิจกรรม

ตัวอย่าง ประเด็นปัญหาเด็ก

ประเด็นปัญหา	แนวทางการแก้ไข
เด็กทำงานซ้ำ	<p>แนะนำผู้นำกลุ่ม/ผู้ช่วยผู้นำกลุ่ม</p> <ul style="list-style-type: none"> ให้สังเกตและแนะนำให้ผู้ปกครองช่วยพาเด็กทำกิจกรรม จับมือทำ แตะมือทำ หรือบอกให้ทำ ให้กำลังใจเด็ก ให้เวลาเด็ก ปรับตัวโดยไม่เร่งรัด
ไม่ค่อยนั่ง เดินไปมา	<p>แนะนำผู้ช่วยผู้นำกลุ่ม</p> <ul style="list-style-type: none"> พูดคุยกับผู้ปกครองเด็กเพื่อค้นหาสาเหตุ ชวนให้ร่วมกิจกรรม ด้วยคำสั่งที่สั้น กระชับ กรณีเด็กไม่นั่งมาก รบกวนกลุ่ม ผู้ช่วยผู้นำกลุ่มอาจแยกเด็ก และผู้ปกครองออกจากกลุ่มก่อนเพื่อปรับพฤติกรรม เมื่อเด็ก นั่งขึ้นหรือร่วมมือมากขึ้นจึงค่อยพากลับเข้ากลุ่ม
เด็กร้องไห้ ไม่ให้ความร่วมมือ กับผู้ปกครอง	<p>แนะนำผู้นำกลุ่ม/ผู้ช่วยผู้นำกลุ่ม</p> <ul style="list-style-type: none"> พูดคุยกับผู้ปกครองเด็กเพื่อค้นหาสาเหตุ ชวนให้ร่วมกิจกรรม ด้วยคำสั่งที่สั้น กระชับ กรณีที่เด็กโกรธ ไม่ร่วมมือ ต้องการออกจากกลุ่มกิจกรรม แนะนำให้ผู้ปกครองและเด็กออกจากกลุ่มชั่วคราว และ นั่งสังเกตการณ์นอกกลุ่ม จนกว่าเด็กจะสงบลง
เด็กไม่เล่นกิจกรรม ซ้ำๆ ไม่กล้าทำ	<p>แนะนำผู้นำกลุ่ม/ผู้ช่วยผู้นำกลุ่ม</p> <ul style="list-style-type: none"> ให้สังเกตและแนะนำให้ผู้ปกครองช่วยพาเด็กทำกิจกรรม จับมือทำ แตะมือทำ หรือบอกให้ทำ ให้กำลังใจเด็ก ให้เวลาเด็ก ปรับตัวโดยไม่เร่งรัด
เด็กเล็กที่มาด้วยร้องไห้แง เช่น ง่วงนอน หิว	<p>แนะนำผู้ช่วยผู้นำกลุ่ม</p> <ul style="list-style-type: none"> พูดคุยกับผู้ปกครองเด็กเพื่อค้นหาสาเหตุ เช่น หิว ง่วง และให้การดูแลตามเหมาะสม

ตัวอย่าง ประเด็นปัญหาผู้นำกลุ่ม/ผู้ช่วยผู้นำกลุ่ม

ประเด็นปัญหา	แนวทางการแก้ไข
ใช้เทคนิคการสอนบรรยาย แทนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	<ul style="list-style-type: none"> เตือนให้ลดการบรรยายเนื้อหา แต่ใช้การตั้งคำถามและทำกิจกรรมแทน ซักซ้อมตัวอย่างคำถามที่ต้องใช้ หลังสิ้นสุดแต่ละกิจกรรม เน้นการพูดคุยกับผู้ปกครองให้เห็นว่า ทำกิจกรรมอะไร? รู้สึกอย่างไร? จะนำกลับไปใช้ที่บ้านได้อย่างไร?
ไม่มั่นใจ พยายามท่องตามโปรแกรม	<ul style="list-style-type: none"> สะท้อนให้ผู้นำกลุ่มเห็นความตั้งใจในการทำงาน และความกังวลหรือความกลัวของตัวเอง ยอมรับว่าเป็นเรื่องปกติสำหรับการเริ่มงานที่ไม่คุ้นเคยใหม่ ตั้งคำถามเพื่อให้เข้าใจว่าความกังวลหรือความกลัวมาจากประเด็นใด เช่น ไม่มั่นใจว่าจะทำได้ กลัวผู้ปกครองไม่ร่วมมือ กลัวจะทำให้โค้ชผิดหวัง กลัวจัดการปัญหาในกลุ่มไม่ได้ ฯลฯ เตรียมความพร้อมผู้นำกลุ่มในการจัดการความกลัวในแต่ละประเด็น เน้นการทำกิจกรรมอย่างมีความสุขกับผู้ปกครอง และเด็กมากกว่าความสมบูรณ์แบบของการนำกลุ่ม

ภาคผนวก

ตัวอย่างตารางการอบรม

วันที่ 1 สำหรับโค้ชและผู้นำกลุ่ม

- เวลา 08.00–08.30 น. ลงทะเบียน และพิธีเปิดการอบรม
- เวลา 08.30–09.30 น. บรรยาย แนวทางการส่งเสริมพัฒนาการและความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
- เวลา 09.30–11.30 น. การเสริมสร้างสัมพันธภาพและการเสริมแรงเพื่อสร้างพฤติกรรมที่ดี “พ่อแม่ในดวงใจ”
- เวลา 11.30–12.30 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
- เวลา 12.30–14.30 น. การสร้างวินัยเชิงบวกในเด็กปฐมวัยโดยครอบครัวมีส่วนร่วม “การลงโทษที่ฝังใจ”
- เวลา 14.30–15.30 น. หลักการใช้โปรแกรมกลุ่มกิจกรรม Triple-P
- เวลา 15.30–17.00 น. การสาธิตกลุ่มกิจกรรม Triple-P1 “สร้างสายใย”
- เวลา 17.00–18.00 น. พักรับประทานอาหารเย็น
- เวลา 18.00–19.00 น. การสาธิตกลุ่มกิจกรรม Triple-P2 “สร้างวินัย”

วันที่ 2 สำหรับโค้ชและผู้นำกลุ่ม

- เวลา 08.30–10.00 น. การสาธิตกลุ่มกิจกรรม Triple-P3 “สร้างเด็กเก่ง 1”
- เวลา 10.00–11.30 น. การสาธิตกลุ่มกิจกรรม Triple-P4 “สร้างเด็กเก่ง 2”
- เวลา 11.30–12.30 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
- เวลา 12.30–14.00 น. ทักษะการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการเสริมพลังครอบครัว
- เวลา 14.00–17.00 น. Micro-teaching ฝึกปฏิบัติการนำกลุ่มกิจกรรม Triple-P

วันที่ 3 เช้า สำหรับโค้ช

- เวลา 09.00–12.00 น. ทักษะการโค้ชผู้นำกลุ่ม
- เวลา 12.00–13.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
- เวลา 13.00–14.30 น. การบริหารจัดการข้อมูลพัฒนาการ ความฉลาดทางอารมณ์ และทักษะการเลี้ยงดูเด็ก
- เวลา 14.30–16.00 น. ประชุมกลุ่มย่อยเพื่อวางแผนการทำงานในพื้นที่
- เวลา 16.00–16.30 น. สรุปลงเรียนรู้อัน

เครื่องมือที่ใช้ในการขยายผลกลุ่มกิจกรรม Triple-P

1. แบบประเมินความตรงตามเจตนารมณ์ของการนำกลุ่ม Triple-P (Fidelity assessment)

ชื่อ-สกุล..... อายุ.....ปี ตำแหน่ง.....

อายุงาน.....ปี หน่วยงาน.....

กรุณาให้คะแนนตามความคิดเห็นของท่านต่อการปฏิบัติของผู้นำกลุ่มกิจกรรม Triple-P

0 หมายถึง ไม่ได้ดำเนินการ

1 หมายถึง มีการดำเนินการบางส่วน

2 หมายถึง ดำเนินการได้ครบถ้วนตามโปรแกรม

หัวข้อ	ประเด็น	วิธีการประเมิน	คะแนน		
			0	1	2
เนื้อหา	1. ผู้นำกลุ่มส่งเสริมการสร้างความผูกพันระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครองกับเด็กผ่านกิจกรรมสร้างสายใย	สังเกต			
	2. ผู้นำกลุ่มเสริมพลังพ่อแม่ผู้ปกครองในการสร้างวินัยเชิงบวกให้บุตรหลานผ่านกิจกรรมสร้างวินัย	สังเกต			
	3. ผู้นำกลุ่มนำพ่อแม่ผู้ปกครองทำกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กผ่านกิจกรรมสร้างเด็กเก่ง 1-2	สังเกต			
สมรรถนะ	4. ผู้นำกลุ่มกระตุ้นให้พ่อแม่ผู้ปกครองเด็กมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ	สังเกตและสัมภาษณ์พ่อแม่ผู้ปกครองเด็ก			
	5. ผู้นำกลุ่มสามารถสะท้อนและให้คำแนะนำแก่ผู้ดูแลเด็กให้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การเลี้ยงดูที่เหมาะสมขึ้นและลงมือปฏิบัติจริงในกลุ่มได้	สังเกตและสัมภาษณ์พ่อแม่ผู้ปกครองเด็ก			
	6. ผู้นำกลุ่มสามารถสร้างสัมพันธ์ภาพและบรรยากาศที่สนุกผ่อนคลาย เป็นกันเองในการทำกลุ่มกับผู้ดูแลเด็ก	สังเกตและสัมภาษณ์พ่อแม่ผู้ปกครองเด็ก			
บริบท	7. สัดส่วนของผู้นำกลุ่ม 1 คนต่อผู้ดูแลและเด็ก 4-10 คู่	สอบถาม			
	8. ผู้นำกลุ่มทำกิจกรรมครบ 4 ครั้ง ทุก 1-4 เดือนหรือถี่กว่านั้น	สอบถาม			
รวม					

การประเมินผล คะแนนรวมสูงกว่า 13 คะแนน (80%) จัดเป็นการนำโปรแกรมไปใช้ตรงตามเจตนารมณ์ของโปรแกรม

2. แบบประเมินความตรงตามเจตนารมณ์ของการโค้ช

ชื่อ-สกุล..... อายุ.....ปี ตำแหน่ง.....

อายุงาน.....ปี หน่วยงาน.....

กรุณาให้คะแนนตามความคิดเห็นของท่านต่อการปฏิบัติของโค้ชกลุ่มกิจกรรม Triple-P

0 หมายถึง ไม่ได้ดำเนินการ

1 หมายถึง มีการดำเนินการบางส่วน

2 หมายถึง ดำเนินการได้ครบถ้วนตามโปรแกรม

หัวข้อ	ประเด็น	วิธีการประเมิน	คะแนน		
			0	1	2
เสริมพลัง	1. โค้ชสามารถเสริมพลังผู้นำกลุ่ม	สังเกตและสัมภาษณ์ ผู้นำกลุ่ม			
แก้ปัญหา	2. โค้ชให้การปรึกษาและแนะนำผู้นำกลุ่ม ในการแก้ปัญหา	สังเกตและสัมภาษณ์ ผู้นำกลุ่ม			
รวม					

การประเมินผล คะแนน 0-2 โค้ชในระยะเรียนรู้

คะแนน 3-4 โค้ชได้ตรงตามเจตนารมณ์ของโปรแกรม

แบบทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม

คำชี้แจง จงเลือกข้อที่ท่านคิดว่าถูกต้องที่สุด และวงกลมลงในกระดาษคำตอบ

- ข้อใดไม่ใช่การตั้งกฎ กติกาที่ดี?
 - เมื่อตั้งกฎ กติกาแล้ว ต้องยึดถือตามนั้น
 - กฎ กติกาต้องชัดเจน ปฏิบัติได้ และเข้าใจง่าย
 - พ่อแม่ต้องตั้งกฎ กติกาเอง ไม่ควรให้เด็กมีส่วนร่วม
 - ควรให้รางวัลเมื่อทำตามกฎ กติกาได้ และลงโทษเมื่อทำผิดกฎ กติกา
- หลัก 3 ส. ในการปรับพฤติกรรมเด็ก คือข้อใด?
 - สร้างนิสัย สร้างวินัย สร้างเด็กดี
 - สัมพันธ์ภาพ สร้างวินัย สอนง่าย
 - สร้างนิสัย สร้างวินัย สร้างพฤติกรรม
 - สัมพันธ์ภาพ สร้างวินัย สร้างพฤติกรรม
- ข้อใดไม่ใช่ผลระยะยาวของการสร้างความผูกพันทางอารมณ์ระหว่างเด็กปฐมวัยกับพ่อแม่?
 - ต่อมรับฟังเวลาพ่อแม่บอกหรือเตือน เพราะรู้ว่าพ่อแม่รักและเป็นห่วง
 - แทนหน้าหมวกกันน็อกติดรถจักรยานยนต์ไปด้วยเสมอ เพราะกลัวถูกตำรวจปรับ
 - แพร่เสียใจที่สอบเข้า ม.1 ไม่ได้ แต่ตั้งใจเรียนในโรงเรียนมากขึ้น เพื่อให้พ่อกับแม่ภูมิใจ
 - เพื่อนชวนต้นสูบบุหรี่ที่ห้องน้ำหลังโรงเรียน ต้นกลับมาเล่าให้พ่อแม่ฟังโดยไม่กลัวจะถูกตำหนิ
- ข้อใดเป็นการชมครบองค์ประกอบ?
 - แบ็งแก๊งมากเลยลูก สุดยอด
 - ขอบคุณพี่แก้วนะคะที่ช่วยดูแลน้อง
 - แม่ภูมิใจมากเลยที่แบ็งแบงหนังสือให้เพื่อนที่เขาไม่มี หนูมีน้ำใจมาก
 - น้องแจ็งแก๊งมากเลยลูกที่ช่วยแม่กวาดบ้าน ไม่เหมือนจิบเลยเอาแต่ดูทีวี
- ข้อใดไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการให้รางวัลเด็ก?
 - แม่ชมกล้าเป็นบางครั้ง เพราะกลัวกล้าจะเหลิง
 - ปากอดกอล์ฟบ่อยๆ เวลาที่กอล์ฟเข้ามาช่วยป้าทำงานบ้าน
 - ย่าชมเก่งที่สอบได้คะแนนดีขึ้น ถึงแม้จะสอบได้ที่รองสุดท้ายในห้อง
 - ตาให้หุ่นยนต์ของเล่นกับมาร์คเพราะแข่งฟุตบอลเข้ารอบได้ตามที่ตกลงกันได้

6. ข้อใดเป็นหลักการลงโทษที่มีประสิทธิภาพ?
 - ก. ควรลงโทษระหว่างหรือทันทีที่เด็กทำพฤติกรรมที่ไม่ดีนั้น
 - ข. ไม่ควรเตือนเด็กก่อนจะถูกลงโทษเพราะได้ทำข้อตกลงกันไว้แล้ว
 - ค. การลงโทษที่รุนแรงจะทำให้เด็กกลัวและไม่กล้าทำพฤติกรรมที่ไม่ดีนั้นอีก
 - ง. ในบ้านควรมีคนลงโทษเด็กเพียงคนเดียว เพราะต้องมีคนที่คอยปลอบเด็กด้วย

7. เทคนิคการจัดการกับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กวิธีใดถูกต้อง?
 - ก. พ่อตีทนายเพราะทนายร้องไห้ไม่หยุด
 - ข. แม่บอกแป้งว่าถ้าไม่ทำการบ้านก็ต้องกินข้าว
 - ค. นิดแยงของเล่นน้อง วันนี้แม่จึงไปซื้อของเล่นมาให้ชนิดอีก 1 ชิ้น
 - ง. ปู่เล่นขว้างขนมเลอะเทอะตามพื้น แม่จึงให้ปู่เก็บทำความสะอาดและงดขนม 1 วัน

8. การหยุดพักกิจกรรมที่ทำอยู่ชั่วคราว (time out technique) ข้อใดไม่ถูกต้อง?
 - ก. เป็นการลงโทษเพื่อไม่ให้เด็กเรียกร้องความสนใจ
 - ข. เป็นการแยกเด็กออกจากสถานการณ์ที่เด็กมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม
 - ค. มีเป้าหมายเพื่อให้เด็กหยุดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และฝึกควบคุมอารมณ์ของตนเอง
 - ง. ระยะเวลาในการ time out ควรเหมาะสมตามอายุของเด็ก เช่น เด็กอายุ 2 ปี ไม่ควรเกิน 2 นาที

9. วิธีการจัดการกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กข้อใดถูกต้อง?
 - ก. ฝนพูดจาหยาบคายกับคุณแม่ คุณแม่จึงตีฝน
 - ข. เตือนมัวแต่ดูทีวีไม่ยอมทำการบ้านแม่จึงให้งดข้าวเย็น
 - ค. ฟ้าร้องไห้ไว้อยาวเสียงดัง เพื่อจะเอาของเล่น คุณย่าจึงเอาของเล่นมาให้ฟ้า
 - ง. เมฆเตีตดอกไม้ที่คุณแม่ปลูกไว้ คุณแม่จึงดลไมให้เมฆออกไปเล่นกับเพื่อน และให้ช่วยปลูกต้นไม้

10. วัตถุประสงค์ของโปรแกรม Triple-P คือ?
 - ก. เพื่อคัดกรองและส่งเสริมพัฒนาการพร้อมกับการส่งเสริม EQ เด็กปฐมวัย
 - ข. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและ EQ ของเด็กปฐมวัยโดยให้ความรู้กับพ่อแม่ผู้ปกครอง
 - ค. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและ EQ ของเด็กปฐมวัยโดยพ่อแม่ผู้ปกครองเข้าร่วมสังเกตการณ์
 - ง. เพื่อพัฒนาทักษะการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของพ่อแม่ผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการและ EQ

11. การดำเนินกลุ่มกิจกรรมในโปรแกรม Triple-P ใช้หลักข้อใด?
 - ก. การสร้างวินัย และการเสริมพลังครอบครัว
 - ข. การสร้างสัมพันธภาพ และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
 - ค. การเสริมพลังครอบครัว และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
 - ง. การสร้างวินัย การเสริมพลังครอบครัว และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

12. สถานการณ์ใดเป็นหน้าที่ของผู้นำกลุ่มที่ต้องจัดการ?
- ก. เด็กสองคนทะเลาะและแย่งของเล่นกัน
 - ข. เด็กร้องไห้หิวนมและพยายามดึงพ่อแม่ลูกออกจากกลุ่ม
 - ค. พ่อแม่นั่งฟังอย่างตั้งใจ แต่ไม่มีส่วนร่วมในการตอบคำถาม
 - ง. ขณะแจกอุปกรณ์ระบายสีให้เด็ก พบว่าในกลุ่มมีอุปกรณ์ไม่เพียงพอกับจำนวนเด็ก
13. ข้อใดเป็นการจัดกระบวนการกลุ่มที่ถูกต้อง?
- ก. หากเด็กไม่ร่วมมือทำกิจกรรมกับพ่อแม่ผู้ปกครอง ผู้ช่วยผู้นำกลุ่มควรเข้าไปทำกิจกรรมกับเด็ก
 - ข. ผู้นำกลุ่มรวบกิจกรรม Triple-P 1-2 เข้าด้วยกัน เพื่อให้พ่อแม่ผู้ปกครองไม่ต้องเดินทางมาบ่อย
 - ค. ผู้นำกลุ่มต้องสอนบรรยายหลักการและวัตถุประสงค์ของการเข้ากลุ่มเพื่อให้พ่อแม่ผู้ปกครองร่วมมือ
 - ง. เมื่อพ่อแม่ผู้ปกครองมีข้อสงสัย ผู้นำกลุ่มจะถามความคิดเห็นจากสมาชิกกลุ่มก่อนจะตอบคำถามเสมอ
14. การแจกอุปกรณ์ เช่น สี กระดาษ ก้อนไม้ สามารถใช้เป็นการฝึกพัฒนาเด็กในด้านต่างๆ ได้ ยกเว้นข้อใด?
- ก. ให้ผู้ปกครองช่วยหยิบให้เด็ก เพื่อสร้างสัมพันธภาพ
 - ข. ผู้นำกลุ่มบอกให้เด็กเดินมาหยิบทีละคน เพื่อฝึกพัฒนาการ
 - ค. ให้เด็กส่งต่อให้เพื่อนเพื่อฝึกการ ตัดสินใจ แบ่งปัน และรอคอย
 - ง. ผู้นำและผู้ช่วยผู้นำกลุ่มช่วยกันแจกของให้เด็ก เพื่อสร้างสัมพันธภาพกับเด็ก
15. Triple-P1 สร้างสายใย ข้อใดเป็นสิ่งที่ยังไม่ควรปฏิบัติ?
- ก. ผู้ช่วยผู้นำกลุ่มกระตุ้นให้พ่อแม่ผู้ปกครองตอบคำถามของผู้นำกลุ่ม
 - ข. ผู้นำกลุ่มสร้างสัมพันธภาพกับพ่อแม่ผู้ปกครองและเด็กผ่านการเล่น
 - ค. ผู้นำกลุ่มบอกให้พ่อแม่กำกับให้เด็กอยู่ในกลุ่มจนกว่าจะเสร็จกิจกรรม
 - ง. ผู้นำกลุ่มพูดคุยกับพ่อแม่ผู้ปกครองถึงความคาดหวังที่พ่อแม่ต้องการจากการเข้ากลุ่มครั้งนี้
16. Triple-P3 สร้างเด็กเก่ง 1 ในกิจกรรมที่ต้องแบ่งกลุ่มเล่นทีละครั้ง เช่น ต่อบล็อกไม้ หากผู้ปกครองจะพาเด็กที่ยังไม่ได้เล่นออกไปนอกห้อง สิ่งที่ผู้นำกลุ่มควรบอกกับผู้ปกครองคือ?
- ก. ควรให้เด็กอยู่ในห้องเพราะจะได้ฝึกรอ
 - ข. ควรให้เด็กออกไปนอกห้องจะได้ไม่กวนสมาธิเพื่อน
 - ค. ควรให้เด็กอยู่ในห้องเพราะจะได้ดูเพื่อนเล่น จะทำได้
 - ง. ควรประมาณเวลาเข้ามาให้ทันพาเด็กเล่นเป็นกลุ่มต่อไป

17. Triple-P4 สร้างเด็กเก่ง 2 กิจกรรม หิว เหนื่อย ร้อน หนาว ป่วย สามารถประยุกต์ใช้ที่บ้านได้ ยกเว้นข้อใด?
- ก. พ่อฝึกให้เก่งช่วยต้มไข่ โดยพ่อยืนดูแลกำกับ
 - ข. ป้าฝึกให้โกใช้ผ้าขาวม้าทำเป็นเครื่องนุ่งห่มแบบต่างๆ
 - ค. ยายฝึกให้ก้องขีดเขียนลายเส้นเป็นรูปทรงต่างๆ ตามวัยด้วยตัวเอง
 - ง. แม่ฝึกให้กล้าช่วยจัดชุดทำแผล และสอนว่าอุปกรณ์แต่ละอย่างใช้งานอย่างไร
18. หลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning; PL) ประกอบด้วย?
- ก. Experience + Reflection and Discussion + Experimentation/Application
 - ข. Group Process + Reflection and Discussion + Experimentation/Application
 - ค. Experience + Reflection and Discussion + Concept + Experimentation/Application
 - ง. Group Process + Reflection and Discussion + Concept Experimentation/Application
19. ข้อใดไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการเสริมพลังครอบครัว (Family empowerment)?
- ก. ยายของเดือน พังผู้นำกลุ่มไม่เข้าใจ จึงทำกิจกรรมได้ช้า ผู้ช่วยผู้นำกลุ่มจึงเข้าไปช่วยอธิบายเพิ่ม
 - ข. พ่อของเมฆ รู้สึกแปลกที่ตนเองเป็นพ่อคนเดียวที่เข้ากลุ่ม ผู้นำกลุ่มจึงให้นั่งสังเกตการณ์นอกกลุ่ม
 - ค. แม่ของฝน กังวลว่าการชมจะทำให้เด็กหลง ผู้นำกลุ่มจึงถามคำถามนี้กับกลุ่มเพื่อขอความคิดเห็น
 - ง. ป้าของดาว ยกมือจะตีดาวที่กำลังร้องไห้ ผู้ช่วยผู้นำกลุ่มจึงเข้าไปช่วยแนะนำเทคนิคปรับพฤติกรรม
20. ข้อใดเป็น 3 คำถามสำคัญ ของการเสริมพลังครอบครัวในกลุ่มกิจกรรมโปรแกรม Triple-P?
- ก. รู้สึกอย่างไร? ได้ประโยชน์อะไรบ้าง? และ ต่อจากนี้ไปคิดว่าอยากหรือไม่?
 - ข. รู้สึกอย่างไร? ได้ประโยชน์หรือไม่? และ คิดว่าจะเอาไปทำต่อได้เองหรือไม่?
 - ค. รู้สึกอย่างไร? ได้ประโยชน์อะไรบ้าง? และ ต่อจากนี้ไปคิดว่าจะทำอย่างไร?
 - ง. รู้สึกอย่างไร? ได้ประโยชน์หรือไม่? และ ต่อจากนี้ไปคิดว่าจะทำแบบนี้ได้หรือไม่?

เฉลยแบบทดสอบ ก่อนและหลังการฝึกอบรม

ข้อ	เฉลย	ข้อ	เฉลย
1	ค	11	ค
2	ข	12	ค
3	ข	13	ง
4	ค	14	ง
5	ก	15	ค
6	ก	16	ก
7	ง	17	ค
8	ก	18	ค
9	ง	19	ข
10	ง	20	ค

หลักสูตรพัฒนาทักษะผู้ปกครองสู่โปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการ
และเรียนรู้เชิงบวก โดทเซอร์วิจัยครอบครัว
(DSPM-based Preschool Parenting Program: Triple-P)

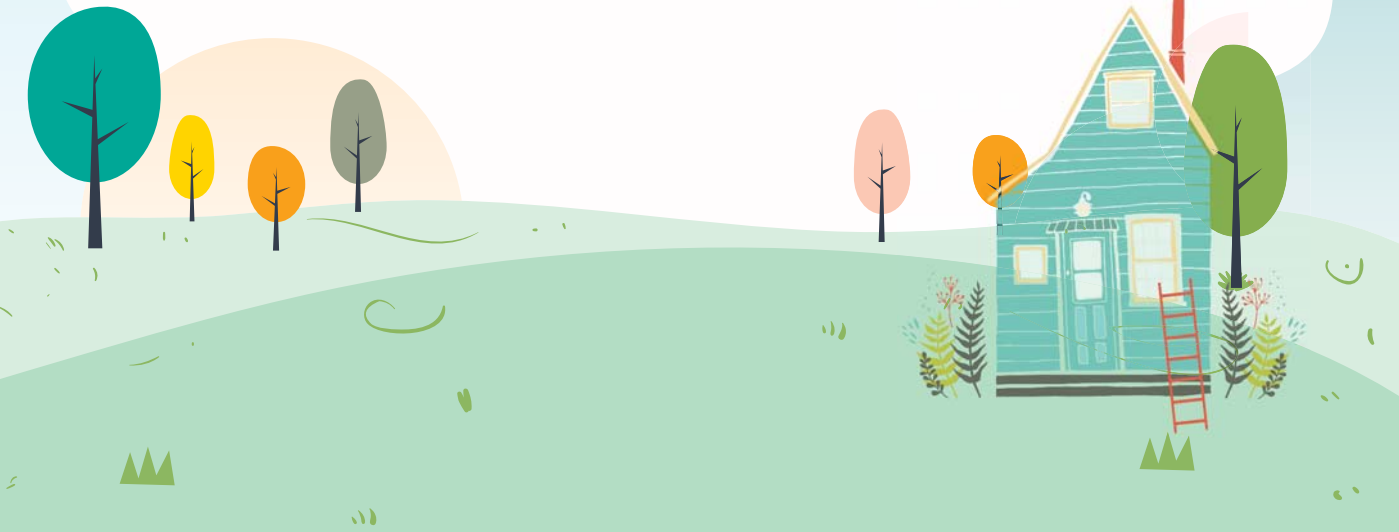

รายนามที่ปรึกษา

พญ.พรรณพิมล	วิบุลาการ	อธิบดีกรมสุขภาพจิต
นพ.จุมภฏ	พรหมสีดา	รองอธิบดีกรมสุขภาพจิต
นพ.นิพนธ์	พัฒนกิจเรือง	นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดกาญจนบุรี

รายนามคณะทำงาน

พญ.ดุขฎิ	จึงศิริกุลวิทย์	ผู้อำนวยการสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์
พญ.หทัยชนนี	บุญเจริญ	ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์
นางสาวอมรา	ศุภรัตน์า	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์
นางสาวจุฬารัตน์	สมใจ	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์
นางวิศาลินี	เวฬุติตต์	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์
นางสาวชัมภูา	ลอมศรี	นักจิตวิทยาคลินิกชำนาญการ ศูนย์สุขภาพจิตที่ 1
นายภูวดล	วงศ์ศรีใส	นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ ศูนย์สุขภาพจิตที่ 1
นางสาวชุตีมา	ดาวล้อม	พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์
นายวินัย	นารีผล	พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์
นายเกียรติ	ลิ้มสืบเชื้อ	นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์
นางสาวรัตนา	ดวงดี	นักวิชาการการเงิน สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์
นางสาววนิดา	แก้ววงศ์	ผู้ช่วยเหลือคนไข้ สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

88/20 หมู่ 4 ถนนติวานนท์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000

โทรศัพท์ 0 2149 5555-60 โทรสาร 0 2149 5512

เว็บไซต์ www.dmh.go.th